

คู่มือ นานาศาสนาพิธี

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คู่มือ นานาศาสนพิธี

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คำนำ

ศาสนพิธี คือ ระเบียบ แบบแผน แบบอย่างหรือวิธีที่พึงปฏิบัติในแต่ละศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม ในฐานะที่หลักศาสนาเป็นที่พึงที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของศาสนิกชนของทุกศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งล้วนมีศาสนพิธีด้วยกันทั้งสิ้น แต่วิธีปฏิบัติก็แตกต่างกันออกไปตามหลักความเชื่อ ศาสนิกชนของทุกศาสนาควรมีแบบอย่างในการปฏิบัติต่อศาสนาของตนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่โดยเนื้อแท้ของจุดมุ่งหมายด้านศาสนพิธี คือ เพื่อเป็นกุศโลบายให้เข้าถึงหลักคำสอนทางศาสนา หรือเพื่อระลึกนึกถึงองค์ศาสดารวมถึงการสวดมนต์เพื่อความสงบของจิตใจ อันจะทำให้จิตใจอ่อนโยน ผ่องใส สงบร่มเย็น ชัดเกลากิเลส แต่ภายหลังมีผู้คนมากมายติดอยู่กับหลักศาสนพิธีที่ฉาบทาหรือปกปิดหลักคำสอนที่แท้จริงไว้ ทำให้ไม่เข้าถึงแก่นแท้ของหลักธรรม

ศาสนพิธีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีศาสนาแล้ว เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องของศาสนิกชน วิธีการบางอย่างอาจจะเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ เพื่อความเหมาะสมตามกาลสมัยหรือสถานที่นั้น ๆ แต่ยังคงอยู่ภายใต้หลักความเชื่อ ความศรัทธา และหลักเหตุผลทางศาสนา ศาสนพิธีเปรียบเหมือนเปลือกซึ่งคอยห่อหุ้มแก่นของต้นไม้คือเนื้อแท้ของศาสนาไว้ โดยทั้งสองส่วนต้องอาศัยกันและกัน เพราะหากไม่มีแก่นแท้ของศาสนา ศาสนพิธีก็อยู่ได้ไม่นาน หรือหากมีเฉพาะแก่นของศาสนาแต่ไม่มีศาสนพิธี แก่นแท้ของศาสนาก็อยู่ได้ไม่นาน เช่นเดียวกับต้นไม้ที่มีแต่เปลือกไม่มีแก่นหรือมีแต่แก่นไม่มีเปลือกฉนั้น

คู่มือานาศาสนพิธีเล่มนี้ ได้รวบรวมหลักปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนพิธีไว้ เพื่อให้ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาได้ยึดเป็นแบบอย่างเพื่อความถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้หลักปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ เพื่อการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเมื่อมีโอกาสได้เข้าร่วมพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ต่อไป

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สารบัญ

คำนำ

บทที่ ๑ ศาสนาพุทธ	๑
- พิธีทำขวัญวัน	๑
- พิธีมงคลทำขวัญเดือน	๒
- พิธีโกนผมไฟ	๒
- พิธีโกนผมจุก	๓
- การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	๔
- พิธีแสดงตนเป็นอุบาสกและอุบาสิกา	๖
- พิธีการบรรพชา (บวชเป็นสามเณร)	๗
- พิธีอุปสมบท (บวชเป็นพระภิกษุ)	๘
- งานมงคลสมรส	๙
- พิธีศพ	๑๑
● ธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับศาสนิกชนที่เข้าร่วมพิธี	๑๓
● การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา	๑๓
บทที่ ๒ ศาสนาอิสลาม	๑๔
● หลักการปฏิบัติศาสนกิจในศาสนาอิสลาม	๑๔
- การกล่าวคำปฏิญาณตน	๑๔
- การดำรงการละหมาดฟรัฎู	๑๔
- การจ่ายซะกาต	๑๕
- การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน	๑๖
- การประกอบพิธีฮัจน์	๑๖
● วิถีชีวิตมุสลิม	๑๗
- การเกิด	๑๗
- การโกนผมไฟ	๑๗
- การเข้าสู่สุนัต	๑๘
- การศึกษา	๑๘
- การสมรส	๑๘
- การแต่งกาย	๑๙
- อาหารและเครื่องดื่ม	๑๙
- พิธีศพ	๑๙
● การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา	๒๑

บทที่ ๓	ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก	๒๒
	- ศีลล้างบาป (Baptism)	๒๒
	- ศีลกำลัง (Confirmation)	๒๓
	- ศีลมหาสนิท (Eucharist)	๒๔
	- ศีลอภัยบาป (Penance)	๒๔
	- ศีลเจิมคนไข้ (Extreme unction)	๒๕
	- ศีลสมรส (Matrimony)	๒๖
	- ศีลบวช (Holy Orders)	๒๖
	● พิธีปลงศพของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก	๒๗
	● การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา	๒๘
บทที่ ๔	ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย	๒๙
	- พิธีถวายบุตร	๒๙
	- พิธีบัพติศมา	๒๙
	- พิธีสมรส	๓๐
	- พิธีศพ	๓๐
	● การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา	๓๑
บทที่ ๕	ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู	๓๒
	● พิธีทำขวัญเดือน โคนผมไฟ	๓๒
	- พิธีโกนจุก	๓๓
	- พิธีการบวชพราหมณ์	๓๔
	- พิธีการสมรสของชาวพราหมณ์	๓๕
	- พิธีการสมรสของชาวฮินดู (วิวาห์สังสการ)	๓๖
	- พิธีศพ	๔๐
	- พิธีเซ่นสังเวชบรรพบุรุษ (พิธีศุราทุธ)	๔๑
	● การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา	๔๒
บทที่ ๖	ศาสนาซิกข์	๔๓
	- การเกิดและพิธีการตั้งชื่อบุตร	๔๓
	- พิธีการรับอมฤต	๔๔
	- พิธีมงคลสมรส	๔๖
	- พิธีฌาปนกิจศพ	๔๘
	● การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา	๔๙

บทที่ ๑

ศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๖ สมัยเดียวกันกับประเทศลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ ๙ สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ในขณะที่ประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า “สุวรรณภูมิ” ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า ๗ ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา ญวน กัมพูชา ลาว และมาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรทรงกลมอบเป็นหลักฐานสำคัญ แต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลาง อยู่ที่เมืองสะเทิมภาคใต้ของพม่าพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้นำโดยพระโสณะ และพระอุตตระ เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามที่ปรากฏในปัจจุบัน

ศาสนพิธีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มีดังนี้

พิธีทำขวัญวัน

โบราณนั้นถือว่า เด็กที่คลอดออกมาภายใน ๓ วัน ยังเป็นลูกผี พันวันที่ ๔ แล้ว จึงจะเป็นลูกคน ดังที่มีคำพังเพยติดปากต่อ ๆ กันมาว่า ๓ วันลูกผี ๔ วันลูกคน หมายถึงว่า เมื่อเป็นเด็กคลอดมา พันวันที่ ๓ แล้ว ก็เป็นอันว่ารอดแน่แล้ว จึงเริ่มทำพิธีรับขวัญ เรียกว่า “พิธีทำขวัญวัน”

สิ่งที่จะต้องเตรียมเพื่อใช้ในพิธี ได้แก่ บายศรีปากชาม ๑ สำหรับ เครื่องกระยาบวย ๑ สำหรับ เครื่องสำหรับเจิมหน้าผากเด็ก อันได้แก่ แป้ง กระจะแจะ น้ำมันของหอมต่าง ๆ ชันเล็ก ๆ ใส่ น้ำอุน และชันเล็ก ๆ ๑ อัน จัดโต๊ะหมู่บูชาหรือจัดหิ้งพระให้สะอาดเรียบร้อยเพื่อใช้ทำพิธี และเครื่องใช้อื่น ๆ ที่จำเป็น ฯลฯ (ส่วนใหญ่พรหมณ์หรือผู้ทำเกี่ยวกับพิธีการจะเป็นผู้จัดให้ทั้งหมด)

เมื่อได้ฤกษ์ยามยามดี บรรดาวงศาคนาญาติต่างก็มานั่งชุมนุมล้อมกันเป็นวง ให้เด็กที่จะทำพิธีรับขวัญอยู่ตรงกลาง ผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโสที่สุดในกลุ่ม จุดธูป เทียนบูชาพระรัตนตรัย พร้อมทั้งกล่าวคำอัญเชิญเทวดา ขอให้มาช่วยคุ้มครอง และเพื่อความสุขสวัสดิ์แก่เด็ก ต่อจากนั้น จึงหยิบด้ายสายสิญจน์เส้นเล็ก ๆ ที่วางอยู่ในพานขึ้นมาเส้นหนึ่ง ลูบปัดที่แขนและข้อมือของเด็ก

ถือเป็นการปิดเปาเคราะห์โศก โรคภัยให้ออกไป แล้วจึงใช้ด้ายสายสิญจน์ผูกข้อมือเด็กเป็นการรับขวัญผู้ทำพิธีเอาแปงกระแจะเจิมให้เด็กที่หน้าผากแล้วใช้ช้อนตักน้ำในขันที่เตรียมไว้ให้กิน ๕ ข้อน พร้อมกับกล่าวให้ศีลให้พร เป็นอันเสร็จพิธี ญาติคนอื่น ๆ ก็ผูกด้ายสายสิญจน์รับขวัญเรียงลำดับกันไปจนครบทุกคน

หลังจากทำพิธีเสร็จแล้ว เครื่องบายศรีปากชามและเครื่องกระยาบวชต้องเอาไปเทเช่น ฝักรักกลางแจ้ง ของนอกนั้นให้ห่อผ้าเอาไว้ข้างเบาะเด็กจนครบกำหนด ๓ วัน จึงเอาไปลอยในแม่น้ำหรือลำคลองที่ไหลไปมาอยู่เสมอ เพื่อความเป็นสิริมงคลสุขสวัสดิ์

พิธีมงคลทำขวัญเดือน

หลังจากทำพิธีรับขวัญวันผ่านไปจนเด็กมีวันเกิดครบ ๓ เดือนแล้ว คนสมัยโบราณก็จะจัดให้มีการทำขวัญเดือนอีกครั้ง โดยก่อนถึงวันครบกำหนด ต้องนำวัน เดือน ปีเกิดของเด็ก ไปให้พระหรือท่านผู้มีความรู้ทางโหราศาสตร์กำหนดฤกษ์ เพราะจะกระทำพร้อมกับพิธีโกนผมไฟ ครั้นได้วันอันเป็นมงคลแล้ว ต้องเตรียมข้าวของเครื่องใช้ในการทำพิธี ได้แก่ บายศรีปากชาม ๑ สำหรับ เครื่องกระยาบวช ๑ สำหรับ ไก่ ๑ ตัว เป็ด ๑ ตัว และข้าวของเครื่องใช้อื่น ๆ ที่จำเป็น (ส่วนใหญ่พรหมณ์หรือผู้ทำเกี่ยวกับพิธีการจะเป็นผู้จัดหาให้ทั้งหมด)

พิธีการทำขวัญเดือนนี้ ก็ให้ปฏิบัติแบบเดียวกับการทำขวัญวัน โดยมากมักกระทำรวมกับพิธีโกนผมไฟให้เด็กไปเลย

พิธีโกนผมไฟ

คนส่วนใหญ่มีความเชื่อกันว่า ผมของเด็กที่ติดมากับครุภรมารตานั้น ไม่ค่อยสะอาดนัก จึงต้องโกนทิ้งเพื่อให้ผมขึ้นมาใหม่แต่จะโกนเมื่อแรกคลอดเลยนั้นก็ไม่ได้สะดวก เนื่องจากยังต้องอุ่นอยู่กับการเลี้ยงดูและจัดการข้าวของเครื่องใช้ ตัวมารดาเองเพิ่งคลอดบุตรยังไม่ค่อยแข็งแรงนัก อีกสาเหตุหนึ่งคือเด็กที่คลอดใหม่ ๆ กะโหลกศีรษะยังบอบบาง แม้เมื่อมีอายุครบ ๑ เดือนแล้วก็ยังไม่ค่อยแข็งเท่าไรนัก การทำพิธีโกนผมไฟจึงควรระมัดระวัง และให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญโกนผมให้

การเตรียมข้าวของใช้เครื่องใช้

เนื่องจากมักนิยมทำพิธีโกนผมไฟพร้อมกับพิธีทำขวัญเดือน คือทำเมื่อเด็กมีอายุครบ ๑ เดือน จึงต้องจัดเตรียมข้าวของตามที่กล่าวไว้ในพิธีทำขวัญเดือน และต้องมีพิธีของพรหมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ส่วนพิธีสังข์ ได้แก่ การสวดมนต์เย็น รับอาหารบิณฑบาตเข้า โดยมีจุดประสงค์เพื่อความเป็นสิริมงคล มีอายุมั่นคงขวัญยืน และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แก่ลูกหลาน

ดังนั้นจึงต้องเตรียมจัดสถานที่และข้าวของเครื่องใช้สำหรับพระที่จะเจริญพระพุทธมนต์ และเตรียมขันน้ำมนต์ เครื่องสระศีรษะ (สำหรับใส่ในขันน้ำมนต์) สังข์ บัญฑฑะวี่ (สำหรับตีและ

เป่าในพิธี ส่วนใหญ่พราหมณ์จะเตรียมมาเอง)

อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธี ได้แก่ กรรไกร ๑ เล่ม มีดโกน ใบบอน หรือ ใบบัว ๑ ใบ แป้งหอม พร้อมด้วยน้ำมันจันทน์สำหรับเจิมหน้า ด้ายสายสิญจน์สำหรับทำด้ายมงคลผูกข้อมือ

วิธีปฏิบัติ

- พระสงฆ์มาลึงนำเด็กมานั่งในพิธี

● เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบทพระพุทธรคุณ (*อิติปิโส*) นำเด็กเข้ามาใกล้พระเถระประธานสงฆ์ โดยบิดาของเด็กเป็นผู้อุ้ม แล้วเอาด้ายสายสิญจน์วงล้อมตัวบิดาของเด็ก ถ้าเป็นเด็กชายพระเถระประธานสงฆ์เป็นผู้ใช้กรรไกรตัดผมไฟก่อน ถ้าเป็นเด็กหญิงนิยมให้ปู่หรือตาของเด็กเป็นผู้ใช้กรรไกรตัดผมไฟก่อน

● เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์คำว่า “ขยันโต” หรือบางท่านถึงคำว่า “อัครปัดโต” จึงเริ่มใช้กรรไกรตัดผม ๓ ครั้ง คือ ตัดผมตรงกลาง ตรงข้างขวาและข้างซ้ายแล้วประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ไหโรล้นข้อมซ้าย ผู้ที่ได้รับเชิญมาเป็นประธานในงานหลังน้ำจากหอยสังข์รดบนศีรษะของเด็ก แล้วหยิบมีดโกนและบนศีรษะของเด็กพอเป็นพิธี พราหมณ์เป่าสังข์ และโกวบัณฑิตะวัชรดาพิณพาทย์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์มหาชัย ต่อจากนั้นจึงให้ญาติผู้ใหญ่ตัดเพื่อความเป็นสิริมงคล แล้วมอบให้ผู้ขานาฎโกนด้วยมีดโกนต่อจนเสร็จเรียบร้อย

● เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารและอนุโมทนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเด็กเข้าไปหาพระเถระประธานสงฆ์มนต์ให้ท่านเจิม ผูกข้อมือ และประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เด็กสืบไป

พิธีโกนผมจุก

เมื่อเด็กมีอายุย่างเข้าเขตรัยหนุ่มและสาว (ชาย ๑๓ ปี หญิง ๑๑ ปี) ตามความนิยมของอินเดียจึงมีพิธีการเพื่อบอกกล่าวแก่ญาติและเพื่อนฝูงอีกครั้งหนึ่ง คือ การโกนจุก การโกนจุกนี้มักจะหาโอกาสทำร่วมกับพิธีมงคล เช่น ขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญวันเกิด หรืองานมงคลอื่น ๆ เพราะนับเป็นงานมงคลเช่นเดียวกัน มีสวดมนต์เย็นวัน ๑ รุ่งขึ้นเลี้ยงพระแล้วก็ตัดจุกเด็กตามเวลาฤกษ์ ตอนบ่ายมีเวียนเทียนสมโภชทำขวัญเด็กนั้นตามพิธีพราหมณ์ ถึงเวลาสวดมนต์เย็น ก็อาบน้ำ แต่งตัวให้เด็ก พาเด็กไปนั่งยังที่ทำพิธี มีโต๊ะตั้งหน้า ๑ ตัว สำหรับวางพานมงคล คือ ด้ายสายสิญจน์ที่ทำเป็นวงพอดีหัวเด็ก เมื่อผู้เป็นประธานในพิธีจุดเทียนหน้าพระ รัศมี พระสวดมนต์แล้วก็ใส่มงคลนั้นให้แก่เด็ก จนสวดมนต์จบแล้ว จึงปลดสายสิญจน์จากมงคลเด็กที่โยงไปสูที่บูชาพระนั้นออก แล้วพาเด็กกลับจากพิธี รุ่งขึ้นเวลาเช้าให้เด็กนุ่งขาวห่มขาว พาไปนั่งยังที่พิธี มีพานล้างหน้า และพานร้องเกี่ยววางไว้บนโต๊ะตรงหน้าแท่นมงคล ผู้ที่จะโกนผมจัดการแบ่งผมจุกเด็กออกเป็น ๓ ปอย เอาสายสิญจน์ผูกปลายผมกับแหวนนพเก้าและใบมะตูม ทั้งสามปอย ครั้นถึงเวลาฤกษ์ไหว

สิ้นฆ้องชัย พระสวดขันโตฯ ผู้เป็นประธานในพิธีตัดจุกปอยที่ ๑ แล้วผู้ใหญ่ในตระกูลตัดผมปอยที่ ๒ พ่อเด็กตัดปอยที่ ๓ ผู้ตัดไม่จำกัดบุคคลว่าเป็นผู้ใดแล้วแต่เจ้าของงานจะเชิญเจาะจงด้วยความนับถือ เมื่อตัดจุกเรียบร้อยแล้ว นำเด็กไปนั่งยังเบญจจาทรงน้ำอันตั้งไว้ในชานชลาแห่งหนึ่งพร้อมด้วยน้ำพระพุทธมนต์ที่ใสในคนโทแก้ว เงิน ทอง ตามที่มีตั้งไว้บนผ้าหมู่หนึ่ง ผู้ที่มาในงานนั้นก็เข้าไปรดน้ำพระพุทธมนต์ให้แก่เด็กเสร็จแล้วนำเด็กไปแต่งตัวใหม่ นำออกไปถวายของพระที่ฉันแล้วด้วยตัวเด็กเอง เมื่อพระสวดคาถาสัพพีให้พรแล้วกลับมาพัก ถอดเครื่องแต่งตัวได้ จนถึงเวลา ๔ - ๕ โมงเย็น ก็แต่งตัวเด็กชุดถวายของพระ ออกไปทำขวัญตามพิธีพราหมณ์อีกครั้งหนึ่งตอนนี้ไม่มีพระสงฆ์ มีแต่พวกพราหมณ์และพิณพาทย์ มโหรีสำหรับประโคมเวลาเวียนเทียนให้เด็กนั่งโต๊ะบายศรี แล้วพราหมณ์ก็ทำขวัญให้ตามพิธี คือ ผูกข้อมือ เจิมแบ่งทาน้ำมันจันทร์ให้กินน้ำมันพร้าว แล้วเวียนเทียน ๓ รอบ เป็นเสร็จการทำขวัญและเสร็จงาน

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือ การประกาศตนของผู้แสดงว่าเป็นผู้รับนับถือว่าพระพุทธเจ้าเป็นของตน เป็นการแสดงตนให้ปรากฏว่ายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ประจำชีวิตของตนเอง ประเพณีนิยมแสดงตนเป็นพุทธมามกะนี้ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ระเบียบพิธี

๑. มอบตัว ผู้ประสงค์จะประกอบพิธี ต้องไปมอบตัวกับพระอาจารย์ที่ตนเคารพนับถือ และมุ่งหมายจะให้เป็นที่ประธานสงฆ์ในพิธีช่วยแนะนำก่อน ถ้าเป็นเด็กต้องมีผู้ปกครองนำไป แต่ถ้าเป็นพิธีแสดงหมู่ เช่น นักเรียน ให้ครูใหญ่หรือผู้แทนโรงเรียนเป็นผู้นำบัญชีรายชื่อของนักเรียนที่จะเข้าพิธีไปเท่านั้นก็พอ มีขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ เข้าไปหาพระอาจารย์ ทำความเคารพ พร้อมกับผู้นำ (ถ้ามีผู้นำ)

๑.๒ แจ้งความประสงค์ให้พระอาจารย์ทราบ เมื่อพระอาจารย์รับแล้ว จึงมอบตัว

๑.๓ การมอบตัว ให้ผู้จะแสดงตนเป็นพุทธมามกะถือพานดอกไม้ รูป เทียนที่เตรียมไปนั้น เข้าไปใกล้ ๆ พระอาจารย์ นั่งคุกเข่า ประมาณาว่าเขายกตนห่างจากตัวพระอาจารย์ประมาณหนึ่งศอก แล้วยกพานนั้นน้อมตัวประเคน เมื่อพระอาจารย์รับพานแล้ว เขยิบกายถอยหลัง ทิ้ง ๆ อยู่ในท่าคุกเข่านั้นห่างออกมาเล็กน้อย แล้วประนมมือก้มลงกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ตรงหน้าพระอาจารย์ ๓ ครั้ง ถ้าเป็นตัวแทนมอบตัวหมู่ ให้ผู้แทนปฏิบัติเช่นเดียวกัน พร้อมกับถวายบัญชีรายชื่อผู้ที่ประกอบพิธี

๑.๔ กราบเสร็จแล้วนั่งราบในท่าพับเพียบลงตรงนั้นเพื่อฟังข้อแนะนำ และนัดหมาย

ของพระอาจารย์จนเป็นที่เข้าใจเรียบร้อย

๑.๕ เมื่อตกลงกำหนดการกันเรียบร้อยแล้ว ขอเพียงต่อพระอาจารย์ตามจำนวนที่ต้องการไม่น้อยกว่า ๓ รูป รวมเป็น ๔ ทั้งพระอาจารย์ เมื่อเสร็จธุระนี้แล้ว ให้กราบลาพระอาจารย์ ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ อีก ๓ ครั้ง

๒. ฝ่ายผู้แสดงตน ต้องเตรียมผ้าขาวสำหรับนุ่งผืนหนึ่ง ชายควรนุ่งโจงกระเบน (ถ้ามี) หรือกางเกง หญิงควรนุ่งจีบแบบผ้าถุงหรือกระโปรงก็ได้แล้วแต่เหมาะสม และควรมีผ้าขาวสำหรับห่มสบเฉียงอีกผืนหนึ่งผืน ใช้เหมือนกันทั้งชายและหญิง นอกจากนี้มีเสื้อขาวแบบสุภาพสวมก่อนสบเฉียงทั้งชายและหญิง รองเท้าและถุงเท้าไม่ต้องใช้ในพิธี ถ้าเป็นการแสดงตนหมู่ เช่น นักเรียนหรือข้าราชการ จะไม่นุ่งขาวห่มขาวตามแบบ ก็ให้แต่งเครื่องแบบของตนให้เรียบร้อย เว้นแต่รองเท้าต้องถอดในเวลาเข้าพิธี อีกประการหนึ่งต้องเตรียมเครื่องสักการะสำหรับถวายพระอาจารย์ในพิธีเฉพาะตน ๆ ด้วย คือ ดอกไม้ รูป เทียน ไส้พาน ๑ ที่ กับดอกไม้ รูป เทียน สำหรับจุดบูชาพระในพิธี ๑ ที่ นอกนั้นจะมีไทยธรรมถวายพระสงฆ์ในพิธีด้วยก็แล้วแต่ศรัทธา

๓. พิธีการ เมื่อเตรียมการพร้อมทุกฝ่ายดังกล่าวแล้ว ถึงวันนัดประกอบพิธี มีขั้นตอนดังนี้

๓.๑ ให้ผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะนุ่งขาวห่มขาว หรือแต่งเครื่องแบบของตนแล้วแต่กรณี ไปยังบริเวณพิธีก่อนกำหนด นั่งรอเวลาในที่ที่ทางวัดจัดไว้

๓.๒ ถึงเวลากำหนด พระอาจารย์และพระสงฆ์เข้าสู่บริเวณพิธี กราบพระพุทธรูปประธานแล้ว เข้านั่งประจำอาสนะ

๓.๓ ให้ผู้แสดงตนเข้าไปคุกเข่าหน้าโต๊ะบูชา จุดธูป เทียนและวางดอกไม้บูชาพระ น้อมใจระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย เปล่งวาจาว่า

อิมีนา สักกาเรนะ, พุทฺธัง ปุเชมิ. ข้าพเจ้าขอบูชาพระพุทฺธเจ้า ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

อิมีนา สักกาเรนะ, อัมมัง ปุเชมิ. ข้าพเจ้าขอบูชาพระธรรม ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

อิมีนา สักกาเรนะ, สังฆัง ปุเชมิ. ข้าพเจ้าขอบูชาพระสงฆ์ ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

ถ้าเป็นการแสดงตนหมู่ ให้หัวหน้าเข้าไปจุดธูป เทียน บูชาคนเดียว นอกนั้นวางดอกไม้ธูป เทียน ยิงที่ที่จัดไว้แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือ หัวหน้านำกล่าวคำบูชาให้พร้อม ๆ กัน การกราบต้องก้มลงกราบกับพื้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์ทุกครั้ง

๓.๔ เข้าไปสู่ที่ประชุมสงฆ์ตรงหน้าพระอาจารย์ ถวายพานเครื่องสักการะแด่พระอาจารย์ แล้วกราบพระสงฆ์ตรงหน้าพระอาจารย์นั้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง ถ้าแสดงตนหมู่ ทุกคนคองนั่งคุกเข่าประนมมืออยู่กับที่ หัวหน้าหมู่คนเดียวนำสักการะที่เดียวเข้าถวายแทนทั้งหมด

แล้วกราบพร้อมกันทุกคนพร้อมกับหัวหน้า

๓.๕ กราบเสร็จแล้ว คบคุกเข่าประนมมือ เปล่งคำปฏิญาณตนต่อหน้าสงฆ์ เมื่อผู้ปฏิญาณกล่าวคำปฏิญาณจบแล้ว พระสงฆ์ทั้งหมดประนมมือรับ “สาธุ” พร้อมกัน ต่อจากนั้นให้ผู้ปฏิญาณลดลงนั่งราบพับเพียบกับพื้นแล้วประนมมือฟังโอวาท

๓.๖ เมื่อจบโอวาทแล้ว ให้ผู้ปฏิญาณรับคำว่า “สาธุ” แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือน้อมตัวลงเล็กน้อย กล่าวคำอาราธนาเบญจศีล และสมาทานศีล ตามคำที่พระอาจารย์กล่าวนำ

๓.๗ เมื่อพระอาจารย์บอกอานิสงส์ศีลจบแล้วผู้ปฏิญาณฟังกราบอีก ๓ ครั้ง ถ้ามีไทยธรรมถวายพระสงฆ์ ฟังนำมาประเคนในลำดับนี้ เสร็จแล้วนั่งราบตรงหน้าพระอาจารย์เตรียมกรวดน้ำเมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา

๓.๘ ขณะพระอาจารย์ว่า ยถา... ผู้ปฏิญาณฟังกรวดน้ำตามแบบให้เสร็จพร้อมกับที่พระอาจารย์กล่าวจบถึงคำว่า ...มณิโชติโรโย ยถา พอพระสงฆ์ว่า สัพพัตติโย ... ฟังนั่งประนมมือรับพร เมื่อจบแล้วฟังคุกเข่ากราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

พิธีแสดงตนเป็นอุบาสกและอุบาสิกา

ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ขอมตนเป็นคนรับปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น แบ่งเป็น ๒ พวก คือ ผู้ที่สละทรัพย์สมบัติทั้งบ้านเรือน บุตร ภรรยา ออกบวชเป็นพระภิกษุ หรือเป็นสามเณรที่กล่าวมาแล้ว เรียกว่า “บรรพชิต” พวก ๑ ผู้ที่ยังอยู่ในเพศคฤหัสถ์เรียกว่า “อุบาสก” “อุบาสิกา” พวก ๑ คฤหัสถ์ที่จะขอมรับปฏิบัติตามคำสอนนั้นในเบื้องต้นขอมปฏิญาณตนเป็นผู้ถึงซึ่งรัตนตรัยว่า เป็นที่พึ่ง ที่ระลึก เป็นการแสดงตนว่า เป็นอุบาสกหรืออุบาสิกาเสียก่อน การปฏิญาณตนนั้น ตามปกติท่านให้ปฏิญาณตน ๓ ครั้ง ว่าตามท่านผู้สอนไปทุกครั้ง แต่ผู้ปฏิญาณต้องกล่าวคำขอขึ้นก่อนที่เรียกว่าอาราธนา พร้อมกับศีลว่า อหิ ภาณเต ติสระณณ สห ปญจสีลานิ ยาจามิ (มากคนว่า มยฺ แทน อหิ ยาจาม แทน ยาจามิ ศีล ๘ ว่า อฏฺฐ แทน ปญจ) แล้วพระท่านจึงสอนให้เราว่าตาม ดังนี้

“พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก

ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก

สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก”

ผู้ที่รับก็ว่าตามท่านไปทีละบท ๆ แล้วท่านว่า ทุตติยัมปิ พุทฺธัง ฯลฯ ตติยัมปิ พุทฺธัง ฯลฯ ผู้ที่ได้รับก็ว่าตามท่านไปอีกจนจบ เพียงเท่านั้น ว่าแต่คำบาลีไม่ต้องว่าคำแปลก็ได้ ต่อนี้ไปผู้รับสรณคมน์แล้ว กล่าวคำประกาศตนอีกครั้งหนึ่งว่า

“เอสาหัง ภัณฑะ สุจิรปริณิพพุตัมปิ ตัง ภควันตัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ อุปาสกัง มัง สังฆเ อธาเรตุ อชชตักเค ปาณูปเตตัง สรณัง คตัง” (ถ้าแสดงตนเป็น

อุบาสิกา เปลี่ยน “อุปาสกั” เป็น “อุปาสิกั”))

พิธีการบรรพชา (บวชเป็นสามเณร)

สมัยก่อนที่ยังไม่มีโรงเรียนตามสมัยปัจจุบัน เด็กผู้ชายโดยมากจะต้องบวชเณรเท่ากับการเข้าโรงเรียนสามัญศึกษา คือ Public school ของฝรั่ง วัดเป็นสถานศึกษาที่สำคัญ ที่จะให้ศีลธรรมอันเป็นหลักของชีวิต และสัมมาอาชีวะอันจะเป็นหลักของชีวิตเด็กภายหน้าได้เป็นอย่างดี

การเตรียมการพิธีบรรพชา

● ผู้ปกครองไปแจ้งความประสงค์กับทางวัด และนมัสการพระอุปัชฌาย์ ขอนำบุตรเข้ารับอุปสมบทที่วัด ตามวัน เวลาที่ต้องการ

● นำบุตรที่จะเข้าอุปสมบทไปมอบถวายพระอุปัชฌาย์ตามธรรมเนียมของวัดโดยจัดดอกไม้ รูป เทียน ไปถวายท่านด้วย และไปข้อมขนานาคตามที่ทางวัดกำหนด

● การเตรียมจัดงานที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่ความประสงค์ของเจ้าภาพ โดยคำนึงถึงความประหยัดและเหมาะสม

ของใช้ในพิธี

● เครื่องอัฐบริวาร (สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มัดโกน เข็ม ประคดเอว ผ้ากรองน้ำ (อมกรก))

● ไตรอาศัย ๑ ไตร

● พานรูปเทียนแพ ๒ ชุด (สำหรับบรรพชา)

● ดอกไม้ รูป เทียน ขอนิสัย ๑ ชุด (สำหรับอุปสมบท)

● จตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระอุปัชฌาย์ คู่สวด และพระอันดับ โดยจัดลดหลั่นกันลงไป

● ของใช้สำหรับพระใหม่ (ทั้งหมดดังกล่าวมา ให้ปรึกษาทางวัด บางวัดจะรับเครื่องอัฐบริวารให้เลย เจ้าภาพเพียงจ่ายเงินเท่านั้น)

ลำดับพิธี

● นำนาคเวียนประทักษิณอุโบสถหรือพระอุโบสถ ๓ รอบ จากนั้น นาคคุกเข่าวันทาเสมาพนมมือถือดอกบัว ว่าดังนี้

“อิมิณา สักกาเรนะ พัทธสีมายัง พุทัง ธัมมัง สังฆัง อภิปุเชมิ”

ก็ได้ หรือจะว่าคำอื่นใดที่ทางวัดนั้น ๆ ใช้อยู่ก็ใช้ได้ทั้งนั้น

● ไพรยาน (ถ้ามี) เสร็จแล้วนาคเข่าอุโบสถ โดยบิดามารดา หรือญาติผู้ใหญ่จงมือเข้าไป พิธีกรนำว่าคำกราบพระ (อะระหัง...) อาราธนาศีลห้า รับศีล (บางวัดไม่มีรับศีลห้า)

● นาคและผู้เข้าร่วมพิธีรับศีล จบแล้ว

● นาคคุกเข่ากราบบิดา มารดา หรือผู้จัดการเรื่องบรรพชาให้รับไตร เดินเข้าสู่

ท่ามกลางสงฆ์เข้าหาพระอุปัชฌาย์

(ต่อจากนั้นสงฆ์จะแนะนำให้ปฏิบัติตามกรรมวิธีการอุปสมบท จนเสร็จพิธี)

พิธีอุปสมบท (บวชเป็นพระภิกษุ)

การจัดงานบวชนิยมจัด ๓ วัน **วันแรก** เรียกว่า วันสุกดิบ เป็นวันเตรียมอาหารคาวหวานไว้ทำบุญในวันรุ่งขึ้น ส่วนผู้บวชจะต้องไปโกนผมที่วัด นุ่งห่มสีขาว สวมใส่เครื่องประดับตามฐานะเรียกว่า “นาค” ตอนเย็นทำบุญสวดมนต์เย็นและทำวัฏนาค โดยหมอบทำวัฏที่มีชื่อเสียงในหมู่บ้าน (หรือจากที่อื่น) ในพิธีมีฆ้องโหม่ง บายศรีตั้น แว่นเทียน เป็นการเรียกขานวัฏและสอนนาค ให้มีความกตัญญูตเวทีต่อบิดามารดา **วันที่สอง** เป็นวันอุปสมบท เจ้าภาพนิยมถวายภัตตาหารเช้า เพลแต่พระสงฆ์ และนำนาคไปอุปสมบทตอนบ่าย **วันที่สาม** เป็นวันฉลองพระบวชใหม่ เจ้าภาพต้องเตรียมบายศรีปากชาม ๑ ชุด พานใส่ข้าวตอกดอกไม้มีเทียนปักไว้ ๑ เล่ม เพื่อให้พระใหม่จุดขณะเริ่มพิธี (หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม) แต่โบราณมาต้องบวชอย่างน้อย ๑ พรรษาขึ้นไป จึงจะลาสิกขาได้

ลำดับพิธี

พ่อแม่จะนำบุตรของตนไปหาเจ้าอาวาสวัดใกล้บ้าน หรือวัดที่ตนเป็นทายก ทายิกาแห่งวัดนั้นอยู่ เพื่อมอบตัวให้ท่านบวชให้ การไปมอบตัวควรจัดดอกไม้ ฐูป เทียนไปถวายในการมอบตัวด้วย พระอุปัชฌาย์จะสอบถามพ่อแม่ หรือผู้ที่ขอบวชเอง ถึงวัน เดือน ปีเกิด และคุณสมบัติของผู้ที่จะขอบวช ถ้าเห็นว่ามีความลักษณะครบถ้วน ไม่เป็นคนต้องห้ามในการที่จะให้บรรพชาอุปสมบท ท่านก็จะรับเข้าบวช โดยมอบใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองให้ไปกรอกรายการแล้วถวายท่านเป็นหลักฐาน ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน จากนั้นก็นัดหมายให้ผู้ที่ จะบวชซึ่งเรียกว่า นาคหรือเจ้านาค มาฝึกซ้อมการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีบวช และกำหนดวันที่จะทำการบรรพชาอุปสมบท ก่อนวันอุปสมบท นาคต้องจัดพานธูปเทียนแพ หรือดอกไม้ ฐูป เทียนไปขอมมาลาบวช ต่อผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือ

ถ้าในงานบวชนาคนั้นมีพิธีทำวัฏนาคด้วย ก็จะปลงผมก่อนวันบวชหนึ่งวัน แล้วนุ่งขาวห่มขาวเข้าพิธีทำวัฏนาค ถ้าไม่มีการทำวัฏนาคก็จะปลงผมในวันบวช โดยพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่หรือพระภิกษุที่คุ้นเคยเป็นผู้ชริบปลายผมให้ก่อนเป็นพิธี ต่อจากนั้นก็ให้ผู้ที่โกนผม โกนผม ทหวาดเครา คิ้ว ให้หมดจด อาบน้ำแล้ว นุ่งขาวห่มขาว เตรียมเข้าโบสถ์เพื่อทำพิธีบรรพชาอุปสมบทต่อไป

วันรุ่งขึ้นจึงมีขบวนแห่ไปวัด เมื่อถึงโบสถ์จะเวียนโบสถ์สามรอบแบบทักษิณาวรรต พร้อมด้วยเครื่องอัฐบริขารที่ใช้ในการบวชและของที่ถวายพระจนครบ แล้วให้นาคมาวันทาสามีสมา ส่วนเครื่องอัฐบริขารและของถวายพระ จะนำไปตั้งในโบสถ์ก่อน การวันทาสามีสมา นาคจะจุดธูป เทียน

ที่เสมาหน้าโบสถ์ แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำวันทาเสมา แล้วกราบ ปักดอกไม้ ธูป เทียน ณ ที่จัดไว้

ต่อจากนั้น นำนาคมาที่หน้าโบสถ์ นาคจะโปรยทาน เสรีจแล้วจึงงู่นาคเข้าโบสถ์โดยบิดา จูงมือข้างขวา มารดาจูงมือข้างซ้าย พวกญาติคอยจับชายผ้าตามส่งข้างหลัง นาคต้องก้าวข้าม ธรณีประตูห้ามเหยียบเป็นอันขาด เมื่อพ้นประตูไปแล้วให้เดินตรงไปที่พระประธาน ไหว้พระประธาน โดยใช้ดอกไม้ ธูป เทียนอีกหนึ่งกำ นำไปจุดธูป เทียนบูชาพระประธาน ใช้คำบูชาพระเหมือน คำวันทาเสมา แล้วกลับมา นั่ง ณ ที่ซึ่งจัดไว้แถวผนังด้านหน้าของโบสถ์

พระสงฆ์ที่ได้รับอาราธนาในพิธีบวช มีพระอุปัชฌาย์ พระคู่สวดและพระอันดับ จะเข้า อุโบสถนั่งตามแผนผังที่คณะสงฆ์กำหนด พิธีเริ่มโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติผู้ใหญ่เข้ามานั่ง ข้างหน้านาค เพื่อจะมอบผ้าไตรให้นาคเข้าทำพิธีบวชต่อพระสงฆ์ต่อไป ซึ่งปฏิบัติเช่นเดียวกับวิธี ช่อมขานนาค เมื่อพระอุปัชฌาย์บอกอนุสาสน์เสร็จแล้ว เจ้าภาพ ญาติมิตรถวายของพระอันดับ พระใหม่ถวายพระอาจารย์คู่สวดอีกหนึ่งรูปที่ยังมิได้ถวาย

ต่อจากนั้น พระอุปัชฌาย์จะบอกให้พระใหม่มานั่งรับพระเคนของบิรवारบวชที่ด้านหน้า พระใหม่จะออกมานั่งพับเพียบอยู่ท้ายอาสนสงฆ์ ทอดผ้ากราบไว้ข้างหน้า หากผู้ชายพระเคนก็รับ ของด้วยมือหากเป็นผู้หญิงก็จับผ้ากราบไว้โยมผู้หญิงจะวางบนผ้ากราบ เมื่อรับของพระเคนหมดแล้ว ให้กลับนั่งหันหน้ามาทางพระสงฆ์ เตรียมกรวดน้ำ

การกรวดน้ำ เมื่อเสร็จการรับพระเคนแล้ว พระใหม่และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือเจ้า ภาพในการบวชครั้งนี้ จะกรวดน้ำโดยใช้เต้ากรวดน้ำคนละที เมื่อพระอุปัชฌาย์ซึ่งเป็นประธานสงฆ์ โนมที่นั้น เริ่มทอนุโมทนาว่า ยะถา วาริระหา ...พระใหม่และญาติที่เป็นเจ้าภาพก็จะกรวดน้ำ พร้อมกับ เมื่อขึ้นบท สัพพัตติโย... ก็กรวดน้ำหมดเต้าพอดี นั่งพนมมือรับพรจากพระสงฆ์ เสรีจแล้วพระใหม่ กราบเบญจางคประดิษฐ์สามครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีการบวช หลังจากนั้นพระพี่เลี้ยงจะนำพระใหม่ ขึ้นจากโบสถ์ พระใหม่ควรสละบาตรด้วยโหลขวา มือซ้ายถือพัด ส่วนของอื่นให้ผู้อื่นถือไป พระพี่เลี้ยงจะนำออกทางประตูหน้า เป็นเสร็จพิธี

งานมงคลสมรส

งานมงคลสมรส เป็นประเพณีของคนไทยชาวพุทธแต่โบราณกาล นิยมจัดให้มีการทำบุญ เป็นพิธีสงฆ์เข้าผนวกรับงานแต่งงานบ่าวสาวด้วยตามสมควร เพื่อต้องการสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว โดยตรง และเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่บ้านหรือเรือนหอ ที่จัดให้มีงานนั้นโดยปริยาย ปกติงานมงคล สมรสของไทยทั่วไปประกอบขึ้นที่บ้านเจ้าสาว แต่ถ้ามีบ้านหรือเรือนหอโดยเฉพาะ ก็นิยมประกอบ พิธีที่บ้านหรือเรือนหอ นั้น พิธีทำบุญงานมงคลสมรส ตามคติโบราณถือเป็นงานมงคลพิเศษเฉพาะ กรณี ไม่เหมือนอย่างงานมงคลทั่วไป คือ เป็นงานจัดสำเร็จลงในวันเดียว ไม่ยืดเป็นงาน ๒ วัน อย่าง งานมงคลอื่น ๆ และพิธีสงฆ์ก็แปลกกว่างานอื่นด้วย คือ นิยมจัดทำบุญเลี้ยงพระก่อนในตอนเช้า

เพื่อให้คู่บ่าวสาวตักบาตรร่วมกัน นี่เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของพิธีที่พึงทำก่อน เสร็จพิธีเลี้ยงพระ ตอนเช้าซึ่งเป็นพิธีสงฆ์นำแล้ว ตอนสายและตอนเที่ยงต่อไปถึงบ่าย ก็เป็นพิธีของประเพณีโลก คือ มียกขันหมากตอนสาย เช่นผีตอนกลางวัน เลี้ยงแขกเป็นการสมโภช ตอนเที่ยงติดต่อไปถึงบ่าย พิธีประเพณีโลกดังกล่าวนี้จะทำอะไร หรือเว้นไม่ทำอะไร ก็แล้วแต่ฝ่ายเจ้าภาพจะกำหนด พอถึงตอนเย็นก็มีพิธีสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ทำน้มนต์นำอีกวาระหนึ่ง ต่อจากพิธีสงฆ์นี้จึงมีการรดน้ำสังข์คู่บ่าวสาวเพื่อสิริมงคลเป็นอันเสร็จพิธีทำบุญ ออกแขกในงานทำบุญสมรสวันนั้น ส่วนพิธีสมรสที่ยังมีต่อไปอีกตามคติโบราณ คือ พิธีเรียงหมอนและพิธีส่งตัวคู่สมรสเข้าหอเป็นพิธีฝ่ายโลก ถือกันเป็นภายในระหว่างญาติของทั้งสองฝ่ายไม่เกี่ยวกับงานออกแขกเหมือนพิธีในตอนกลางวัน ซึ่งปฏิบัติกันมาตามคติของไทยแต่โบราณกาลส่วนที่ทำกันในปัจจุบันนี้ยังคงคติโบราณดังกล่าวอยู่ก็มี รวดรัดพิธีสงฆ์ทำแต่เพียงย่อ ๆ พอให้สำเร็จประโยชน์ เฉพาะหน้าก็มี จะขอกล่าวาระเบียบพิธีสงฆ์ตามคติโบราณ ดังนี้

๑. ฝ่ายเจ้าภาพ จะต้องเตรียมบริเวณพิธีให้พร้อมเหมือนอย่างเตรียมในงานมงคลทั่วไป แต่มีพิเศษที่ต้องเตรียมเพิ่มโดยเฉพาะ ก็คือ เรืองมงคกรตน้ำ ตามนิยมมีมงคลคู่สำหรับสวมบ่าวสาว ถ้าไม่มีผู้สามารถจับเองได้ มักนิยมให้พระสงฆ์ช่วยจับให้ก่อนเริ่มพิธีสงฆ์ ระยะเวลา

ระยะหนึ่ง กับโถแปรงกระแจะสำหรับเจิมคู่บ่าวสาว และสังข์สำหรับใส่น้ำมนต์คู่บ่าวสาว เครื่องมงคลเหล่านี้รวมใส่ภาตหรือภาชนะที่สมควรไว้ใกล้กับภาชนะน้ำมนต์

หน้าโต๊ะบูชา ที่หัวอาสนะของสังข์วางสายสิญจน์ไว้ด้วย

๒. ฝ่ายพระสงฆ์ เมื่อรับนิมนต์ไปประกอบพิธีในงานมงคลสมรส ตามประเพณีโบราณ ต้องไปฉันในตอนเช้าก่อน เตรียมบาตรไปเพื่อให้คู่บ่าวสาวตักบาตรด้วยตามธรรมเนียมส่วนตอนบ่ายแล้วแต่กำหนดเวลาของเจ้าภาพจะนัดไปประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์ทำน้มนต์ สำหรับระเบียบพิธีในตอนเช้า มีดังนี้

- ๑) เจ้าภาพให้คู่บ่าวสาวจุดธูป เทียน หน้าโต๊ะบูชา แล้วกราบพระพร้อมกัน
- ๒) อุบาสกอาราธนาศีล
- ๓) หัวหน้าสงฆ์คลี่สายสิญจน์แจกกัน แล้วให้ศีล
- ๔) จับให้ศีลแล้ว ตั้ง นะโม... และสวดถวายพรพระ ระหว่างนี้คู่บ่าวสาวตักบาตร
- ๕) ถวายภัตตาหารพระสงฆ์ ฉันทภัตตาหารเสร็จแล้ว คู่บ่าวสาวถวายไทยธรรม
- ๖) พระสงฆ์อนุโมทนา เป็นเสร็จพิธี

ส่วนพิธีเจริญพระพุทธมนต์ตอนบ่าย มีระเบียบพิธีนิยม ดังนี้

- ๑) เจ้าภาพให้คู่บ่าวสาวจุดธูป เทียน หน้าโต๊ะบูชา แล้วกราบพระพร้อมกัน
- ๒) อุบาสกอาราธนาศีล

- ๓) หัวหน้าสงฆ์ศิลาสาธุญาณแจกกันแล้วให้ศีล
- ๔) จบรับศีลแล้ว อุบาสกอาราธนาพระปริตร
- ๕) พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และประพรมน้ำมนต์

สำหรับพิธีที่นิยมจัดและใช้กันอย่างสามัญในปัจจุบันนี้ เป็นพิธีสงฆ์เสร็จลงภายในเพล คือเป็นพิธีสวดมนต์ก่อนแล้วตักบาตรและเลี้ยงพระ จะทำในตอนเช้าหรือเพลก็ได้

พิธีศพ

ประเพณีเกี่ยวกับศพ มักจะผิดแผกแตกต่างกันไปตามความนิยมของบุคคลในท้องถิ่น นั้น ๆ แต่ส่วนใหญ่จุดลักษณะการประกอบพิธีไว้เป็นแนวเดียวกัน จะนำมากล่าวพอเป็นแนวทาง ปฏิบัติเฉพาะบางตอน

การตั้งศพ

เมื่อตั้งศพและจัดดอกไม้ รูป เทียน ประดับเรียบร้อยแล้ว ให้ตามไฟ (ตะเกียงมีโคมหรือไว้ปลายเท้า ๑ คู่)

ในพิธีทางราชการ เมื่ออาบน้ำศพและนำศพขึ้นตั้งเรียบร้อยแล้วจะนิมนต์พระ ๑๐ รูป หรือ ๒๐ รูป สดับปกรณ์ (บังสุกุล) จบแล้วถวายไทยธรรมพระสงฆ์อนุโมทนา กรวดน้ำ ก็เป็นเสร็จพิธี

แต่ศพชาวบ้านทั่วไป ปัจจุบันนิมนต์พระสงฆ์มา ๑๐ รูป หรือหลายรูปก็แล้วแต่ ศรัทธาของเจ้าภาพ เมื่อพระมาถึงแล้ว ทอดผ้าบังสุกุลบนหีบศพ หรือบนที่ที่เตรียมไว้ นิมนต์พระ ชักผ้าบังสุกุล (จะเป็นผ้าไตร, จีวร, สบง, ผ้าเช็ดตัว, ผ้าเช็ดหน้า ก็ได้) เมื่อพระชักผ้าบังสุกุลแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี

ลำดับพิธีในการสวดพระอภิธรรม

- ได้เวลานิมนต์พระประจำที่
- เจ้าภาพจุดเทียน รูปบูชาพระรัตนตรัย จุดเทียน รูป ณ ที่พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม เสร็จแล้วจุดเทียน รูป บูชาหน้าศพ แล้วกลับมานั่ง
- พิธีกรอาราธนาศีล รับศีลจบแล้ว พระสงฆ์ก็เริ่มสวดพระอภิธรรมต่อไป
- เมื่อถึงเวลาเลิกสวดประจำคืน พระสวดพระอภิธรรมจบสุดท้ายแล้ว พิธีกรเชิญเจ้าภาพถวายไทยธรรม แล้วชักผ้าภูษาโยง หรือด้ายสาธุญาณ
- เจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล (ถ้ามี)
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- เจ้าภาพกรวดน้ำ พระสงฆ์เดินทางกลับ
- เสร็จพิธี

การทำบุญ ๗ วัน

เมื่อเก็บศพไว้ครบ ๗ วัน เช่น ตายในวันศุกร์ พอถึงวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ต่อมา ก็นิมนต์พระ ๗ รูป (พิธีทางราชการ ๑๐ รูป) มาสวดพระพุทธรูปยืน ถวายอาหารบิณฑบาต เข้าในวันรุ่งขึ้น แล้วจะมีสดับปกรณ์ (สวดมาติกาบังสุกุล) แสดงพระธรรมเทศนาต่อก็ได้ หรือทำในตอนเช้าหรือตอนเพล โดยไม่ต้องสวดมนต์เย็นก็ได้

การทำบุญ ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน

พิธีทำบุญ ๕๐ หรือ ๑๐๐ วัน ก็ทำเช่นเดียวกับพิธีทำบุญ ๗ วัน ดังที่กล่าวมาแล้ว

การบรรจุศพ

เมื่อเจ้าภาพได้บำเพ็ญกุศลครบ ๓ วัน ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วันแล้ว ยังไม่ทำฌาปนกิจ จะต้องเก็บไว้เพื่อรอญาติ รอโอกาสอันเหมาะสม ก็นิยมเก็บศพไว้ที่บ้านหรือที่วัด ก็สุดแต่จะสะดวก ถ้าเก็บไว้ที่วัดก็นิยมการบรรจุศพ พิธีบรรจุศพก็ไม่มีอะไรมาก เมื่อเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลครบ ๓, ๕, ๗, ๕๐, ๑๐๐ วัน หรือมากกว่านั้น แล้วพอได้เวลา (ส่วนมากเวลา ๑๕.๐๐ น. - ๑๗.๐๐ น.) ก็นำศพไปยังสถานที่บรรจุนำหีบศพเข้าที่เก็บ แต่ยังไม่ปิดที่เก็บ เชิญแขกเข้าเคารพ โดยเจ้าภาพจัดหาดินเหนียวก้อนเล็ก ๆ ห่อกระดาษดำ และกระดาษขาว ใส่ถาดไว้ เพื่อแจกแขกคนละก้อน จะมีดอกไม้ด้วยก็ได้ เมื่อแขกนำดินเหนียวและดอกไม้ไปวางเคารพศพแล้ว เจ้าภาพก็ทอดผ้าบังสุกุล ปากหีบศพ และนิมนต์พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล (หรือทอดผ้าบังสุกุลก่อนเชิญเข้าเคารพศพก็ได้) พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล แล้วก็เก็บ เป็นอันเสร็จพิธี ผู้จัดการฌาปนสถานก็จัดการปิดที่เก็บหีบศพต่อไป

การฌาปนกิจศพ

การฌาปนกิจศพหรือการเผาศพ เมื่อถึงเวลาที่เจ้าภาพกำหนดแล้ว ก็ติดต่อเจ้าหน้าที่ ฌาปนสถาน และออกบัตรเชิญ โดยกำหนดวัน เวลาให้ผู้เคารพนับถือทราบทั่วกัน

เมื่อชักศพขึ้นตั้งอย่างที่ทำคราวถึงแก่กรรมแล้ว จะมีพระสวดพระอภิธรรมก่อน ฌาปนกิจสัก ๓ วัน ๗ วันอีกก็ได้ หรือจะทำเพียงวันเดียวก็ได้ แต่ทำกันอยู่ทั่ว ๆ ไปนิยมตั้งศพทำบุญในตอนเช้าวันฌาปนกิจแล้วเพื่อตัดการะ

การเก็บอัฐิ

เมื่อจัดการฌาปนกิจเสร็จแล้ว การเก็บอัฐิ บางรายเก็บในตอนเย็นวันเผาเลย ทั้งนี้เพื่อจะฉลองเสร็จในคราวเดียวกัน โดยเก็บอัฐิในเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. แล้วนำไปตั้งบำเพ็ญกุศล เช่นเดียวกับพิธีก่อนเผาในคืนวันนั้น เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. นิมนต์พระสวดพระพุทธรูปยืน รุ่งขึ้นถวายภัตตาหารเช้า แล้วนำอัฐิไปบรรจุหรือเก็บกลับบ้าน ก็เป็นเสร็จพิธี แต่ส่วนมากเก็บอัฐิในวันรุ่งขึ้น เช่นเดียวกับพิธีทางราชการ

การเดินสามบาท

การเดินสามบาท ก็คือ พิธีเก็บอัฐินั่นเอง แต่เป็นพิธีเก็บอัฐิแบบเต็มหรือแบบพิเศษ

แปรธาตุ

ประเพณีเกี่ยวกับการเก็บอัฐิมืออยู่ว่า เมื่อถึงเวลาเก็บอัฐิ จะเป็นในวันเผา หรือในวันรุ่งขึ้น หรือ ๓ วัน ๗ วัน หลังจากเผาเสร็จก็ตาม ครั้งแรกให้ทำกองกระดูกให้เป็นรูปคนนอนหงาย หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก สมมติว่าตาย แล้วนิมนต์พระมาบังสุกุล ตอนนี้เรียกว่า “บังสุกุลตาย” จะมีผ้าทอดก้ได้ หรือไม่มีก็ได้ พระสงฆ์จะพิจารณาว่า “อนิจจา ะตะ สังขารา อุปาทาย อัมมิโน อุปปัชชิตะวา นิรุชฌันติ เตสัง วุปลโม สุโย” เมื่อพระพิจารณาจบแล้ว ก็ให้ทำรูปอัฐิ นั้นใหม่ เป็นรูปคนหันศีรษะไปทางทิศตะวันออก สมมติว่าเกิด แล้วเจ้าภาพก็ใช้น้ำหอมประพรม ไปรยด้วยดอกไม้และเงินทอง นิมนต์พระสงฆ์บังสุกุลอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เรียกว่า “บังสุกุลเป็น” พระสงฆ์บังสุกุลว่า “อะจิริง วตายัง กาโย ปฐวิง อธิเสสสติ จุฑโท อเปตวิญญาโณ นิรัตถัง ะกะลิงคฺริง” แล้วทำการเก็บอัฐิ

เมื่อเก็บอัฐิตามต้องการแล้วอัฐิที่เหลือรวมทั้งเถ้าถ่านก็รวบรวมไปบรรจุ ทั้งแม่น้ำหรือ ฝิ่งในที่เหมาะสมต่อไป

ทำบุญอัฐิ (ออกทุกข์)

เมื่อเก็บอัฐิเสร็จตอนเช้า และนำอัฐิไปตั้งบ้านแล้ว จะทำบุญในวันนั้นทีเดียว หรือจะพัก ๓ วัน หรือ ๗ วัน จึงทำก็ได้ รายการมีสวดมนต์เลี้ยงพระสงฆ์ บังสุกุล เทคน์ มีตักบาตรน้ำมนต์ เตินสาขสิญจน์ เพราะเป็นการทำบุญเรือนให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้อยู่ข้างหลัง ในการทำบุญอัฐิ (ออกทุกข์) เจ้าภาพแต่งกายสีต่าง ๆ จากสีขาว - ดำ ได้

ธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับพุทธศาสนิกชนที่เข้าร่วมพิธี

เมื่อพระสงฆ์กำลังสวดมนต์บทใดบทหนึ่ง หรือทายกกำลังกล่าวคำอาราธนาตามขั้นตอน ผู้เข้าร่วมพิธีต้องประนมมือทุกครั้งจนพระสงฆ์สวดมนต์จบ หรือทายกกล่าวจบ ซึ่งหมายถึงการร่วมปฏิบัติในพิธีนั้นๆ เว้นแต่พระสงฆ์จะบอกให้ลดมือลงวางบนตักในท่านั่งสมาธิ พิธีพราหมณ์ก็เช่นเดียวกัน และข้อควรระวังคือ เมื่ออยู่ในพิธีที่พระสงฆ์กำลังเจริญพระพุทธมนต์หรือสวดมนต์ ห้ามสวมรองเท้าหรือยืบนรองเท้าเด็ดขาด เพราะจะทำให้พระสงฆ์ทั้งหมดต้องอาบัติด้วยเสขยวัตรโดยปริยาย

การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา

การปฏิบัติตนของศาสนิกอื่น ๆ เมื่อเข้าร่วมในพุทธศาสนาพิธี สามารถเข้าร่วมได้ทุกพิธีโดยไม่มีข้อห้ามใดๆ และหากการปฏิบัติใด ๆ ในพิธี ขัดกับหลักศาสนาของตน เช่น การประนมมือ การแต่งกาย หรือการแสดงออกทางกายอื่นใด ก็สามารถงดแสดงกิริยานั้น ๆ ได้ โดยปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

บทที่ ๒

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามได้ถือกำเนิดขึ้น ณ นครมักกะห์ บนคาบสมุทรอาหรับมากกว่า ๑,๕๐๐ ปี โดยศาสดามุฮัมมัดได้นำโองการจากอัลลอฮ์มาเผยแผ่แก่มวลมนุษย์ ณ มหานครแห่งนี้ แต่ได้รับความสนใจศรัทธาไม่มากนัก มีหน้าที่ยังถูกชาวอาหรับที่ปฏิเสธศรัทธารุมทำร้ายอย่างแสนสาหัสจนทำให้ต้องอพยพไปยังนครมะดีนะห์ ณ ที่แห่งนี้ ศาสดามุฮัมมัดได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากชาวเมือง บรรยากาศแห่งความเป็นพี่น้องกันนี้เอง ท่านได้ประกาศลัทธิธรรมอิสลามเป็นเวลา ๑๐ ปี และกว่า ๑,๕๐๐ ปี ที่อิสลามแผ่ขยายสู่ชาวโลกจนมีผู้นับถือกว่า ๑,๖๐๐ ล้านคน

ศาสนาอิสลามมีหลายนิกาย แต่ที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดมีอยู่ ๒ นิกาย คือ นิกายซุนนี หรือชาวซุนนะห์ และนิกายชีอะห์ ชาวซุนนะห์ หมายถึงมุสลิมที่ปฏิบัติตามคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานและแบบฉบับของศาสดามุฮัมมัดโดยเคร่งครัดและเป็นหลักสำคัญ ชาวซุนนะห์เป็นชนส่วนใหญ่ของมุสลิมที่อาศัยอยู่ทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยด้วย ส่วนนิกายชีอะห์จะมีแนวทางการปฏิบัติที่อาจแตกต่างออกไปในบางเรื่องโดยเฉพาะการให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามอิหม่ามหรือผู้นำจิตวิญญาณของตน

หลักการปฏิบัติศาสนกิจในศาสนาอิสลาม

หลักการปฏิบัติศาสนกิจในศาสนาอิสลาม มี ๕ ประการ ได้แก่

การกล่าวคำปฏิญาณตน ว่า “ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์ มุฮัมมัดร่อซูลุลลอฮ์” แปลว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ มุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์

ผู้ใดที่กล่าวคำปฏิญาณและยืนยันว่า อัลลอฮ์เป็นพระเจ้า มุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ ถือว่าเขาได้เป็นมุสลิมแล้วและเขามีหน้าที่ต้องปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮ์และร่อซูลใช้และละเว้นในสิ่งที่อัลลอฮ์และร่อซูลห้าม

การดำรงการละหมาดฟัรฎู (บังคับใช้ให้ปฏิบัติ) ในวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ๕ เวลา การละหมาด คือ โครงสร้างหลักที่สำคัญของอิสลาม ดังนี้

๑. ละหมาดซุฮ์รฺ เริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์คล้อยไปทางทิศตะวันตก จนกระทั่งเงาเท้าของตัวเองมัน (เวลาหลังเที่ยงตรงไปจนกระทั่งประมาณ ๑๕.๐๐ น.)

๒. ละหมาดอัศร์ เริ่มตั้งแต่เงาของสิ่งนั้นเท่าตัวของมัน จนกระทั่งดวงอาทิตย์ตก

(เวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. ไปจนกระทั่งประมาณ ๑๘.๐๐ น.)

๓. ละหมาดมักริบ เริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์ตก จนกระทั่งหมดแสงแดง (เวลาประมาณ ๑๘.๓๐ น. ไปจนกระทั่งประมาณ ๑๙.๓๐ น.)

๔. ละหมาดอิฮาอ์ เริ่มตั้งแต่หมดแสงแดงที่ขอบฟ้า จนกระทั่งแสงอรุณแท้จรัสปรากฏขึ้น (เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ไปจนกระทั่งประมาณ ๐๕.๓๐ น.)

๕. ละหมาดซุบฮ์ เริ่มตั้งแต่แสงอรุณขึ้น จนกระทั่งดวงอาทิตย์ขึ้น (เวลาประมาณ ๐๕.๓๐ น. ไปจนกระทั่งประมาณ ๐๖.๐๐ น.)

เมื่อมีการละหมาดจะต้องชำระล้างอวัยวะบางส่วนก่อน โดยเริ่มจาก
ด้านขวา ดังนี้

๑. ล้างมือทั้งสองข้าง ๓ ครั้ง

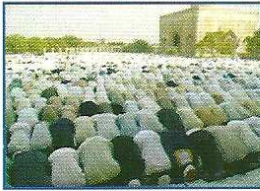
๓. ล้างใบหน้าจรดตึงหูทั้งสองข้าง ๓ ครั้ง

๕. ใช้มือแต่น้ำลูบบนศีรษะ พร้อมตึงหู ๑ ครั้ง

๒. บ้วนปาก พร้อมสูดน้ำเข้าจมูก ๓ ครั้ง

๔. ล้างแขนทั้งสองข้างจรดข้อศอก ๓ ครั้ง

๖. ล้างเท้าทั้งสองข้างจรดตาตุ่ม ๓ ครั้ง

ทำสุญญัต หรือทำกราบขณะละหมาด

การจ่ายชะกาด ชะกาด เป็นคำที่มาจากภาษาอาหรับว่า “ชะกาอ์” แปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ ทำให้หมดมลทิน หรือการเกลากิเลสตัดงา และหมายถึงความจำเริญ งอกงาม การเพิ่มทวี

ในอิสลามถือว่าการบริจาคทานเป็นหลักปฏิบัติรองลงมาจากการละหมาด คำว่า “ทาน” ตามที่คณะของอิสลามมีความหมายกว้างรวมทั้งการให้ทรัพย์สินสมบัติ สติปัญญา กำลังกาย เพื่อความดีงามและประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือส่วนรวม

บุคคลที่อัลลอฮ์ได้กำหนดไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับชะกาดมี ๘ ประเภท คือ

๑. คนอนาถา (พะกีร) ได้แก่ บุคคลไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้ เนื่องจากขาดสมรรถภาพบางประการในร่างกาย จำเป็นจะต้องได้รับการอนุเคราะห์

๒. คนขัดสน (มัสกิน) ได้แก่ ผู้ที่มีความสามารถจะหาเลี้ยงชีพได้ แต่ขาดแคลนเนื่องจากความยากจนของตน เช่น แม่หม้ายที่สามีตายต้องเลี้ยงลูกตามลำพังโดยไม่มีทรัพย์สินสมบัติ

๓. ผู้รวบรวมและจ่ายชะกาด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งให้รวบรวมชะกาด

ไปแจกจ่ายแก่บุคคลหรือองค์การที่พึงได้รับ

๔. ผู้ที่ควรแก่การปลอบใจ ได้แก่ ผู้ที่จะมาหรือได้รับนับถือศาสนาอิสลาม เมื่อเข้ามาใหม่ๆ ก็อาจอึดอัด ขาดแคลนด้วยถูกตัดญาติจากพ่อแม่พี่น้อง จึงสมควรได้รับการอุปการะ

๕. เชลยหรือทาสซึ่งไม่สามารถไถ่ถอนตนเองได้

๖. ผู้มีหนี้สินสิ้นพันตัว ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เกิดจากการประกอบสัมมาอาชีพ

๗. ผู้เดินทางที่มีความจำเป็นต้องรับการช่วยเหลือ เช่น ขาดปัจจัยในการเดินทาง กลับมาตุภูมิของตน

๘. การจ่ายในแนวทางของอัลลอฮ์ (ฟิสบิลิลลาฮ์) ซึ่งในประเด็นนี้มีความหมายกว้างมาก นั่นคือ ในกิจการกุศล เช่น นำไปสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล สาธารณสถานต่างๆ ปกป้องประเทศ ขจัดความไม่รู้หนังสือ ฯลฯ

ควบคู่กับการจ่ายชะกาตนี้ อิสลามห้ามอย่างเด็ดขาดในเรื่องดอกเบี้ย เพราะการบริจาคตานเป็นการสงสารมนุษย์เท่าใด ดอกเบี้ยก็เป็นการกำจัดการสงสารมากขึ้นเท่านั้น

การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การถือศีลอดเป็นหลักปฏิบัติข้อหนึ่งในอิสลาม เรียกในภาษาอาหรับว่า **“ฮัจ-ศิยาม”** แปลว่า การงดเว้น การระงับยับยั้ง การครองตน ดังนั้น การถือศีลอดจึงหมายถึงการงดเว้นจากการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม การร่วมสังวาส การรักษาวัยระทุกส่วนในพ้นจากการทำชั่ว ด้านกายกรรม วุจกรรม และมโนกรรม ตั้งแต่รุ่งสางจนกระทั่งดวงอาทิตย์ตก

ในรอบปีหนึ่ง ๆ มุสลิมทุกคนทั้งชายหญิงและทุกรฐานะจะต้องถือศีลอด ๑ เดือน คือในเดือนที่ ๙ ของปีฮิจเราะห์ศักราช ซึ่งเรียกว่าเดือน **“รอมฎอน”** เนื่องจากปฏิทินอิสลามนับตามจันทรคติ ฉะนั้น เดือนรอมฎอนจะหมุนเวียนไปตามฤดูกาลต่าง ๆ ดังนั้น มุสลิมทั่วโลกจึงมีโอกาสได้ฝึกฝนความอดทน ความสำรวมในการถือศีลอดในทุกสภาพการณ์ของฤดูกาล

การประกอบพิธีฮัจย์ “ฮัจย์” แปลว่า การมุ่งไปสู่ หรือการไปเยือน หมายถึง การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ อัลกะอ์บะฮ์ หรือ บัยตุลลอฮ์ ในนครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามแบบอย่างที่ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กระทำไว้

มัสยิดนบี (ศาสดา)
มุฮัมมัด นครมะดีนะห์

ในปีหนึ่ง ๆ มุสลิมจากทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์พร้อมกัน ๑ ครั้ง พิธีจะทำได้ในเดือนซุลฮิจญะห์ (เดือนที่ ๑๒ ของ

ปีฮิจเราะห์ศักราช) ของแต่ละปี แต่หากมุสลิมเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจมิใช่ฤดูกาลทำฮัจย์ตามกำหนดเวลาดังกล่าว เรียกศาสนกิจนั้นว่า **“อุมเราะห์”** หรือ **“ฮัจย์เล็ก”**

กะอ์บะฮ์ ในมัสยิด
ฮารอม มักกะห์

ความมุ่งหมายจากการประกอบพิธีฮัจย์ก็เพื่อให้มุสลิมทั่วทุกมุมโลกมีโอกาสได้มาพบปะสังสรรค์ เกิดสัมพันธ์ภาพและภราดรภาพ สมดังวณะที่ว่า “มุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน” ซึ่งกล่าวได้ว่าพิธีฮัจย์เป็นการประชุมสมัชชาที่ใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งยังไม่มีประชาชาติใดทำได้เหมือนซึ่งเป็นการแสดงถึงเอกภาพของมุสลิม

ฉะนั้น การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์มิใช่การเดินทางไปเพื่อไต่บาป หรือการไปแสดงถึงความมั่งมี และผู้เสร็จจากพิธีก็มีได้รับอภิสิทธิ์ใด ๆ ทั้งสิ้น จะไม่มีศักดิ์เป็นพระอย่างที่ย่างคนเข้าใจ และไม่ใช่นักบวช เพราะในอิสลามไม่มีการเป็นพระ หรือเป็นนักบวช

วิถีชีวิตมุสลิม

ศาสนาอิสลามได้กำหนดวิถีชีวิตของมุสลิมผู้ที่นับถือศาสนานี้ตั้งแต่เกิดกระทั่งตายชีวิตความเป็นอยู่ของมุสลิมจึงมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับอิสลามอย่างไม่อาจแยกจากกันได้

วิถีชีวิตมุสลิมตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย

การเกิด เริ่มแรกคลอดหลังจากทำความสะอาดเด็กแล้ว บิดาหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาจะกล่าว อะซาน (กรอกที่หูข้างขวา) และอิกอมะฮ์ (กรอกที่หูข้างซ้าย)

อะซาน คือ การเรียกร้องให้ผู้คนในละแวกมัสยิดได้รู้ว่ถึงเวลาละหมาดแล้วและเดินทางไปละหมาดที่มัสยิด ส่วน **อิกอมะฮ์** คือการกล่าวคำเชิญชวนให้ยืนขึ้นทำพิธีละหมาดเมื่อทุกคนมาพร้อมกันแล้ว การนำคำอะซาน และอิกอมะฮ์ กรอกใส่หูทารกนั้น เพื่อให้สิ่งแรกที่ทารกได้ยินคือเสียงเรียกร้องไปสู่การเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าของ

การโกนผมไฟ ให้ทำตามกำลังความสามารถทางฐานะเศรษฐกิจ และอยู่ในแนวทางของอิสลาม เมื่อทารกอายุครบ ๗ วัน หากครบ ๗ วัน แล้วยังไม่มีความสามารถทำได้ก็ให้เลื่อนไปอีก ๗ วัน แต่สมควรอยู่ภายใน ๗ วันแรกจะเป็นการดีที่สุด เพราะท่านศาสดาได้ปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่าง โดยอิสลามให้บิดาหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาเปิดปากทารก โคนผม ตั้งชื่อ และเชือดสัตว์เป็นพลีทาน (อากีเกาะห์)

๑. การเปิดปากทารก ให้บิดาหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาใช้น้ำผึ้งหรืออินทผลัมสุกบดให้มันแล้วนำไปป้ายในปากของทารก และขอดูอา (ขอพร) ให้ทารกนั้นด้วย

๒. การโกนผม ให้บิดาหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาเป็นผู้ตัดผมทารกและโกนให้เกลี้ยงศีรษะ แล้วนำผมที่โกนไปชั่งน้ำหนักเพื่อเทียบความหนักของผมให้เท่ากับน้ำหนักของเงินหรือทองและคิดเป็นจำนวนเงินออกมา แล้วนำไปบริจาคเป็นทานแก่คนยากจน

๓. การตั้งชื่อ ให้ตั้งชื่อทารกด้วยชื่อที่มีความไพเราะและ

มีความหมายเป็นมงคลตามเชื้อชาติและภาษาที่ไม่ขัดต่อหลักอิสลาม รวมทั้งจะต้องมีชื่อทาง

พิธีการตัดผมไฟ

ศาสนาเป็นภาษาอาหรับด้วย

๔. การเชือดสัตว์ (ฮากิเกาะห์) ในโอกาสที่ทารกได้คลอด วัตถุประสงค์คือ เป็นการขอบคุณต่อความกรุณาของอัลลอฮ์ที่ให้ทารกมา และขอให้พระองค์คุ้มครองรักษาทารกนี้สืบไป และการทำฮากิเกาะห์นี้ ไม่ควรหักหรือทำให้กระดูกสัตว์ที่เชือดแตก

การเข้าสู่นัต (มาฮะยะวี) เมื่อเด็กชายชาวมุสลิมมีอายุประมาณ ๘ - ๑๒ ปี ผู้ปกครองจะทำพิธีเข้าสู่นัตหรือพิธีศัตานให้ตามหลักการอิสลามคือ การขริบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชายออก เพื่อให้สะดวกในการทำความสะอาดทุกครั้งที่มีการปัสสาวะหรือร่วมหลับนอนกับภรรยา เนื่องจากหนังที่หุ้มปลายอวัยวะเพศชายนั้นเป็นที่สะสมของสิ่งสกปรก อิสลามจึงบัญญัติให้ขริบหนังดังกล่าวออก เพื่อความสะอาดของร่างกายในการปฏิบัติศาสนกิจ

การศึกษา เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะเริ่มให้เด็กเรียนภาษาอาหรับและคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียนคัมภีร์เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้เองจะทำให้เด็กอ่านคัมภีร์ได้ถูกต้อง และนำข้อความไปใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด และอื่น ๆ

การสมรส ตามบัญญัติอิสลามนั้น การสมรส หมายถึง ชายและหญิงได้ผูกนิติสัมพันธ์ เพื่ออยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยาโดยถูกต้องตามพิธีนิกะห์ (พิธีสมรสตามหลักการของศาสนาอิสลาม) อิสลามเป็นระบบที่ส่งเสริมให้มีการสมรสเพื่อเป็นการสืบพันธุ์มนุษย์ชาติ

ก่อนการเข้าสู่พิธีสมรส จะต้องมีการสู่ขอและตกลงเรื่องสินสอดหรือในอิสลามเรียกว่า มะฮัร (อ่านว่า มะ-ฮัตร์) ซึ่งเป็นเงินและทรัพย์สินที่ฝ่ายชายมอบให้ฝ่ายหญิงที่ตอบตกลงจะใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา โดยมะฮัรดังกล่าวมิใช่ค่าน้ำนม แต่เป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายหญิงแต่เพียงผู้เดียว

ประเพณีการแห่ (ไม่ใช่พิธีการทางศาสนา)

การแห่ไปยังบ้านเจ้าสาวและบ้านเจ้าบ่าวถือเป็นประเพณีที่มีใช้บัญญัติศาสนา ตามหลักการอิสลาม การแต่งงานมีเงื่อนไขอยู่ ๕ ประการ คือ ผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว เจ้าบ่าว พยานที่เป็นชายสองคน และค้ำกล่าวเสนอจากผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว และค้ำกล่าวสนองตอบรับ

อักษรคัมภีร์อัลกุรอาน

การสมรสนั้นจากเจ้าบ่าว

การแต่งกาย การแต่งกายของชาย ชายมุสลิมต้องแต่งกายให้สะอาดและสุภาพ ต้องปกปิดส่วนที่อยู่ระหว่างสะดือและหัวเข่า ส่วนรูปแบบของเสื้อผ้าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ เช่น กางเกง ไส้รง สิ่งที่อิสลามจำกัดแก่ชาย คือ การแต่งกายโดยผิดเพศ เสื้อผ้าที่เป็นผ้าไหม หรือเครื่องประดับที่ทำด้วยทอง

บิดาเจ้าสาวเป็นผู้กล่าวคำแต่งงาน

หลังพิธีแต่งงานเสร็จ ร่วมกันขอพรให้คู่บ่าวสาว

การแต่งกายของหญิง หญิงมุสลิม (มุสลิมะห์) ต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ปกปิดมิดชิด จะแต่งกายตามสมัยชา หรือแฟชั่นที่ขัดต่อศาสนบัญญัติไม่ได้ กล่าวโดยสรุปคือ หญิงมุสลิมต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ปกปิดมิดชิด พิงเปิดได้แต่ใบหน้าและฝ่ามือเท่านั้น

การแต่งกาย
ของสตรีมุสลิม

อาหารและเครื่องดื่ม การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้มุสลิมแตกต่างจากประชาชาติต่าง ๆ **สัตว์ที่ต้องห้ามสำหรับมุสลิม**

๑) สัตว์ที่ตายเอง ถูกรัดคอตาย ถูกตีตาย พลัดตกจากที่สูงตาย ชนกันตาย ถูกสัตว์ป่าจับกิน

๒) เลือดทุกชนิด เพราะมีเชื้อโรค เนื่องจากแพทย์สามารถตรวจโรคได้จากเลือด

๓) สุกร

๔) สัตว์ที่ถูกฆ่าเนื่องจากวัตถุประสงค์เพื่อการบวงสรวงบูชา

๕) สัตว์ที่ถูกฆ่าโดยไม่ได้กล่าวนามของอัลลอฮ์

๖) สัตว์ที่มีเขี้ยว สัตว์ที่ใช้กึ่งเล็บจิกอาหาร และสัตว์เลื้อยคลาน

เครื่องดื่ม เครื่องดื่มซึ่งเป็นที่ต้องห้ามของมุสลิม คือ สิ่งที่ทำให้มึนเมาทุกชนิด ไม่ว่าจะเมามาก เมาน้อยก็ตาม ฉะนั้น สุรา เบียร์ น้ำผลไม้ที่เจือบรันตี อาหารที่เจือด้วยของเหล่านี้เป็นที่ต้องห้ามแก่มุสลิมชายหญิงทุกคน ในทุกโอกาสและทุกฤดูกาล

พิธีศพ

ภาษาอาหรับเรียกว่า ถึงอาญ์ล หมายความว่า การกลับไปสู่ความเมตตาของอัลลอฮ์ เมื่อมุสลิมเสียชีวิต เป็นหน้าที่ของญาติหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่เป็นมุสลิมจะต้องไปเยี่ยมเยียน

และไปแสดงความเสียใจต่อญาติ การเยี่ยมอาจจะนำเงินหรือเครื่องบริโภคไปทำบุญกับเจ้าภาพ ตามประเพณีของคนในหมู่บ้านนั้น ๆ ก็ได้ และจะต้องจัดการกับศพตามหลักการศาสนา ๔ ประการคือ

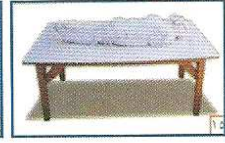
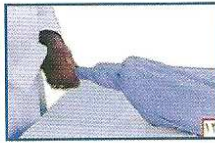

วิธีการอาบน้ำศพ

๑. อาบน้ำศพ ให้ชายอาบน้ำศพชาย และหญิงอาบน้ำศพหญิง และให้ปกปิดร่างกาย ผู้ตายขณะอาบน้ำ ให้ใช้สบู่และน้ำธรรมดาอาบให้ทั่วร่างกายในครั้งแรก และให้ใช้น้ำที่มีส่วนผสมของการบูร ใบพุทราอาบในครั้งที่สอง หรือสาม หรือจนกว่าจะสะอาด ทำให้เป็นจำนวนคี่และให้เริ่มต้นขวาของร่างกายก่อน ทั้งนี้ การบูร และใบพุทราจะช่วยขจัดกลิ่น และไล่แมลง

๒. ห่อศพ ให้ใช้ผ้าขาวธรรมดาห่อศพชาย ๓ ชั้น และหญิง ๕ ชั้น โดยใช้สำลีรองบนผ้าที่โรยด้วยการบูร และพิมเสน แล้วมัดให้แน่นพอประมาณ

๓. ละหมาด หลังจากเสร็จพิธีการตามข้อ ๑ และข้อ ๒ แล้ว ให้นำศพไปยังมัสยิดเพื่อทำการละหมาด (ขอพร) ให้ศพ

วิธีการห่อศพ ละหมาด และฝังตามบัญญัติอิสลาม

๔. ฝังศพ การฝังนั้น ต้องให้ศพอยู่ในท่านอนตะแคงขวาโดยหันหน้าไปทางทิศกิบละห์ (ทางทิศตะวันตก) และให้หลุมมีความลึกประมาณหน้าอกของคนสูงระดับปานกลาง หรือลึกกว่า พร้อมทั้งกลบหลุมให้มิดชิดและเหยียบดินที่กลบให้แน่น เพื่อกันมิให้มิกลิ้นออกมา หรือสัตว์ร้าย ขุดคุ้ยขึ้นมาได้

การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา

อิสลามส่งเสริมและสนับสนุนให้เคารพสิทธิของการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้มีการพบปะเยี่ยมเยียนระหว่างกัน มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน แต่กิจกรรมนั้น ๆ ต้องไม่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบสุข และการพัฒนาที่ยั่งยืน

งานมงคลสมรส

อิสลามอนุญาตให้มุสลิมเข้าร่วมงานมงคลสมรสของชาวต่างศาสนาได้ แต่งานนั้นต้องปลอดจากสิ่งต้องห้ามในอิสลาม ได้แก่ การดื่มสุรา การร้องรำทำเพลง และการปะปนกันระหว่างหญิงชายที่อาจนำไปสู่การกระทำที่ผิดต่อบัญญัติอิสลาม ในการนี้ศาสนิกชนอื่นสามารถเข้าร่วมงานมงคลสมรสของมุสลิมได้

งานศพ

อิสลามอนุญาตให้มุสลิมแสดงความเสียใจ และให้การช่วยเหลือครอบครัวของศาสนิกชนต่างศาสนาที่เสียชีวิตได้ แต่ไม่อนุญาตให้ร่วมพิธีกรรมงานศพ หรืองานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศพ เช่น การเผา หรือการแต่งชุดดำเพื่อเป็นการไว้อาลัย ในทำนองเดียวกันศาสนิกชนอื่นสามารถแสดงความเสียใจ และให้การช่วยเหลือครอบครัวมุสลิมที่เสียชีวิตได้ แต่ไม่อนุญาตให้เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

งานพิธีและงานประเพณีต่างๆ

อิสลามไม่อนุญาตให้มุสลิมเข้าร่วมงานพิธีและงานประเพณีต่างๆ ที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม เช่น งานบวช วันสงกรานต์ วันลอยกระทง การแห่เทียนพรรษา การนำพวงหรีดหรือพวงมาลาไปวางไว้ที่หน้าศพ หรือที่รูปปั้น

พิธีการอื่นๆ

อิสลามไม่อนุญาตให้มุสลิมแสดงความเคารพผู้อื่นนอกจากอัลลอฮ์ด้วยการโค้งคำนับที่แนวของหลังอยู่ในลักษณะขนานกับพื้น หรือในลักษณะการกราบ ส่วนการยกมือไหว้เพื่อแสดงความเคารพผู้อาวุโส ที่มีได้กัมศีระอยู่ในลักษณะหลังขนานกับพื้นนั้น ไม่ถือว่าผิดหลักการศาสนาอิสลาม

บทที่ ๓

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

คริสต์ศาสนา (Christianity) เป็นศาสนาที่นับถือครีทธาในพระเจ้าองค์เดียว คือ พระยาเวห์ หรือ พระยโฮวาร์ มีพระเยซูคริสต์เป็นศาสดา คริสตศาสนาเชื่อในพระเจ้าเดียว ซึ่งดำรงในสามพระบุคคล ในพระลักษณะ “ตรีเอกภาพ” หรือ “ตรีเอกานุภาพ” (Trinity) คือ พระบิดา พระบุตร และพระจิต

คริสต์ศาสนิกชนนิกายโรมันคาทอลิกมีศาสนพิธีทุกช่วงชีวิตที่ถือปฏิบัติกันตั้งแต่การเกิดจนถึงการตาย แต่จะขอกกล่าวถึงพิธีกรรมที่สำคัญคือ ศีลศักดิ์สิทธิ์และพิธีปลงศพ

ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้ง ๗ (The Seven Sacraments) เป็นพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงตนเป็นผู้นับถือศาสนาคริสต์ โดยเฉพาะนิกายโรมันคาทอลิก ศีลศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นเครื่องหมายภายนอกที่แสดงว่าคุณคนที่ได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์นี้แล้วคือผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ หรือเรียกอีกอย่างว่า คริสตชน

ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้ง ๗ มีดังต่อไปนี้

๑. ศีลล้างบาป (Baptism) หรือศีลจุ่ม
๒. ศีลกำลัง (Confirmation) หรือ การยืนยัน
๓. ศีลมหาสนิท (Eucharist)
๔. ศีลอภัยบาป (Penance) หรือ การคืนดี
๕. ศีลเจิมคนไข้ (Extreme unction) หรือสำหรับผู้ป่วย
๖. ศีลสมรส (Matrimony) หรือศีลกล่าว
๗. ศีลบวช (Holy Orders) หรือการถวายตัว

ศีลล้างบาป (Baptism)

ศีลล้างบาปเป็นศีลแรกที่คุณคนต้องรับเพื่อที่จะเป็นสมาชิกของพระศาสนจักร ตามที่พระเยซูเจ้าได้อธิบายให้หน้ไคเดมูสฟังว่า.. “ผู้ที่จะเป็นประชากรของอาณาจักรพระเจ้าจะต้องเกิดใหม่ จากน้ำและพระจิต” (ยน.๓:๑ - ๘)

การโปรตศีลล้างบาปแก่เด็กทารก ศีลล้างบาป (Baptism) หรือศีลจุ่ม เป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อ เพื่อเป็นการชำระหรือลบล้างบาปกำเนิด อาศัยการช่วยให้รอด

ขององค์พระเยซูคริสตเจ้า พิธีการรับศีลล้างบาปนี้ มีเครื่องหมายที่สำคัญคือการใช้ น้ำ และการชำระล้างพร้อมกับคำกล่าวที่ว่า ข้าพเจ้าล้างท่าน ในพระนามของ พระบิดา พระบุตร และพระจิต ผลของศีลล้างบาปมีความเชื่อว่าทำให้ได้รับพระหรรษทานได้กลับเป็นลูกของพระเจ้า มีเกียรติและศักดิ์ศรีสมบูรณ์แบบ เพื่อดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายของความศักดิ์สิทธิ์ทั้งในชีวิตนี้ และชีวิตนิรันดร์ในสวรรค์

ผู้รับศีลล้างบาปอาจกระทำได้ตั้งแต่เริ่มเกิดใหม่หรือกระทำตอนโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะดีกว่า เพราะเป็นการกระทำด้วยความศรัทธาของตนอย่างแท้จริง ผู้ทำพิธี คือ คุณพ่ออธิการ (ภาษาชาวบ้านเรียกคุณพ่อเจ้าวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นเจ้าอาวาส) หรือผู้ที่คุณพ่ออธิการได้มอบหมาย แต่ในยามวิกฤตใกล้ตายก็โปรดศีลล้างบาปให้ได้ ทั้งนี้ ผู้โปรดศีลล้างบาปจะต้องทำให้ถูกวิธี มิฉะนั้นจะเป็นโมฆะ

ผู้รับศีลล้างบาปแล้วตามปกติจะมีพ่อแม่ทูนหัว ซึ่งไม่ใช่พ่อแม่ของตนเอง ผู้ที่ได้รับเกียรติเป็นพ่อแม่ทูนหัวนี้จะต้องดูแลลูกทูนหัวทางฝ่ายวิญญาณไปจนกระทั่งลูกทูนหัวสามารถช่วยตนเองได้และพ่อแม่ทูนหัวนี้จะต้องงานกับลูกทูนหัวของตนไม่ได้เด็ดขาด การทำพิธีล้างบาปนี้อาจกระทำในวันคืนวันปีสกา หรือวันอาทิตย์ หรือวันที่เหมาะสม

ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทุกคนต้องผ่านพิธีรับศีลนี้ก่อน เพื่อแสดงว่าตนเองได้เข้ามาเป็นสมาชิกของศาสนจักรแล้ว จึงจะสามารถรับศีลอื่นๆ ต่อไปได้ การรับศีลล้างบาปนี้จะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในชีวิต แม้ว่าจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น แต่ถ้ากลับมานับถือศาสนาคริสต์อีกก็ไม่ต้องรับศีลนี้ เพราะถือว่าได้ทำการล้างบาปแล้ว ทั้งนี้เพราะชาวคริสต์เชื่อกันว่ามนุษย์มีบาปกำเนิดติดตัวมาตั้งแต่เกิดสืบมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งตามพระคัมภีร์เก่าในศาสนาคริสต์บอกว่าบาปกำเนิดนี้มาจากมนุษย์คู่แรก คือ อาดัมและอีฟ

ศีลกำลัง (Confirmation)

ห้าสิบวันหลังจากงานฉลองวันกฐินชาติ พวกสานุศิษย์ของพระเยซูมาชุมนุมในที่แห่งเดียวกัน ทันใดนั้นมีเสียงลมพัดแรง พัดกระซอกเข้ามาในบ้านที่กำลังชุมนุมกันอยู่ พวกเขาได้เห็นเปลวไฟรูปร่างเหมือนลิ้นกระจายออกไปถูกทุกคน สาวกทุกคนได้รับพระจิต จึงเริ่มพูดภาษาอื่นตามที่พระจิตทรงบันดาลให้เขาพูด (กจ.๒:๑ - ๔) ในสมัยก่อน ผู้ที่จะเป็นพระสงฆ์ ประชากศ หรือกษัตริย์จะต้องได้รับการเจิมก่อนและในศัลบวชเป็นพระสงฆ์ในปัจจุบันพระสังฆราชจะเจิมผู้สมัครบวชด้วยน้ำมันคริสมา ซึ่งเป็นน้ำมันที่ใช้เจิมผู้รับศีลกำลังด้วยเช่นกัน

การโปรดศีลกำลัง การรับศีลกำลัง เป็นการยืนยันหรือเครื่องหมายบ่งบอกถึง “การบรรลุนิติภาวะทางความเชื่อ” หรือความศรัทธา คือ การพัฒนาเติบโต มีกำลังเข้มแข็งในความเชื่อ สามารถเป็นพยานถึงความเชื่อ ทั้งด้วยความคิด คำพูด และการปฏิบัติ

พิธีกรรมของการรับศีลกำลัง คือ การทำเครื่องหมาย โดยการปกมือเหนือศีรษะและ

เจิมน้ำมันคริสมาที่หน้าผากของผู้รับศีลกำลัง ผู้ที่ทำหน้าที่ประธานในการโปรดศีล โดยปกติจะเป็นมุขนายก (Bishop) ประจำท้องถิ่น ส่วนบาทหลวงอื่น ๆ ที่ร่วมพิธีจะร่วมปกมือเพื่อร่วมโปรดศีลกำลังด้วย

ผลของการรับศีลกำลังนั้นมีความเชื่อว่าผู้รับศีลจะได้รับพระคุณของพระจิต ๗ ประการ ได้แก่

- ๑) พระดำริ หรือปรีชาญาณ ให้เราได้สามารถเข้าใจถึงน้ำพระทัยของพระเจ้าที่มีต่อเราอย่างผู้ที่ไม่ฉลาด
- ๒) สติปัญญา ให้เราได้สามารถเข้าใจถึงความลึกซึ้ง และความจริงของข้อคำสอน
- ๓) ความคิดอ่าน ให้เรารู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ ตัดสิน และปฏิบัติอย่างเหมาะสมถูกต้อง
- ๔) พละกำลัง ให้เรามีพลังที่จะต่อสู้กับความยากลำบาก และการถูกประจญ
- ๕) ความรู้ ให้เราสามารถมีความเข้าใจในคำสอนและข้อความเชื่อทั้งทางโลกและทางธรรม
- ๖) ความศรัทธา ให้เรามีความรัก เลื่อมใสศรัทธา ผูกพัน และวางใจในพระเจ้าเสมอ
- ๗) ความยำเกรงพระเจ้า ให้เรามีความเคารพ ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบต่อหน้าพระเจ้าเสมอ

ศีลมหาสนิท (Eucharist)

ศีลมหาสนิทเป็นศีลที่พระเยซูตั้งขึ้นระหว่างทานเลี้ยงมื้อสุดท้ายกับสาวก พระองค์ตรัสว่าเราปรารถนาเป็นอย่างมาก จะเลี้ยงฉลองกับพวกท่านก่อนที่จะจะถูกทรมาณ แล้วพระองค์หยิบขนมปังขึ้นมาขอบคุณ พระองค์ทรงหักออกแล้วส่งให้บรรดาสาวกกลางตรัสว่านี่เป็นกายของเรา ซึ่งได้อุทิศให้พวกท่าน จงทำอย่างนี้เป็นที่ระลึกถึงเรา (ลก.๒๒:๑๔ - ๑๙)

ศีลมหาสนิทเป็นศีลที่สำคัญที่สุดเป็นศูนย์กลางของชีวิต คริสตชนมีความเชื่อว่าองค์พระเยซูเจ้าประทับอยู่ในศีลมหาสนิทที่เข้ามาสนิทสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวในความรักของพระองค์ ทุกคนจึงเป็นหนึ่งเดียวกันในครอบครัว เป็นสมาชิกหรือส่วนต่างๆ ในพระกายทิพย์ของพระเยซู

พิธีกรรมที่สำคัญคือการทำพิธีบูชาขอบพระคุณ โดยมีเครื่องหมายที่สำคัญคือแผ่นขนมปังและเหล้าองุ่น ที่เป็นพระกายและพระโลหิตของพระคริสตเจ้า ซึ่งชาวคริสต์จะได้รับการรับจาก พระสงฆ์ หรือผู้แทนของพระศาสนจักร ในพิธีบูชาขอบพระคุณ ผู้ที่จะรับศีลมหาสนิทนี้ได้ต้องผ่านการเรียนคำสอนก่อน และต้องร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณเพื่อรับศีลมหาสนิทครั้งแรกก่อน จึงจะสามารถรับศีลมหาสนิทได้ ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ต้องไปโบสถ์เพื่อร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณ ทุกวันอาทิตย์ และรับศีลมหาสนิทเมื่อมีการเตรียมตัวอย่างเหมาะสม

ศีลอภัยบาป (Penance)

ศีลอภัยบาป เป็นศีลที่อภัยบาปของมนุษย์ เมื่อได้ทำผิดพลาดไป ไม่ว่าจะหนักหนา

แคโทลิก เพื่อจะได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ ตามที่สัญญาไว้ในตอนรับศีลล้างบาป พระศาสนจักรได้รับอำนาจยกบาปจากพระเจ้า เมื่อพระองค์ตรัสกับนักบุญเปโตรว่า “เปโตร ท่านคือศิลา บนศิลานี้ เราจะสร้างศาสนจักรของเราไว้ แม้แต่ความตายก็ไม่อาจจะเอาชนะศาสนจักรของเราได้ เราจะมอบกุญแจอาณาจักรของพระเจ้าให้ท่านไว้ สิ่งใดที่ท่านห้ามในโลกนี้ก็จะถูกห้ามในสวรรค์ และสิ่งใดที่ท่านอนุญาตในโลกนี้ก็จะได้รับอนุญาตบนสวรรค์ด้วย” (มธ.๑๖:๑๖ - ๒๐, ยน.๒๐:๑๙ - ๒๓)

ศีลอภัยบาป เป็นการคืนดีกับพระเจ้าและเพื่อน พี่ น้อง มีความเสียใจ และตั้งใจที่จะกลับคืนดี เริ่มต้นชีวิตใหม่ในพระหรรษทานของพระเจ้า ศีลอภัยบาปเป็นการยกบาปที่ได้กระทำความผิดแล้ว หลังจากที่ทำกรรับศีลล้างบาปมาแล้ว ผู้ที่มีอำนาจยกบาปให้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีตำแหน่งระดับมุขนายก (Bishop) หรือบาทหลวงที่ได้รับมอบอำนาจจากมุขนายก

ผู้รับศีลอภัยบาป จะไปบอกบาปของตนแก่บาทหลวงเพื่อว่าท่านจะได้ยกบาปให้ ในการสารภาพบาปนี้นิยมกระทำในห้องเล็ก ๆ ซึ่งจัดไว้ด้านข้างของโบสถ์ ภายในห้องเล็กมีม่านหรือฉากกั้นกลาง บางแห่งทำเป็นฝาประตูไว้เพื่อให้ได้ยินเสียงโดยไม่จำเป็นต้องเห็นหน้าผู้สารภาพ

ศีลเจิมคนไข้ (Extreme unction)

ศีลเจิมคนไข้เป็นศีลที่จะช่วยให้ผู้ป่วยได้รับสุขภาพดีคืนมา หรือรับการยกบาป ตามที่นักบุญยากอบเขียนไว้ว่า “ท่านใดเจ็บป่วย จงเชิญผู้อาวุโสของพระศาสนจักรให้มาอธิษฐานภาวนา เพื่อผู้ป่วย เจิมน้ำมันผู้นั้นในพระนามขององค์พระผู้เป็นเจ้า คำอธิษฐานภาวนาดด้วยความเชื่อจะช่วยให้อโรคชีวิต องค์พระผู้เป็นเจ้าจะทรงโปรดให้ผู้ป่วยลุกขึ้น และถ้าเขาเคยกระทำความผิดเขาจะได้รับการอภัย ดังนั้นจงสารภาพบาปแก่กัน และจงอธิษฐานให้กันเพื่อท่านจะหายจากโรค คำอ้อนวอนของผู้ชอบธรรมมีพลังทำให้เกิดผลมากมาย” (ยก.๕:๑๔-๑๖)

ศีลเจิมคนไข้เป็นศีลที่โปรดให้สำหรับผู้ป่วยที่อ่อนกำลัง ในสภาพที่นำเป็นห่วง หรือกำลังจะสิ้นใจ เพื่อเขาจะได้รับพระหรรษทานในยามเจ็บป่วย และเป็นการเตรียมจิตใจให้ยึดมั่นในความเชื่อ และเพื่อการฟื้นฟูสภาพทั้งกายและจิตใจ

พิธีกรรมมีเครื่องหมายสำคัญ คือ การเจิมน้ำมันที่หน้าผากและฝ่ามือทั้งสองข้าง คนไข้ที่จะรับศีลเจิมนี้ส่วนมากเป็นพวกอยู่ในขั้นร้ายแรง บาทหลวงจะเป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยเริ่มตั้งแต่อ่านบทอ่านจากพระคัมภีร์ เทศน์เตือนใจ ปกมือเหนือศีรษะคนไข้แล้วเสกน้ำมัน เจิมน้ำมันที่หน้าผากและมือ หรืออาจเพิ่มเติมในที่อื่น ๆ แล้วแต่ความเหมาะสม แต่ถ้าคนไข้เสียชีวิตแล้ว บาทหลวงจะไม่ประกอบพิธีนอกจากสวดภาวนาขอพระเจ้าอภัยบาปให้

ผู้ที่รับศีลนี้มีความเชื่อว่าจะได้รับพระหรรษทาน และเข้มแข็ง มั่นคงในความเชื่อ พร้อมทั้งจะยอมรับความเจ็บปวด และเห็นถึงพระพรในยามเจ็บป่วย มีส่วนร่วมในพระทรมานและการกลับคืนชีพของพระคริสตเจ้า ดังนั้นควรจะให้ผู้ป่วยได้รับในขณะที่รู้ตัว เพื่อการเตรียม

จิตใจได้อย่างดี ทั้งนี้ผู้รับก็จะสามารถรับศีลอภิเษก และศีลมหาสนิท ซึ่งถือว่าเป็นศีลเสขีที่ให้แก่สำหรับผู้ป่วยเพื่อเป็นการเตรียมกลับไปหาพระเป็นเจ้าในสภาพของชีวิตพระหรรษทานและในความพร้อมของผู้ป่วย

ศีลสมรส (Martrimony)

พระเยซูเจ้าได้ตรัสสอนเกี่ยวกับการสมรสว่า... “แรกเริ่มเดิมทีนั้นพระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ขึ้น เป็นชายและหญิง เพราะเหตุนี้ชายจะละบิดามารดาของเขาไปผูกพันอยู่กับภรรยา และทั้งสองจะเป็นเนื้อคน ๆ เดียวกัน ดังนั้น...มนุษย์ต้องไม่แยกสิ่งที่พระเจ้าทรงผูกพันเข้าด้วยกัน...ถ้าชายใดหย่าภรรยาของตน...เขายินยอมไปแต่งงานใหม่ เขาก็ผิดประเวณี” (มธ.๑๙:๑-๙) “ดังนั้นเมื่อรับศีลนี้แล้ว จะหย่าแล้วแต่งงานใหม่ไม่ได้ จนกว่าฝ่ายหนึ่งจะตายจากไป”

ศีลศักดิ์สิทธิ์ในข้อนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พิธีรับศีลกล่าว” เป็นศีลที่ใช้ในการประกาศความรักที่ชายและหญิงมีต่อกัน ต่อหน้าพระพักตร์ของพระเจ้า และพร้อมที่จะกล่าวประกาศว่าเขาทั้งสองรักกันด้วยความสมัครใจ มีอิสระอย่างเต็มที่ โดยไม่ได้ถูกบังคับ และพร้อมที่จะร่วมชีวิตคู่ เพื่อเป็นของกันและกัน เป็นหนึ่งเดียวในความรักที่หย่าร้างไม่ได้ ที่จะซื่อสัตย์ต่อกันจนตลอดชีวิต เพื่อเป็นเครื่องหมาย เป็นพยานถึงความรักของพระเจ้า และพร้อมที่จะมอบครอบครัวใหม่ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของพระเจ้า และอนาคตของลูกหลานซึ่งพระเจ้าให้มา ซึ่งเด็กที่เกิดมาเหล่านี้จะต้องถูกนำมาประกาศความเป็น สัตบุรุษ โดยการรับศีลล้างบาป

พิธีกรรมมีเครื่องหมายสำคัญ คือ คำกล่าวของคู่บ่าวสาว ต่อหน้าพระสงฆ์ผู้แทนของพระศาสนจักร รวมทั้งบรรดาสักขีพยานว่าเขาทั้งสองรักกันและจะซื่อสัตย์ต่อกันจนกว่าชีวิตจะหาไม่ พิธีส่วนใหญ่ประกอบกันในโบสถ์ พร้อมกับทำพิธีบูชาขอบพระคุณด้วย

“ศีลกล่าว” จัดเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ที่รวมชายหญิงสองคนเป็นหนึ่งเดียวกันและเป็นการสัญญาต่อกันว่าจะมีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อกัน ช่วยกันสร้างครอบครัวของชาวคริสต์ให้สมบูรณ์ และการหย่าร้างเป็นเรื่องร้ายแรง เป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาดนอกเสียจากมีเหตุจำเป็น ดังนั้น การแต่งงานจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อคู่สมรสทั้งสองมีความสมัครใจที่จะแต่งงานกัน ไม่มีอุปสรรคมาขัดขวางทำให้การแต่งงานเป็นโมฆะ และจะต้องกระทำพิธีต่อหน้าคุณพ่อนอธิการหรือผู้แทน และต่อหน้าสักขีพยานอีก ๒ คน ในการทำพิธีนี้ต้องสาบานว่าจะซื่อสัตย์ต่อกัน และช่วยเหลือกันตลอดชีวิต “ศีลสมรส” เป็นศีลที่คู่บ่าวสาวได้แสดงความรักและสมัครใจ ต่อหน้าพระศาสนจักรว่าจะรัก ยกย่องให้เกียรติแก่กันและกัน และใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยาจนกว่าชีวิตจะหาไม่ โดยไม่ได้ถูกบังคับหรือมีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น

ศีลบวช (Holy Orders) หรือการถวายตัว

“ศีลบวชเป็นพระสงฆ์” เป็นศีลที่พระศาสนจักรเจิมให้ผู้ที่ได้รับการอบรมมาแล้ว เป็นพระสงฆ์ เพื่อรับใช้พระศาสนจักรตามที่พระเยซูเจ้าได้สั่งสอนไว้ “กษัตริย์ในโลกนี้ มีอำนาจ

เหนือประชากรของเขาแต่พวกท่านต้องไม่เป็นเช่นนั้น ผู้นำต้องรับใช้ปวงชน เหมือนอย่างที่เราได้อยู่ท่ามกลางพวกท่านตั้งผู้รับใช้” (ลก.๒๒:๒๔ - ๒๗; เทียบ ยน.๑๓:๑๓ - ๑๔)

ศิลาบวชเป็นพระสงฆ์ ผู้ที่จะสมัครบวช หรือถวายตัวแต่พระเจ้า เป็นพระพรแห่งกระแสน้ำที่พระเจ้าทรงเรียก และเลือกบุคคลหนึ่งให้ดำเนินชีวิต เพื่อมีภารกิจในการเป็นศาสนบริการ ผู้แทนสงฆ์ของพระคริสตเจ้า ในการประกาศสอนคำสอน การประกอบพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ และการปกครองดูแลคริสตชน

พิธีกรรมมีเครื่องหมายที่สำคัญคือ การปกมือของมุขนายกเหนือศีรษะของผู้รับศิลาบวช ตลอดจนการเจิมน้ำมันคริสมา เพื่อเป็นเครื่องหมายถึงการประทานองค์พระจิตเจ้า เป็นการอภิเษก และมอบอำนาจของการเป็นสงฆ์แห่งศาสนบริการ เพื่อสานต่องานของพระคริสตเจ้า และการถูกส่งไปเพื่อรับใช้เป็นผู้ประกาศข่าวดีแห่งความรอด ศิลาบวช มีลำดับ ๓ ชั้น คือ มุขนายก บาทหลวง และสังฆานุกร

ผู้บวชเมื่อบวชแล้วจะมีหน้าที่พิเศษที่แตกต่างจากคนทั่วไปเพราะเชื่อกันว่าเป็นผู้ได้รับพระพรหรรษาพิเศษที่แตกต่างจากคนทั่วไป คือ ได้รับพระพรหรรษาพิเศษจากพระจิตเจ้า ดังนั้นพวกท่านเหล่านี้จึงสามารถประกอบพิธีกรรมในศาสนา การโปรดศีลศักดิ์สิทธิ์ คำสอน และการสวด บทสวดประจำวัน มุขนายกหรือบาทหลวง มีหน้าที่ปกครองสัตบุรุษในเขตวัดที่ได้รับมอบหมายจากมุขนายก มีหน้าที่ให้การอภิบาลสัตบุรุษโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านศีลศักดิ์สิทธิ์ สอนคำสอนของพระศาสนจักร และถวายพิธีบูชาขอบพระคุณ

พิธีปลงศพของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

๑. เมื่อใกล้เสียชีวิต ญาติพี่น้องของผู้ป่วยจะเชิญบาทหลวงมาประกอบพิธี “**ศีลเจิมคนไข้**” แก่ผู้ป่วย เพื่อให้กำลังใจและขอพรจากพระเจ้าสำหรับการเตรียมตัวอย่างดีก่อนเสียชีวิต

๒. เมื่อเสียชีวิต นอกจากดำเนินการตามกฎหมายของบ้านเมืองแล้ว ญาติพี่น้องจะไปพบบาทหลวงอธิการโบสถ์ที่ตนสังกัด เพื่อแจ้งให้ท่านทราบ และท่านจะได้ดำเนินการตักเตือน ส่งวิญญาณตามธรรมเนียมของชาวคริสต์ พร้อมทั้งปรึกษาเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดงานศพ ได้แก่

๒.๑ สถานที่ตั้งศพ มีความประสงค์ตั้งศพไว้ที่บ้าน หรือศาลาตั้งศพบริเวณโบสถ์ ซึ่งสามารถเลือกทำได้ตามความเหมาะสม

๒.๒ หมายกำหนดการต่าง ๆ กำหนดจำนวนวันในการตั้งศพ กำหนดเวลาพิธีการสวดศพ กำหนดวันและเวลาปลงศพ ซึ่งบาทหลวงจะให้คำแนะนำตามธรรมเนียมและกฎเกณฑ์ทางศาสนา

๓. พิธีการสวดศพ นิยมทำพิธีสวดในเวลาค่ำ โดยชาวคริสต์ดำเนินการสวดศพกันเองตามรูปแบบพิธีกรรมที่นำข้อความส่วนใหญ่มาจากหนังสือพระคัมภีร์ (Bible)

๔. พิธีปลงศพ ญาติพี่น้องจะเคลื่อนศพไปยังโบสถ์ตามหมายกำหนดการ เพื่อประกอบพิธีบูชาขอบพระคุณปลงศพ (มิสซา) ซึ่งบาทหลวงเป็นผู้ประกอบพิธี จบพิธีบูชาขอบพระคุณ จะเคลื่อนศพไปที่สุสานเพื่อทำพิธีฝังศพ

การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา

การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวคริสต์ ผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์สามารถเข้าร่วมในพิธีกรรมของชาวคริสต์ได้ ซึ่งชาวคริสต์ถือว่าเป็นการให้เกียรติแก่ชาวคริสต์ แต่ควรรับทราบความรู้บางอย่างเพื่อสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

๑. โบสถ์ ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อของชาวคริสต์ ความศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้อยู่ที่ อัญมณี หินทราย หรือไม้มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่เพราะเป็นสถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และการสวดภาวนา จึงจำเป็นต้องมีบรรยากาศที่สอดคล้องกับความศักดิ์สิทธิ์ของการประกอบพิธีกรรม ทั้งการแต่งกาย และอากัปกริยาต่าง ๆ เมื่ออยู่ในโบสถ์

๒. การแต่งกายในการเข้าโบสถ์ ต้องแต่งกายในชุดที่สุภาพ เพื่อให้เกียรติแก่สถานที่และให้เกียรติแก่ผู้นับถือศาสนาคริสต์ ทั้งนี้ควรปิดเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดเมื่ออยู่ในโบสถ์

๓. อากัปกริยาต่าง ๆ เมื่ออยู่ในโบสถ์ ระหว่างการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม ควรอยู่ในอากัปกริยาที่สงบ สามารถนั่งตลอดพิธีกรรมได้ หรือปฏิบัติ ยืน นั่งคุกเข่า ตามแบบชาวคริสต์ได้ รวมถึงการขับร้องเพลงและตอบรับกับบาทหลวงก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

พิธีกรรมที่ประกอบในโบสถ์ส่วนใหญ่ คือพิธีบูชาขอบพระคุณ ถือเป็นพิธีกรรมสูงสุดของชาวคริสต์ ไม่ว่าจะเป็งานแต่งงาน งานศพ งานบวช บาทหลวงจะต้องมีการประกอบพิธีนี้

๔. ในส่วนที่สงวนไว้เฉพาะชาวคริสต์ (นิกายโรมันคาทอลิก) คือ การรับศีลมหาสนิท ในระหว่างพิธีบูชาขอบพระคุณ ซึ่งผู้ที่ได้รับศีลมหาสนิทนี้เฉพาะชาวคริสต์ที่เตรียมตัวมาอย่างเหมาะสม ผ่านการอบรมตามขั้นตอนของศาสนาคริสต์ และได้รับการรับรองให้รับศีลมหาสนิทนี้ได้

๕. การร่วมพิธีสวดศพของชาวคริสต์ ศพของชาวคริสต์จะตั้งไว้สวดที่บ้าน หรือศาลาภายในบริเวณโบสถ์ เจ้าภาพเป็นผู้กำหนดวัน เวลาสวดศพ และฝังศพ การสวดศพของชาวคริสต์เป็นการสวดกันเองตามพิธีกรรมที่กำหนดเป็นภาษาไทย สามารถร่วมสวดได้ทุกคน แต่ไม่ควรพูดคุยกันระหว่างพิธีการสวด ส่วนพิธีการฝังศพที่สุสานสามารถร่วมการไว้อาลัยโดยการวางดอกไม้ที่หน้าศพได้

บทที่ ๔

ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย

คริสต์ศาสนิกชนนิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย มีศาสนพิธีทุกช่วงชีวิตที่ถือปฏิบัติกัน ตั้งแต่การเกิดจนถึงการตาย เช่น พิธีถวายบุตร พิธีการหมั้น พิธีสมรส พิธีบัพติศมา พิธีมหาสนิท ตลอดจนไปถึงพิธีศพ ทั้งยังมีเทศกาลต่าง ๆ อีกมากมายด้วย แต่ที่จะขอกกล่าวถึงโดยสังเขปต่อไปนี้มีเพียง ๔ พิธี คือ

พิธีถวายบุตร

พิธีถวายบุตรเป็นการกระทำตามบทบัญญัติของพระคริสตธรรมคัมภีร์ และตามแบบอย่างบุคคลมากมาย เช่น นางฮันนาถวายซามูเอล โยเซฟมารีย์ได้นำพระกุมารเยซูไปถวายในพระวิหาร เป็นต้น การประกอบพิธีจะกระทำกันที่คริสตจักรต่อหน้าที่ประชุมใหญ่ โดยแทรกเข้าไปในรายการนมัสการของคริสตจักรซึ่งจะใช้เวลาประมาณ ๑๕ นาที โดยให้บิดามารดาอุ้มเด็กยืนต่อหน้าที่ประชุมและต่อศิษยาภิบาล (ผู้ประกอบพิธี) โดยผู้ประกอบพิธีจะเริ่มต้นกล่าวต่อที่ประชุมถึงความสำคัญแห่งการนำบุตรมามอบถวายแด่พระเจ้าผ่านทางพิธีนี้ จากนั้นก็จะอ่านข้อพระคริสตธรรมคัมภีร์ที่เกี่ยวกับการมอบถวายบุตรและอธิษฐานขอบคุณพระเจ้าสำหรับครอบครัวนี้ ลำดับถัดไปผู้ประกอบพิธีจะถามความสมัครใจและให้กล่าวคำปฏิญาณ จากนั้นผู้ประกอบพิธีจะรับเด็กมาและอุ้มไว้ และวางมือบนศีรษะของเด็ก พร้อมทั้งกล่าวคำมอบถวายแด่พระเจ้าและอธิษฐานอวยพรเด็กคนนั้น แล้วส่งเด็กให้แก่บิดามารดา ๆ อันเป็นการเสร็จพิธี

พิธีบัพติศมา

การประกอบพิธีบัพติศมาจะใช้วิธีการลงไปจุ่มในน้ำ หรือประพรมน้ำลงบนศีรษะของผู้เข้ารับพิธีนี้ ซึ่งทำให้หลายคนเข้าใจผิดคิดว่าเป็นพิธีล้างบาปแต่มีความหมายถึงการปวารณาตนที่จะเป็นคริสต์ศาสนิกชนอย่างเปิดเผยและคริสตจักรก็จะออกไปประกาศนิยัตินเพื่อเป็นรับรองว่าเป็นคริสต์ศาสนิกชนที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าพิธีบัพติศมา จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อ ครีตบา ที่ชัดเจนและได้ผ่านการอบรมหลักสูตรความเชื่อติดต่อกันระยะหนึ่ง อาจจะเป็น ๓ เดือนหรือมากกว่านั้นแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นเด็กจะต้องมีอายุไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี

สำหรับพิธีบัพติศมาแบบจุ่มลงไปใต้น้ำ การประกอบพิธีจะกระทำกัน ณ ที่มีบ่อน้ำ

หรือแม่น้ำหรือทะเล ที่สามารถจุ่มตัวลงไปได้ และมักจะนิยมกระทำกันที่ละหลาย ๆ คน ต่อหน้าพี่น้องคริสตชนทั้งคริสตจักร โดยเริ่มต้นที่การร้องเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพิธีนี้ จากนั้นผู้ประกอบพิธีจะกล่าวถึงความสำคัญแห่งพิธีนี้ว่า การจุ่มตัวลงให้มิดใต้น้ำ หมายถึงการฝังชีวิตเก่าไว้และการโผล่ขึ้นมาจากน้ำนั้นหมายถึงการฟื้นขึ้นมามีชีวิตใหม่ด้วยกันกับพระเยซูคริสต์ ต่อจากนั้นให้ทุกคนกล่าวคำปฏิญาณพร้อมกัน และให้ทีละคนยื่นต่อหน้าผู้ประกอบพิธีและจุ่มตัวลงในน้ำ และอธิษฐานเพื่ออันเป็นการเสร็จพิธี

ผลที่ตามมาจากพิธีบัพติศมาก็คือ ผู้นั้นมีสิทธิสมบูรณ์แห่งการเป็นคริสต์ศาสนิกชน มีสิทธิในการลงมตของการประชุมต่าง ๆ ในคริสตจักรและมีสิทธิแห่งการรับเลือกให้เป็นกรรมการเจ้าหน้าที่ในคริสตจักร หากได้อุทิศถวายตัวในงานรับใช้ อาจจะได้รับการศึกษาเป็นศิษยาภิบาลเป็นศาสนาจารย์ หรือตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นศาสนศักดิ์ต่าง ๆ ในคริสตจักรต่อไป

พิธีสมรส

คู่บ่าวสาวที่จะเข้าสู่พิธีสมรส จะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนจากศิษยาภิบาลหรือผู้ประกอบพิธีติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๖ เดือน เพื่อเป็นการพิสูจน์ถึงความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ และความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

การประกอบพิธีจะกระทำกันที่คริสตจักรต่อหน้าทีประชุมใหญ่อันประกอบไปด้วยคณะผู้นำของคริสตจักรญาติของทั้งสองฝ่าย และแขกผู้มีเกียรติทั้งหลาย รายละเอียดพิธีทั้งหมดจะใช้เวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง โดยเริ่มต้นที่ผู้ประกอบพิธี เจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าบ่าว ผู้ปกครองทั้งสองฝ่าย เข้าประจำที่ มีการจุดเทียนเอก จุดเทียนประดับ ที่ประชุมร่วมร้องเพลงเกี่ยวกับพิธีสมรส มีการโปรยดอกไม้ต้อนรับเจ้าสาว ตามด้วยการส่งมอบตัวเจ้าสาวโดยผู้ปกครองนำเข้าสู่การประกอบพิธี ในช่วงประกอบพิธี จะเน้นที่การกล่าวคำปฏิญาณต่อกันและกัน การแลกและสวมแหวนแก่กันและกัน และการก้าซับหรือให้โอวาทแก่คู่บ่าวสาว ต่อจากนั้นจะเป็นการแสดงความยินดีต่อครอบครัวใหม่ด้วยการร้องเพลงพิเศษ การลงนามของญาติทั้งสองฝ่าย การประกาศการเป็นครอบครัวใหม่โดยการแสดงไบทะเบียนสมรส และอธิษฐานอวยพรครอบครัวใหม่ อันเป็นการเสร็จพิธี

พิธีศพ

การประกอบพิธีศพโดยภาพรวมแล้ว ไม่ใช่เป็นการกระทำพิธีที่ส่งวิญญาณของผู้ตาย เพราะคริสตชนมีความเชื่อว่า ผู้ตายได้เสร็จสิ้นภารกิจของเขาในโลกแล้ว วิญญาณจิตของเขา นั้นพระเจ้าได้รับไปสู่สวรรค์แล้ว ดังนั้นการจัดพิธีการต่าง ๆ จึงเน้นการนมัสการพระเจ้า การขอบคุณพระเจ้าสำหรับชีวิตของผู้ตาย การระลึกถึงชีวิตแบบอย่างอันดี และเน้นการปลอบประโลมใจของญาติสนิทมิตรสหายของผู้ตาย

การประกอบพิธีมักจะใช้ช่วงเวลาเย็นประมาณ ๒-๓ คืน โดยแต่ละคืนจะใช้เวลา

ประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง ซึ่งจะประกอบไปด้วยการร้องเพลงเกี่ยวกับแผ่นดินสวรรค์ การอ่าน พระคริสตธรรมคัมภีร์จากข้อที่เกี่ยวข้องกับการตาย การอธิษฐานเผื่อญาติ ๆ การกล่าวถึง ประวัติผู้ตาย การบรรยายธรรมจากพระคริสตธรรมคัมภีร์ และการกล่าวคำไว้อาลัย ส่วนพิธี ฟังศพที่สุสานหรือการฌาปนกิจ ก็จะประกอบพิธีคล้าย ๆ กันคือ ผู้ประกอบพิธีจะกล่าวย่ำถึง การจากไปว่าเป็นไปตามน้ำพระทัยขององค์พระผู้เป็นเจ้า คือจิตวิญญาณไม่ได้อยู่ในโลกนี้แล้ว แต่การนำร่างกายมาอบไว้ที่สุสานหรือฌาปนสถานก็เพื่อจะให้กลับคืนสู่ดิน เป็นการให้เกียรติ แก่ผู้ตายและญาติพี่น้องวงศ์ตระกูล ถ้าเป็นการฝัง ผู้เข้าร่วมในพิธีก็จะมีส่วนร่วมโดยการวาง ห่อดินกับดอกไม้ ณ ที่หลุมศพ แต่ถ้าเป็นการฌาปนกิจ ก็จะวางเฉพาะดอกไม้ ณ ที่ด้านหน้าที่ได้จัดเตรียมไว้ อันเป็นการเสร็จพิธี

การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา

ผู้ที่ไม่ได้เป็นคริสต์ศาสนิกชนสามารถเข้าร่วมในพิธีเหล่านี้ได้ โดยในฐานะที่เป็นแขก หรือเป็นผู้สังเกตการณ์ การแต่งกายให้เป็นชุดสุภาพเรียบร้อยเหมือนคริสต์ศาสนิกชนทั่วไปที่ เข้าประชุมนมัสการพระเจ้า คือ ผู้ชายสวมกางเกงขายาว ผู้หญิงสวมกระโปรงที่ไม่สั้นเหนือเข่า แต่ถ้าเข้าร่วมพิธีศพให้เน้นที่สีขาว - ดำ หรือสีเทา - ดำ เพื่อร่วมแสดงความเสียใจหรือ ร่วมไว้อาลัย การวางตัวตลอดช่วงเวลากการประชุมนมัสการ หรือพิธีไว้อาลัยที่คริสต์จักรหรือ ที่สุสาน คือ ไม่พูดคุย ไม่ใช้เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด อันเป็นการรบกวนผู้อื่น ทั้งยังเป็นการเคารพ และให้เกียรติต่อที่ประชุมและให้เกียรติผู้อื่น

บทที่ ๕

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเป็นศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในเอเชียใต้ ผู้ที่นับถือศาสนานี้ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศอินเดีย และมีอยู่ในประเทศอื่น เช่น ศรีลังกา อินโดนีเซีย ไทย และแอฟริกาใต้ รวมประมาณ ๔๓๕ ล้านคน ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเป็นศาสนาที่เก่าแก่มากที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง มีอายุกว่า ๔,๐๐๐ ปี

สัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู คือ อักษรเทวนาครี อ่านว่า “โอม” ซึ่งย่อมาจากอักษร อ อุ และ ม หมายถึงเทพยิ่งใหญ่ ทั้งสามอักษร “อ” แทนพระวิษณุ อักษร “อุ” แทนพระศิวะ และอักษร “ม” แทนพระพรหม สัญลักษณ์ดังกล่าวนี้บางครั้งเรียกว่า “สวัสดิหรือสวัสดิกะ”

คำสอนอันเป็นแก่นแท้ของศาสนาพราหมณ์ ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวทซึ่งเชื่อว่าฤาษีในสมัยก่อนได้รับโดยตรงจากพระเจ้าจึงมีชื่อเรียกรวม ๆ ว่า คัมภีร์ครุติ (Zruti) เป็นพื้นฐานให้เกิดศาสนาอื่นที่สำคัญ ๆ หลายศาสนา และเป็นหลักฐานที่น่าสนใจศึกษากันในหมู่นักปรัชญาทั่วไปในปัจจุบัน

ศาสนพิธีในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ที่เกี่ยวเนื่องกับการเกิดจนถึงตาย มีดังนี้

พิธีทำขวัญเดือน โคนผมไฟ

คติพิธีนี้เป็นการแสดงความยินดีของพ่อแม่ที่มีต่อลูกของตน เป็นการรับขวัญ และประกาศให้แก่ญาติพี่น้องของตนได้ทราบถึงการได้สมาชิกใหม่ในครอบครัว จึงจัดพิธีทำขวัญให้แก่เด็ก ตามปกติเด็กที่จะมารับขวัญนี้ไม่จำเป็นต้องมีอายุครบ ๑ เดือนพอดี อาจทำก่อน หรือหลัง ๑ เดือนแล้วก็ได้ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนก่อนวันพิธี

๑. จัดหาฤกษ์เพื่อเป็นมงคลในการประกอบพิธี โดยไปขอกจากโหรหรือพราหมณ์
๒. นิมนต์พระสงฆ์ เพื่อเจริญพระพุทธมนต์
๓. จัดสถานที่ที่จะเป็นที่บ้านหรือที่สมควรอื่นก็ได้ โดยเตรียมที่สำหรับพระสงฆ์ และพราหมณ์ประกอบพิธี

๔. สิ่งของที่ใช้ในพิธีสำหรับพระสงฆ์ มีอาสนะ โต๊ะหมู่บูชา สายสิญจน์ ครอบน้ำมนต์
สังข์ สำหรับพราหมณ์ มีถาดสามขา (ถาดล้างหน้า) เครื่องพิธี มีกรรปัด มีด เงิน ทอง นาก
โกเจิม สังข์รดน้ำ กุ้งเงินทอง ปลาเงินทอง มะพร้าวเงินทอง หินบดยา ถั่วทอง ถั่วเขียว ข้าวตอก
ข้าวเปลือก พักเขียวทาแป้งทั้งลูก สมุดดินสอ (ถ้าเป็นชายก็มีอาวุธ ถ้าเป็นหญิงก็มีผ้าเย็บ) เปล
ขันสาคร (อ่างอาบน้ำสำหรับเด็ก) โต๊ะวางบายศรี เครื่องกระยาบวย ชุดเวียนเทียน
ชั้นตอนพิธี

๑. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบ พอได้เวลาฤกษ์ พราหมณ์เชิญผู้ใหญ่ที่เป็นประธาน
มาชริบผมเด็ก พระสงฆ์เจริญมงคลคาถา พราหมณ์เป่าสังข์ขับตะโพนท้าว พนักงานประโคมฆ้อง
(ถ้ามีมีโหรีประโคมด้วย) เมื่อชริบแล้วนำเด็กไปโกนผม ถ้าเด็กไม่แข็งแรงก็ไม่ต้องโกน จากนั้น
พราหมณ์จะนำเด็กอาบน้ำในขันสาคร แล้วจึงส่งให้แม่ นำเด็กไปแต่งตัว แล้วพาเด็กไปถวาย
ไทยธรรมแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์อนุโมทนาแล้วเดินทางกลับ

๒. พราหมณ์เตรียมเวียนเทียนสมโภช ให้แม่เด็กอุ้มเด็กไว้ใกล้โต๊ะบายศรี ให้ญาติ
และผู้มาร่วมในพิธีนั่งล้อมเป็นวง โดยให้เด็กและพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีอยู่ในวง พ่อเด็กนั่ง
ใกล้พราหมณ์ทางซ้ายมือ พราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนแล้วส่งให้เด็ก และส่งต่อ ๆ กันไปจนครบวง
ทำอยู่ ๓ หรือ ๕ รอบ ตามความเหมาะสม

๓. การสูขวัญเด็กหรือรับขวัญ พราหมณ์จะตัดขวัญให้แก่เด็กและผูกสายสิญจน์ที่
ข้อมือเด็ก พราหมณ์นำเด็กลงเปลแล้วอ่านเวทกล่อม จากนั้นแขกที่มาในงานจะนำของขวัญ
ที่เตรียมมามอบให้แก่เด็ก แล้วจึงมีการตั้งชื่อให้แก่เด็กเป็นเสร็จพิธี

พิธีโกนจุก

คติการไว้จุกหรือไว้แกละนั้น มีธรรมเนียมการไว้อยู่ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การไว้ตามประเพณี จะไว้เมื่อโกนผมแล้วจึงไว้จุกให้แก่เด็ก จนเด็กมีอายุเข้าวัย
หนุ่มสาว โดยถือว่าหญิงมีอายุได้ ๙ - ๑๑ ปี ชาย ๑๓ ปี การไว้นั้นเชื่อว่าขวัญของเด็กอยู่ที่จุก
หรือแกละ คอยดูแลรักษาเด็ก ให้เป็นเด็กที่เลี้ยงง่าย

๒. เมื่อเด็ก ๆ ไม่สบาย เป็นเด็กที่อ่อนแอ พ่อแม่เด็กจึงไว้จุกให้แก่เด็ก เพราะคิดว่า
การทำเช่นนั้น คงจะทำให้เด็กแข็งแรงได้

การโกนจุกนั้น ถือว่าเป็นการเปลี่ยนวัยของเด็ก จากวัยเด็กเป็นวัยหนุ่มสาว และ
เป็นการประกาศให้แก่ญาติพี่น้องได้ทราบว่า ลูกหลานของตนจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่แล้ว

ชั้นตอนก่อนพิธี

๑. จัดหาฤกษ์วันทำพิธีโกนจุก
๒. จัดสถานที่สำหรับพระสงฆ์ และพราหมณ์

๓. สิ่งของที่สำหรับใช้ในพิธีสงฆ์ จัดเหมือนพิธีมงคลทั่วไป สำหรับพราหมณ์มีเบญจาลาดสามขาสำหรับรอง **เครื่องพิธี** มี กรรปัด มีด เงิน ทอง นาก โถเจิม สังข์รดน้ำ

ขั้นตอนในพิธี แบ่งพิธีเป็น ๒ วัน คือ

๑. วันแรกเป็นพิธีสงฆ์ เจริญพระพุทธมนต์เย็น พราหมณ์นำเด็กไปฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ แล้วมาบูชาบัตร เสร็จพิธีตอนเย็น

๒. วันรุ่งขึ้นเป็นวันโกนผม พราหมณ์บูชาฤกษ์ที่เบญจา พระเจริญพระพุทธมนต์ จบแล้ว ได้ฤกษ์พราหมณ์แบ่งผมเด็กออกเป็น ๓ ปอย **ปอยที่หนึ่ง**ผูกกับใบมะตูม **ปอยที่สอง**ผูกกับหญ้าแพรก **ปอยที่สาม**ผูกกับแหวนพระรัตน์ เชิญประธานในพิธีมาขริบผมปอยแรก ปอยที่สองผู้ใหญ่ในตระกูลขริบ ปอยที่สามพ่อเด็กขริบ (นำผมที่ขริบใส่กระตุงใบบัว ไปลอยน้ำเมื่อเสร็จพิธี) ขณะที่พระสงฆ์เจริญชัยมงคล พราหมณ์เป่าสังข์ โกวบังเตาหัว พนักงานประโคมฆ้อง ถ้ามีมโหรีก็ประโคมด้วย นำเด็กไปโกนผม (ระหว่างนี้พระฉันภัตตาหารเช้า) เมื่อโกนผมเสร็จแล้วนำเด็กมาที่เบญจา พราหมณ์อาบน้ำเด็กแล้วสวมมงคลให้ พาเด็กไปแต่งตัวแล้วไปถวายไทยธรรมแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์อนุโมทนาแล้วเดินทางกลับ พราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภช เป็นเสร็จพิธี

ปัจจุบันการตัดจุก จะกระทำกันที่เทวสถาน (โบสถ์พราหมณ์) ต่อท้ายพิธีตรีขัมพวาย-ตรีปวาย โดยกระทำทุกปี และกระทำให้แก่บุคคลทั่วไป

พิธีการบวชพราหมณ์

บุคคลที่จะเป็นพราหมณ์ได้บิดาต้องเป็นพราหมณ์ ส่วนที่ประเทศอินเดียในปัจจุบันนี้มี ๒ พวก พวกหนึ่งเป็นพราหมณ์โดยตระกูลกำเนิด อีกพวกหนึ่งเป็นพราหมณ์โดยคุณวุฒิ คือเป็นผู้มีวิชาความรู้ในของเรื่องพราหมณ์เป็นอย่างยิ่ง จึงยกย่องขึ้นเป็นพราหมณ์ การที่จะเป็นพราหมณ์โดยสมบูรณนั้นต้องได้รับการบวชจากครุเสียก่อน และการบวชนี้ต้องบวชกันสองหน เรียกว่า “บวชสามสาย” ครั้งหนึ่งและ “บวชหกสาย” อีกครั้งหนึ่ง แต่การบวชหกสายนี้ มิได้ทำเสมอไปทุกคน นอกจากครูจะเห็นว่าบุคคลที่รู้พิธีการต่างๆ ที่จะไว้ใช้แทนตัวแล้วจึงจะบวชให้ ในอินเดียเมื่ออายุครบ ๑๒ ปี บิดาจะคล้อยสามสายแล้วเอามูลโคอ่อนจุ่มเจิมหน้าให้ เมื่อโตขึ้นครองเรือนมีบุตรแล้ว ก็เปลี่ยนเป็นหกสาย แต่ถ้าพอใจจะละเรือนออกไปครองเพศเป็นฤาษี ก็เปลี่ยนจากหกสายเป็นเก้าสาย ในประเทศไทยเรามีเพียงหกสายเท่านั้น

ที่เรียกว่า “สาย” นี้ คือ ด้ายหลอดพันให้โตพอประมาณและทาบไปทาบตามที่ต้องการ สามหรือหกสาย ยาวประมาณ ๓ ศืบ เรียกว่า “สายธูรา” หรือ “สังวาล” เวลาใส่เสวียงไหล่ข้างซ้าย ส่วนอินเดียเรียกสายนี้ว่า “ฮัยญูปริต” ยาวประมาณ ๒ คอกกว่า และต้องคล้องไว้ประจำตัวตลอดไป ถ้าสายนี้ขาดหรือหลุดหาย ผู้สวมใส่จะลุกขยับเขยื้อนไปไหนไม่ได้จนกว่าครุ

จะนำมาสวมให้ใหม่ ส่วนพราหมณ์ไทยจะสวมสายธูร่านี้เฉพาะตอนที่ทำพิธีเท่านั้น บุคคลที่ได้รับบริการบวชหกลายแล้วสามารถประกอบพิธีใหญ่ได้ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีจรดพระนังคัล ถวายน้ำปฤษาฎางค์ ฯลฯ

สิ่งของที่จะต้องใช้ในการบวชพราหมณ์ มีเครื่องกระยาบวชสามที่ คือ ขนมห่มแดง ห่มขาว มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า ขนมห่มต่าง ๆ ที่ไม่มีไขและน้ำมันหมูหรือสิ่งมีชีวิตปนอยู่ ผลไม้ต่าง ๆ น้ำสะอาด ฐูป เทียน สิ่งของดังกล่าวนี้จัดอย่างละสามที่ และของครูผู้จะบวชให้อีกสามที่ เสื่อหนึ่งผืน หมอนหนึ่งใบ หมากงอกหนึ่งต้น มะพร้าวอกหนึ่งต้น ชันล้างหน้าหนึ่งใบ ผ้าเช็ดหน้าหนึ่งผืน ผ้าขาวนุ่งห่มหนึ่งสำหรับ เงินทักษิณบูชาหกบาท ถ้าบวชหกลายแล้วก็ต้องมีเงินทักษิณบูชาสิบสองบาท หมากพลูหกคำ

เมื่อได้เวลาครูผู้บวชนุ่งขาวสวมเสื้อขาวแขนเดียว อีกแขนหนึ่งรวบเข้ากับชายเสื้อข้างล่างเฉียงไหล่ สวมประคำแก้วขาว ใส่สายธูร่าและสวมแหวนเกาบิลเศียรพรหม เริ่มพิธีในคัมภีร์อะริสฏร คือ การชำระร่างกายให้สะอาดด้วยพระเวทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในคัมภีร์ ในตอนนี้ครูจะบอกให้ศิษย์จุดธูปสามดอก เทียนสามเล่ม บูชาเครื่องกระยาบวชแก่พระผู้เป็นเจ้าของ เมื่อเสร็จแล้วผู้ที่จะบวชจึงเข้าไปกราบครูสามครั้งนั่งประนมมือ ครูอ่านพระเวทบูชาน้อย ถ้าบวชหกลายอ่านพระเวทใหญ่ คือ พรหมเวท อิศวรเวท วิษณุเวทจนจบ จึงเอาดินสอดำลงที่หน้าอกศิษย์เป็นตัวหนังสือพราหมณ์ แล้วเอาสายสังวาลมารัดหัวขมับขึ้นกับขี้ผึ้งสีปากคล้องให้ศิษย์ ศิษย์นั่งยอง ๆ ประนมมือ ครูประสิทธิ์ว่า เกศา โลมา นขาทันตา ตะโจ แล้วกลับย่นทวนมาและให้ศิษย์ว่าตาม เสร็จแล้วศิษย์กราบครูสามครั้ง ครูจะเอาด้ายพรหมจารี (ด้ายสายสิญจน์) ยาวหนึ่งศิบ ผูกดอกบานไม่รู้รุ่ยรอบกลางด้ายแล้วผูกที่ต้นแขนให้ศิษย์ ๆ กราบอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเสื่อ หมอน ชัน ผ้าขาว ผ้าเช็ดหน้า หมากงอก มะพร้าวอก มาประเคนครูตามลำดับ แล้วลาเครื่องกระยาบวชที่ถวายพระผู้เป็นเจ้าของครูมาประเคนก่อน แล้วจึงเอาของศิษย์มาวางไว้ข้างของครู แล้วเอาของของครูให้ศิษย์เช่นกัน เป็นทำนองแลกเปลี่ยนของกัน เป็นเสร็จพิธี จากนั้นไปศิษย์จะต้องถือพรตสามวัน และละเว้นเนื้อสัตว์ตลอดชีวิต การถือบวชในอินเดียจนถึงกัณฑ์ตลอดชีวิต แต่ของพราหมณ์ไทยนั้นถือปีละหนึ่งครั้งมีกำหนด ๕ วัน ในพิธีตรียัมพวาย-ตรีปวาย พิธีนี้เริ่มปลายเดือนยี่ ขึ้น ๑๕ ค่ำเป็นต้นไปจนถึงแรม ๖ ค่ำ

พิธีการสมรสของชาวพราหมณ์

คติการมีครอบครัวเพื่อจะทำให้งศ์ตระกูลสืบต่อไป การแต่งงานเป็นการบอกให้ญาติพี่น้องที่เคารพได้ทราบถึงการสร้างครอบครัวของตน

ขั้นตอนก่อนพิธี

๑. ของที่ฝ่ายชายจะต้องเตรียมมี ชันหมัน ๒ ชัน ชันหนึ่งใส่ของที่ไปหมั้น อาจเป็น

เงิน ทอง นาก เพชร แล้วแต่ตกลงกัน (แต่สมัยนี้ใช้เป็นแหวนหมั้น) ฤกษ์ดีเชียว ข้าวเปลือก ข้าวตอก งาดำ ใบเงิน ใบทอง ใบนาก อีกชั้นหนึ่งใส่หมาก ๗ ผล พลู ๔ เรียง ๆ ละ ๘ ใบ ถ้าแก่ จะเป็นผู้นำชั้นหมาก ชั้นแต่ง มี ๓ ชั้น ใส่หมากพลู เหมือนชั้นหมากหมั้น ๒ ชั้น อีกชั้นหนึ่ง ใส่สินสอด พานผ้าไหว้ก็สำหรับแล้วแต่ตกลงกัน เงินกันประตู เพื่อนเจ้าบ่าว

๒. ของที่ฝ่ายหญิงต้องเตรียม มีของชำร่วย ถ้าแก่รับของหมั้น จัดสถานที่ ตั้งเครื่องสักการะพระพุทธรูป จัดอาสนะสำหรับพระสงฆ์ จัดของตักบาตร เพื่อนเจ้าสาว เครื่องรดน้ำสังข์แต่งงาน (หมอน้ำมนต์ สังข์ ชั้นส้มฤกษ์ ชั้นสำหรับรับน้ำที่รด มงคลแฝด จัดสมุดสำหรับลงนามอวยพรหาผู้ทำพิธีได้แก่พราหมณ์หรือผู้ที่มีความรู้ชื่อสำหรับตีรับชั้นหมาก ดอกไม้ รูปเทียน สำหรับไหว้บิดามารดา)

ขั้นตอนในพิธี

๑. การสูขอ เพื่อเป็นการตกลงกันที่จะแต่งงานและทำการหมั้นกัน

๒. พิธีหมั้น เมื่อตกลงเงินสินสอดแล้ว ชายก็ไปจัดหาฤกษ์เพื่อทำพิธีหมั้น วันพิธีเจ้าบ่าวนำชั้นหมากโดยให้ถ้าแก่นำชั้นหมากหมั้นมา ฝ่ายหญิงเตรียมเด็กแต่งตัวเรียบร้อยแล้วถือพานหมากมารับแล้วเด็กพาเข้าไปในเรือน แล้วถ้าแก่ฝ่ายชายก็พูดกับถ้าแก่ฝ่ายหญิงว่าวันนี้ฤกษ์ดีนำของมาหมั้น เป็นต้น ถ้ามีแหวนมาก็สวมแหวนให้ฝ่ายหญิง

๓. วันแต่งเมื่อกำหนดฤกษ์แล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ในตอนเช้าหรือตอนเพล ก่อนพระสงฆ์จะเจริญพระพุทธมนต์คู่สมรสกราบพระ จุดธูป เทียน พระสงฆ์ให้ศีลและเจริญพระพุทธมนต์ แล้วจุดเทียนน้ำมนต์โดยจับเทียนขนวนจุด เมื่อถึงบทถวายพรพระ คู่สมรสเตรียมของตักบาตร พอถึงบทพาหุงก็ตักบาตรร่วมกัน พระฉันเสร็จก็ถวายไทยธรรมแล้วกรวดน้ำ พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ระหว่างนั้นสวดชัยมงคลคาถา ไหว้ผีเป็นการระลึกถึงบรรพบุรุษ และผีเห่า ผีเรือน ไหว้บิดามารดาของเจ้าสาว คู่สมรสนำดอกไม้ ธูป เทียน ผ้าไหว้ไปให้ พอถึงเวลาฤกษ์ที่กำหนดไว้ คู่สมรสจุดธูป เทียนบูชาพระรัตนตรัยและเข้าที่นั่งประจำที่ เจ้าสาวนั่งเบื้องซ้ายของเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวยืนหลังคู่สมรส ประธานสวมพวงมาลัยให้เจ้าบ่าว เจ้าสาว พร้อมสวมมงคล จากนั้นประธานรดน้ำสังข์ แล้วเจิมให้คู่บ่าวสาว และคนอื่นก็ทยอยกันเข้าไปรดน้ำสังข์ เสร็จแล้วเชิญประธานอีกคนขึ้นไปถอดมงคล จากนั้นจึงเชิญแขกรับประทานอาหาร

การเรียงหมอน คือ การจัดที่นั่งนอนและส่งตัวตามฤกษ์ที่กำหนด เมื่อผ่านพิธีแต่งงานไปแล้ว เพื่อให้ถูกต้องก็จะมีการจดทะเบียนสมรสของคู่บ่าวสาว

พิธีการสมรสของชาวฮินดู (วิวาหสังสการ)

ชาวฮินดูถือว่าการสมรสเป็นพิธีทางศาสนาและเป็นพิธีที่สำคัญที่สุดในชีวิตชาวฮินดู

พระคัมภีร์ทางศาสนากำหนดไว้ว่า เมื่อบุตรธิดาได้ผ่านวัยศึกษาแล้ว บิดามารดา มีหน้าที่ต้องหาคู่ครองให้ หลังพิธีสมรสสามีภรรยาจะหย่าขาดจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด ประเพณี

พิธีแต่งงานของชาวฮินดู

การแต่งงาน ของชาวฮินดูส่วนใหญ่ จะเริ่มต้นจาก พิธี “วาคทาน (วาคทาน) คือ การตกลงกันระหว่างผู้ใหญ่ฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงที่จะให้ลูกชายและลูกสาว แต่งงานกัน จากนั้นเป็นพิธี ผลาทาน คือ รับขันหมากและพิธี ดิลก คือ การหมั้น

ถาวร ซึ่งหลังพิธีดิลก แล้ว ถือว่าทั้งสองฝ่ายจะเข้าพิธีสมรสแน่นอน ซึ่งพิธีนี้จะจัดขึ้นภายใน ๓ - ๕ วันแต่ไม่เกิน ๗ วันก่อนวันแต่งงานจริง พิธีแต่งงาน เริ่มต้นที่บ้านของทั้งฝ่ายชายฝ่ายหญิง โดยเริ่มบูชาพระพิฆเนศวร์ พระแม่อุมา นพเคราะห์และเทพอื่น ๆ

ในวันแต่งผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวพร้อมกับญาติพี่น้อง จะแห่เจ้าบ่าวไปบ้านเจ้าสาว หรือ ไปยังสถานที่ที่ทางฝ่ายเจ้าสาวจัดต้อนรับไว้ในตอนเย็น ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวพร้อมกับญาติพี่น้อง จะคอยต้อนรับฝ่ายเจ้าบ่าว พราหมณ์ทำพิธีเชิญพ่อเจ้าสาวและเจ้าบ่าวบนเวที พ่อเจ้าสาว จะต้อนรับพ่อเจ้าบ่าวด้วยการสวมพวงมาลัยให้พ่อเจ้าบ่าว และมอบเงิน ของหวานให้ด้วย ฝ่ายพ่อเจ้าบ่าวก็นำพวงมาลัยให้พ่อเจ้าสาว แล้วทั้งคู่ก็อดกันแสดงความยินดี พราหมณ์ ทำพิธีจะเชิญลงฝ่ายแม่ทั้งสองฝ่ายบนเวที และลงทั้งสองก็ปฏิบัติตามแบบที่พ่อทั้งสองฝ่าย ได้ปฏิบัติไปแล้ว ต่อมาพี่ชายหรือน้องชายของเจ้าสาวจะสวมพวงมาลัยให้เจ้าบ่าวเพื่อเป็นการต้อนรับ หลังจากนั้นพราหมณ์ปุโรหิตจะเชิญเจ้าสาวและเจ้าบ่าวบนเวที เพื่อมอบพวงมาลัยให้ แก่ทั้งสองคน แล้วสวดคาถาเพื่อเป็นมงคล ต่อมาเจ้าสาวก็จะคล้องพวงมาลัยให้แก่เจ้าบ่าวก่อน เจ้าบ่าวก็นำพวงมาลัยให้เจ้าสาว แล้วทั้งสองนั่งคู่กัน ต่อจากนั้นจะมีการร้องเพลงบรรเลง ดนตรี และรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นอันเสร็จสิ้นพิธีการต้อนรับ ซึ่งพิธีนี้เรียกว่า พิธี “มิลินิ (การพบกัน)” และ พิธี “ซัยมาลา” (สวมพวงมาลัยให้กันและกัน) ต่อจากนั้นจึงเริ่มพิธี มิลินิของสตรี ซึ่งจะต้อนรับและพบซึ่งกันและกันโดยไม่ต้องใช้พราหมณ์ หลังจากนั้นพราหมณ์ ปุโรหิตจึงเริ่มเตรียมพิธีสมรสที่ประำณทล โดยอัญเชิญเทพเจ้าต่าง ๆ บนเวทีที่ทำไว้โดยเฉพาะ และบูชาด้วยสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งมีน้ำ ข้าวสาร ดอกไม้ ลูกเกต (องุ่นตากแห้ง) ใบพลู ธูป ลูกหมาก ประทีป เป็นต้น พราหมณ์ปุโรหิตจะเชิญพ่อเจ้าสาวและเจ้าบ่าวเข้าไปในประำณทล ให้เจ้าบ่าว นั่งสูงกว่าพ่อเจ้าสาว เพราะถือเป็นเสมือนองค์พระนารายณ์ พราหมณ์ปุโรหิตให้เจ้าบ่าว และพ่อเจ้าสาวถือดอกไม้ไว้ แล้วสวดคาถาบูชาพระพิฆเนศวร์ พระแม่เคารี (อุมา) ตลอดจนเหล่า พระนพเคราะห์ที่คูปาล (เทพประจำทิศทั้ง ๑๐) เกษตรपाल (เจ้าที่) โยชคมาตฤกา (เจ้าแม่ ทั้ง ๑๖) สัปตมาตฤกา (เจ้าแม่ทั้ง ๗) ดอกไม้ที่ถือไว้ถือว่าได้ถวายองค์เทพทั้งหลายแล้ว

จากนั้นพ่อเจ้าสาวบูชาเจ้าบ่าวซึ่งถือเสมือนองค์พระนารายณ์ โดยเอาหน้าค้ำพื้นด้วยรักษาสูตร (ด้ายสีแดง) ซึ่งถือว่าเป็นอาสนะบริสุทธ์ถวายเจ้าบ่าว เจ้าบ่าวรับอาสนะนั้นวางบนเก้าอี้ที่ตนนั่ง และนั่งทับไป พราหมณ์จึงสวดพระเวทมีความว่า “ข้าฯ (คือเจ้าบ่าว) เป็นคนบริสุทธ์ และได้ นั่งบน อาสนะบริสุทธ์นี้ หากผู้ใดดูถูกข้าฯ ข้าฯ จะมัดเขาให้เหมือนกับหญ้าคาอันนี้ และนั่งทับบนตัวเขา (หมายถึงตัวเจ้าบ่าวจะพยายามพิชิตมารต่าง ๆ ตลอดไป)” พ่อเจ้าสาวถวายน้ำ ให้เจ้าบ่าวเพื่อใช้ล้างเท้าหรือล้างเท้าเจ้าบ่าวด้วยตนเอง พราหมณ์สวดคาถาความว่า “โอชลเทพ ท่านเป็นธาตุหนึ่งของโลก ขอให้ข้าฯมีกำลังและขอให้ข้าฯ มีความบริสุทธ์ทั้งกายและใจ” พ่อ เจ้าสาวเอา “อรุขยาปัตร (ภาชนะใส่น้ำเพื่อใช้แสดงความเคารพ)” ซึ่งมีน้ำผสมดอกไม้และ สิ่งอื่น ๆ มอบให้เจ้าบ่าว เมื่อเจ้าบ่าวได้รับแล้วจึงนำดอกไม้มนั้นไปไว้บนศีรษะของตน ส่วนน้ำ เทลงไปในทิศอีสาน พราหมณ์ก็จะสวดคาถา ความว่า “ขอให้สิ่งที่ตั้งงามต่าง ๆ จงอยู่กับข้าฯ และขอให้สิ่งที่ไม่ตั้งงามจากข้าฯ ไปพร้อมกับน้ำนี้” พ่อเจ้าสาวถวาย “มรุปรุก” ซึ่งมีน้ำผึ้ง น้ำมันเนย และนมเปรี้ยวผสมกัน เจ้าบ่าวเมื่อได้รับแล้วก็ถวายพระแม่อรุณีสามครั้ง ตีเอง สามครั้งที่เหลือทิ้งไป แล้วตีมน้ำเล็กน้อย พราหมณ์จะสวดคาถาความว่า “น้ำผึ้งเป็นสาระของ สมุนไพรต่าง ๆ ขอให้ข้าฯ อายุยืน ปราศจากโรคาภัยอันตรายต่าง ๆ” ต่อจากนั้นเจ้าบ่าวจะ สัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ด้วยมือขวาตามพราหมณ์ พราหมณ์ก็จะสวดคาถาความว่า “ขอ ให้ส่วนของร่างกายส่วนนี้ของข้าฯ มีกำลังทำงาน ปราศจากอุปสรรคนานา” พราหมณ์มอบ หน้าค้ำพื้นด้วยรักษาสูตรให้แก่พ่อเจ้าสาว ให้พ่อเจ้าสาวจับข้างหนึ่งและเจ้าบ่าวจับข้างหนึ่ง แล้ว สวดคาถาความว่า “โอเทพดาทั้งหลายที่ได้ประทับในร่างกายของแม่โคกามเธนุ ขอจงขจัด อุปสรรคทั้งหลายของพวกเรา และจงบันดาล ให้พวกข้าฯมีแต่ความคิดที่ดีต่อไป” แล้ววาง หน้าค้ำพื้นลงบนพื้นดิน หลังจากนั้นพราหมณ์ก่อไฟ และเชิญเจ้าสาวและแม่เจ้าสาวมาใน ประรำมณฑล ให้เจ้าสาวนั่งบนที่นั่งข้างขวาของเจ้าบ่าว และให้แม่เจ้าสาวนั่งข้างซ้าย ของสามี ของเธอ พราหมณ์จะมอบดอกไม้ให้แม่เจ้าสาวและเจ้าสาวถือไว้ในมือ เมื่อพราหมณ์สวดขอพร จากเทพทั้งหลายจบ เจ้าสาวและแม่เจ้าสาวจะถวายดอกไม้แก่เทพต่าง ๆ ซึ่งประทับอยู่บนโต๊ะ บูชา พราหมณ์มอบผ้าถุงสีผืนซึ่งทางฝ่ายเจ้าสาวเป็นผู้เตรียมไว้ก่อนแล้วให้แก่เจ้าบ่าว เจ้าบ่าว เอาผ้าสองผืนให้เจ้าสาว และที่เหลือเก็บไว้สำหรับตัวเอง พราหมณ์สวดคาถาสีจบ ผ้าแต่ละผืน ใช้คาถาต่างกัน จากนั้นเจ้าบ่าวผูกกับเจ้าสาวว่า “น้องหญิงเอ๋ย ขอจงรับผ้าผืนนี้ไว้ เพื่อเธอจะ ได้เป็น “กุลธู” เวาไว้ปกปิดร่างกายตลอดจนรักษาศีลและมารยาทจนสิ้นอายุขัย ที่ขอ อารธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ขอจงบันดาลให้เธอ จงมีความสุข เพียงพร้อมด้วยทรัพย์ สมบัติเกียรติยศและบุตรธิดา ตลอดจนมีอายุที่ยืนนาน เพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพี่”

ต่อจากนั้นเจ้าบ่าวเอามือขวาวางบนบ่าของเจ้าสาวและมองหน้าเจ้าสาว พราหมณ์ สวดคาถาแทนเจ้าบ่าวว่า เราทั้งสองขออารธนา พระวิศเวทเวาะ พระจรูณ พระประชาบดี

พระแม่คายนตรี และขอพรให้เราเริ่มแต่ความสำเร็จในการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรม แล้วพราหมณ์ปุโรหิตผู้ทำพิธีก็จะนำเอาหมูขยาสำหรับข้างหนึ่งของเจ้าสาวและชายผ้าโพกศีรษะข้างหนึ่งของเจ้าบ่าวมาผูกติดกัน การที่พราหมณ์ผูกบมนี้ขึ้นนั้นหมายความว่า ชีวิต ๒ ชีวิตนี้ ได้เริ่มมีการผูกพันกันแล้วและให้ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวรำลึกว่า “เราทั้งสองเปรียบเสมือนบุคคลคนเดียวกันแล้ว เราจะต้องไม่หย่าร้างกันโดยเด็ดขาด” จากนั้นเป็นพิธี “กัณยาทาน” คือการให้ทานลูกสาว ซึ่งถือว่าเป็นทานที่ยิ่งใหญ่ ศาสนาฮินดูถือว่าเป็นทานที่ใหญ่และสำคัญมากที่ใช้คำว่าทาน ในที่นี้หมายความว่า ลูกสาวที่ยกให้ผู้อื่นไปแล้วทางฝ่ายพ่อแม่ของเจ้าสาวจะไม่มีสิทธิใด ๆ ในตัวลูกสาวอีกต่อไป ในพิธีพ้อของเจ้าสาวจะเอามือของลูกสาวไปวางไว้ในมือของเจ้าบ่าว (ปานิศรท) พ่อเจ้าสาวถือว่าลูกสาวเป็น “พระแม่ลักษมี” ที่มอบให้แก่องค์ “พระนารายณ์” คือเจ้าบ่าว จากนั้นเป็นพิธี “โหม” คือเจ้าบ่าวเอาเนยใส ใส่ในไฟเป็นการถวายเครื่องสังเวยแด่เทพทั้งหลายผ่านพระอัคนีเทพ พราหมณ์สวดคาถาบูชาเทพแต่ละพระองค์ และลงท้ายด้วยคำว่า “สวaha” ตอนนั้นเจ้าบ่าวจะเทเนยใสลงในไฟทุกครั้ง

หลังจากนั้น ก็จะถึงพิธีสำคัญคือ “พิธีลาขโหม” ให้เจ้าบ่าวยืนข้างขวาเจ้าสาวยืนข้างซ้าย เจ้าสาววางมือทั้งสองลงบนมือของเจ้าบ่าว และผู้มีศักดิ์เป็นพี่ชายหรือน้องชายของเจ้าสาว เอาข้าวตอกใส่ในฝ่ามือของเจ้าสาว เมื่อพราหมณ์สวดคาถาเสร็จ เจ้าสาวนำข้าวตอกใส่ฝ่ามือของเจ้าบ่าว เจ้าบ่าวก็ถวายพระอัคนีเทพโดยใส่ลงไปในไฟ ทำอย่างเดียวกันสามครั้ง จากนั้นเจ้าสาวก้าวขาข้างขวาวางบนก้อนหิน พราหมณ์สวดคาถาเสร็จแล้ว เจ้าสาวและเจ้าบ่าวทำประทักษิณรอบพระอัคนีเทพ (กองไฟ) และเทพยดาทั้งหลาย ๔ รอบ ใน ๓ รอบแรกนั้นจะให้เจ้าสาวเป็นผู้นำ ส่วนรอบที่ ๔ นั้น จะให้เจ้าบ่าวเป็นผู้นำ จากนั้นพราหมณ์ปุโรหิตให้ฝ่ายชายฝ่ายหญิงสับเปลี่ยนที่นั่งกัน และเป็น “สัปตปที” (ก้าว ๗ ก้าว) คือเจ้าบ่าวพาเจ้าสาวเดินไป ๗ ก้าว ในแต่ละก้าว พราหมณ์ขอคำมั่นสัญญาจากเจ้าบ่าวแทนเจ้าสาว เช่น “ท่านจะต้องมีความมานะพยายามในการทาสหรัพยามเสี่ยงครอบครัว และสหรัพทั้งหมดที่ท่านหามาได้ ท่านต้องนำมามอบให้ข้าพเจ้า หากท่านจำเป็นจะต้องไปค้างแรม ณ ที่อื่น หรือ ต้องไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ท่านก็จะต้องบอกให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า” เป็นต้น หรือพราหมณ์อาจจะใช้แบ่งขีดเป็นเส้น ๗ เส้น ให้เจ้าบ่าวลบแต่ละเส้นพร้อมทั้งให้คำมั่นสัญญาเมื่อลบเส้นแต่ละเส้น

เจ้าบ่าวก็จะขอคำมั่นสัญญาจากเจ้าสาวเช่นเดียวกัน แล้วจากนั้นจึงเปลี่ยนที่นั่งกัน “เป็นการยอมรับ” เมื่อเสร็จสิ้นพิธีสัปตปที พราหมณ์ปุโรหิตก็จะนำสังข์ที่มีผงสีแดงเรียกว่า “สินธุร” ใช้เจิมหน้าผากส่งให้แก่เจ้าบ่าว เพื่อเจิมให้แก่เจ้าสาวที่หน้าผาก และโรย (ด้วยสังข์) ณ แสกผมบนศีรษะของเจ้าสาว ของเจิมนี้ถือว่าเป็นของบูชาและประสาธ (ของประทาน) จากพระเป็นเจ้า แล้วเจ้าบ่าวก็สวม “มงคลสูตร” (สร้อยสีดำที่หญิงฮินดูสวมใส่อยู่หัว ๆ ไป)

ให้เจ้าสาว พรหมณ์ก็จะสวดขอพรจาก “พระแม่เคารีความว่า “ขอให้ชีวิตของคู่บ่าวสาวนี้เป็นไปอย่างราบรื่น สดชื่น อย่าให้รอยสีแดงนี้ลบเลือนไปเลย” จากนั้นผู้ร่วมพิธีก็จะไปรดดอกไม้ ไปยังคู่บ่าวสาว เป็นการอวยพรให้มีความสุขความเจริญ เป็นการสิ้นสุดพิธี

พิธีศพ

บุตรชายคนโตของผู้เสียชีวิต จะเป็นเจ้าภาพในการจัดพิธีศพให้แก่บิดา ในกรณีที่ผู้ตายไม่มีบุตรชาย คนอื่นก็เป็นเจ้าภาพให้ได้ ผู้ที่เป็นเจ้าภาพจะต้องถือพรต คือรับประทานอาหารเย็นเพียง ๑ มื้อ ก่อนดวงอาทิตย์ตกดิน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะพิธีศพที่ประกอบขึ้นในกรุงเทพมหานคร

ญาติของผู้เสียชีวิตจะแจ้งไปยังบัณฑิต (พรหมณ์) ที่มีหน้าที่ในการทำพิธีศพ จากนั้นจะนำศพไปยังฌาปนสถานของชาวฮินดู ที่อยู่ตรงข้ามวัดวิษณุ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร บัณฑิตจะจัดเตรียมสถานที่เพื่อรอรับศพ ผู้ที่มาร่วมในงานศพแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสุภาพ หญิงชายจะนั่งแยกกันคนละด้าน (ในประเทศอินเดียจะมีเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ที่มาในพิธีเผาศพ) เมื่อศพมาถึงญาติสนิทที่เป็นผู้ชายประมาณ ๕ - ๖ คน ช่วยกันเคลื่อนย้ายศพที่บรรจุอยู่ภายในโลงศพ มายังบริเวณด้านหน้าเมรุ บัณฑิตจะเป็นผู้ประกอบพิธีตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๑. เปิดฝาโลงศพออก เพื่อให้ผู้เข้าร่วมพิธีทำความเคารพศพเป็นครั้งสุดท้าย โดยทุกคนจะถือดอกไม้และเงินไว้ในมือและนำมาวางไว้ที่ปลายเท้าของศพ

๒. บัณฑิตทูปมะพร้าว นำน้ำมะพร้าวล้างหน้าศพ

๓. ญาติจะนำเงินที่อยู่ในโลงศพไปใส่ในตู้บริจาคของฌาปนสถาน

๔. บัณฑิตจะทำพิธี **ปิณฑทาน** คือ ใช้แบ่งสาลีหรือ แบ่งข้าวบาร์เลย์ ปั้นเป็นก้อนกลม

๖. ก้อน มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ก้อนแบ่งนี้เรียกว่า ปิณฑ แล้วนำก้อนแบ่งใส่ในมือที่ละก้อนพรหมด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ แล้วสวดอธิษฐาน เพื่ออุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว จากนั้นสวดบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในอินเดีย เช่น คยา ประยาค แม่น้ำคงคา และสวดบูชาพระศิวะ ซึ่งสถิตอยู่ ณ ฌาปนสถาน

๕. ถ้าผู้เสียชีวิตตายในช่วงนักษัตร ๕ หรือเภาในช่วงนี้ จะต้องมีพิธีเพิ่ม คือ จะต้องทำหุ่นเป็นรูปมนุษย์ ๕ ตัว โดยใช้หญ้าคาหรือหญ้าแพรก แล้วนำหุ่นไปวางไว้ที่ศพ ตรงศีรษะ ๑ ตัว แขน ๒ ข้างด้านละตัว สะดือ ๑ ตัว ระหว่างขา ๑ ตัว บัณฑิตจะสวดคาถาร่วมกับราตเนยใส่ที่หุ่นทุกตัว โดยมีความเชื่อว่า ถ้าไม่ทำพิธีนี้ คนในครอบครัวหรือญาติสนิทจะตาย ๕ คนภายใน ๑ ปี

๖. ไวรตนิโคทาน เป็นพิธีถวายโค เพื่อให้ดวงวิญญาณได้ข้ามแม่น้ำไวรตนิ ซึ่งเต็มไปด้วยความโศครว ได้อย่างสะดวกสบาย

๗. บัณฑิตและญาติผู้เสียชีวิต จะช่วยกันปิดฝาโลง เพื่อที่นำศพไปบรรจุในเตาเผา

๘. เมื่อนำศพบรรจุในเตาเผาแล้ว ญาติก็จะจุดธูปเวียนรอบเมรุ ๕ รอบ แล้วจึงวางธูป และดอกไม้จันทน์ที่โลงศพ จากนั้นจะพากันไปที่หลังเมรุ เพื่อทำพิธีตีลาญาติ (สังเวทด้วยน้ำผสมงาที่กอบไว้ในมือ)

๙. ทุกคนกลับไปนั่งทำใจให้สงบและฟังเทศน์จากพรหมณ์

หลังการตาย ในวันที่ ๔ ตอนเช้า ญาติจะไปทำพิธีเก็บอัฐิ เพื่อไปทำพิธีลอยอัฐิตามฐานะ และเนื่องจากเชื่อกันว่าดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตเป็นอมตะ เจ้าภาพและญาติของผู้เสียชีวิต จะเชิญบุโรหิต (พรหมณ์) ประจำตระกูลมาทำพิธีเชิญดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตให้มาสถิตในหม้อดินที่เจาะรูให้น้ำหยดลงสู่รากของต้นไม้ จากนั้นนำหม้อดินดังกล่าวไปแขวนที่ต้นไม้โพธิ์ เจ้าภาพจะต้องนำน้ำมาใส่ในหม้อดินให้เต็มพร้อมจุดประทัดทุกเช้า - เย็น ทำแบบนี้จนครบ ๙ วัน ในช่วงที่ทำพิธีนี้ จะต้องถือพรตและรับประทานอาหารที่ต้องปรุงด้วยตนเองเพียงมือ เย็นก่อนดวงอาทิตย์ตกดินเพียงมือเดียว เจ้าภาพจะต้องทำพิธีปิดนทานทุกวันทั้ง ๙ วัน หรือจะรวบยอดไปทำในวันที่ ๑๐ ก็ได้ เพื่อเป็นการสร้างร่างกายให้แก่กตมัม ในวันที่ ๑๐ เจ้าภาพและญาติสนิทฝ่ายชายทุกคน จะโกนหัวเหลือไว้เพียงเปียเล็ก ๆ พิธีนี้เรียกว่า **ทศคาตร**

พิธีศราทระ (พิธีเข่นสังเวทบรรพบุรุษ)

เนื่องจากเชื่อว่าอตมัม เป็นอมตะ ชาวอินดูจึงทำพิธีเข่นสังเวทบรรพบุรุษ เรียกว่าพิธีศราทระ (ศราทอ) โดยเชื่อว่าคนตายต้องการของกินของใช้เหมือนคนทุกประการ ญาติผู้ตายจึงเช่นผู้ตายด้วยอาหาร มีข้าว น้ำ เป็นต้น เพื่อให้อตมัมมีกำลังเดินทางไปสู่คติภูมิต่าง ๆ พิธีปลงศพเป็นอวมงคล แต่พิธีศราทระเป็นมงคล เชื่อกันว่า ภายหาย จะถูกไฟเผาผลาญหมดไป วิญญาณที่เป็นอมตะจะอยู่ในสภาพเปรตวนเวียนอยู่ ณ ที่เผาศพของตนนั้น ไปไหนไม่ได้เพราะไม่มีกาย และไม่มีความรู้สึก เปรตนั้นจะมีความกระวนกระวาย เพราะยังไม่บริสุทธิ์ เชื่อกันว่า คนที่ตายโดยอุบัติเหตุหรือคนที่ตายโดยยังไม่มีการปลงศพ จะกลายเป็นปีศาจคอยหลอกหลอนมนุษย์

พิธีศราทระจะทำหลังวันตายได้ ๑๐ วัน อันถือว่าเป็นการสร้างกายละเอียด ให้เปรตเข้าถึง เปรตจะอาศัยกายละเอียดเดินทางไปสู่สุคติภูมิหรือทุคติภูมิ ดังนั้น หลังการตาย ๑ วัน คือวันแรก ญาติผู้ตายจึงเช่นโดยใช้ข้าวบิณฑ์ แล้วกรวดน้ำส่งให้แก่เปรต ข้าวบิณฑ์จะตั้งไว้ในภาชนะหรือใบตองหรือในมือ มีน้ำตั้งไว้ด้วย รวมทั้งกับข้าวและขนมต่าง ๆ ต่อมาญาติก็กรวดน้ำโดยหยดน้ำจากภาชนะลงดิน และเรียกชื่อผู้ตายให้มากินอาหารและอาบหน้านั้น แล้วหาหญ้าปูไว้หนึ่ง มีน้ำอบ ดอกไม้ น้ำมันหอม และตะเกียง วันที่ ๒ ก็เช่นให้อย่างเดิม เชื่อว่าข้าวบิณฑ์กับอาหารจะไปช่วยสร้างอายุตนให้แก่เปรต ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น สำหรับให้เกิดความรู้สึกนึกคิด วันที่ ๓ เครื่องเช่นจะไปสร้างคอ ไหล่ แขน ออก จนกระทั่งวันที่ ๙ เปรตจะมีร่างกาย

ครบทุกส่วน ในวันที่ ๑๐ จะเกิดลม หนาว เครา เเสบ เปรดก็จะกลายเป็น **ปิตถ** มีสภาวะ ผ่องแผ้วสูงโลเป็นเทวะ พิธีศราทอะ จึงเป็น **“ปิตถยัญญ์”** การเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มนต์ที่ใช้ในการสวด คือสามเวท

วันที่ ๑๑ จะมีการทำพิธีศราทอะครั้งใหญ่ คือ เริ่มพิธีด้วยการกรวดน้ำให้ผู้ตาย และการวิงวอนเทพเจ้า เช่น พระวิษณุให้ช่วยเอื้อเฟื้อแก่เปรด ในสมัยโบราณจะมีการปล่อยวัวตัวผู้ ตัวเมียคู่กัน อาบน้ำให้สะอาดและประทับตรีศูล และมีกรกล่าวคาถาเพื่อให้พระเป็นเจ้าช่วย ปกปักษ์รักษา หลังจากนั้นจะมีการจับวัวทั้งคู่มารดโดยเอาผ้ามาผูกคอถือว่าเป็นพิธีแต่งงานให้วัว แล้วจึงปล่อยวัวคู่นั้นให้เดินมุ่งไปทางใต้ ต่อจากนั้นก็เป็นอันว่าภาวะเปรดของผู้ตายได้สิ้นสุดลง สามารถข้ามโอสถสงสาร (*การเวียนว่ายตายเกิด*) ไปได้ เมื่อเสร็จพิธีศราทอะแล้วเจ้าของงานก็ เลี้ยงพราหมณ์ ที่เรียกกันว่า **“มหาปาตฺร”** ๑๑ คน โดยนำอาหารที่ผู้ตายขอรับประทานมา ถวาย นอกจากนั้นเจ้าของงานจะถวายเครื่องยังชีพแก่พราหมณ์ให้ใช้ได้ตลอด ๑ ปี เพราะเชื่อว่าผู้ตายใช้เวลา ๑ ปีในการเดินทางไปสู่ยมโลก ต่อมาก็ยังมีการทำบุญเดือนละครั้งอีก เรียกว่า **“อันวารายะ (อนุวาราย)”** และเมื่อครบกำหนด ๑ ปีจะมีการทำพิธีอีกครั้งหนึ่งเรียกว่า **“สาง วัตสริกศราทอะ”**

การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา

การเข้าร่วมงานพิธีกรรมของศาสนิกชนต่างศาสนา ในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ไม่มี ข้อห้ามคนนอกศาสนาไม่ให้ไปร่วมพิธีต่าง ๆ ในทำนองเดียวกันศาสนิกชนพราหมณ์ - ฮินดู ก็สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมหรือศาสนพิธีของศาสนาอื่น ๆ ได้

บทที่ ๖

ศาสนาซิกข์

ศาสนาซิกข์ถือกำเนิดขึ้นในประเทศอินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๒๐๑๒ โดยมีพระศาสดานักเทพ เป็นองค์ปฐมบรมศาสดาและมีศาสดาสืบต่อมาอีก ๙ พระองค์ โดยการสืบตำแหน่ง “ธรรมะ” ที่ชาวซิกข์ในปัจจุบันนับถือเป็นพระธรรมจากพระมหาคัมภีร์คุรุครันถ์ซาฮิบ ซึ่งเป็นพระศาสดา นีรันดร์กาล สืบตลอดมา

ศาสนาซิกข์เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้า (วาเฮคุรุ) ที่แท้จริงมีเพียงพระองค์เดียว และไม่เชื่อว่าการทรมานตนจะทำให้บรรลุถึงสังข์ธรรมได้ แต่ถือว่าการครองเรือนอยู่ในคฤหัสถ์เพศก็สามารถจะหลุดพ้นจากห้วงแห่งกรรมได้ ดังนั้นศาสนาซิกข์จึงไม่สนับสนุนการบำเพ็ญพรตหรือการสละครอบครัว พระศาสดาของศาสนาซิกข์ทุกพระองค์ ทรงครองเรือนและมีครอบครัวตามปกติ

ชาวซิกข์จะสวดภาวนาศาสโนวาพในพระมหาคัมภีร์ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์มิได้สวดอ่อนวอน เพื่อให้พระเจ้าทรงประทานรางวัลแก่เขา แต่สวดด้วยดวงจิตที่มีความรักและศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า

การเกิดและพิธีการตั้งชื่อบุตร

สำหรับครอบครัวชาวซิกข์ ภายหลังจากให้กำเนิดบุตร เมื่อมารดาได้มีโอกาสพักผ่อนเพียงพอและมีสุขภาพแข็งแรง (ไม่กำหนดว่าจะเป็นการจำนวนวันเท่าใด) ให้ครอบครัวและญาติพี่น้องเดินทางไปคุรุตวารา (ศาสนสถานของซิกข์) ที่ใกล้บ้านของตน แล้วประกอบพิธีเจริญกรรม ขับร้องบทสวดจากพระมหาคัมภีร์คุรุครันถ์ซาฮิบ โดยขับร้องต่อหน้าพระพักตร์พระศาสดาคุรุครันถ์ซาฮิบ เพื่อแสดงความปิติและขอบคุณพระศาสดา บางกรณีที่ครอบครัวได้มีการจัดให้มีการสวดอ่านพระมหาคัมภีร์คุรุครันถ์ซาฮิบ ก็ให้ทำพิธีสวดจนจบแล้วขอประทานพระบัญชาจากพระศาสดา โดยท่านศาสดาจารย์จะอัญเชิญปรักาล (การเปิดอ่าน) พระมหาคัมภีร์ที่ประทับบนบัลลังก์ในขณะนั้น ท่านจะสูมเปิดอ่านด้านบนซ้ายมือ ประการอักษรของคำแรกที่ได้อ่านจากพระบัญชาของพระศาสดา ให้ที่ขุมนุมเจริญกรรมรับทราบบิดามารดาก็จะนมรับไปตั้งชื่อบุตรของตนตามตัวอักษรที่ได้รับมานั้น เด็กชายจะมีนามว่า “ซิงห์” (มาจากคำว่าสิงห์) ต่อท้าย และเด็กหญิงจะมีนามว่า “กอร์” ต่อท้ายนามทุกนาม จากนั้นให้สวดบท อนันด์ซาฮิบ (อย่างย่อเพียงหกบท) และร่วมกัน “ฮ์รตาส” (การสวดอธิษฐานขอพรจากพระศาสดาร่วมกัน โดยศาสนิกชนทุกท่านที่มาพร้อมในพิธีวันนั้น) เสร็จจาก

พิธีแล้วญาติพี่น้องจะลุกขึ้นมาแสดงความยินดี ท่านศาสนาจารย์จะแจกคาร่าปรีชาต (ขนมหวานที่เตรียมจากแป้ง น้ำตาลและเนยในอัตราส่วนเท่ากัน) ซึ่งมีความหมายถึงการได้รับพรจากพระศาสดาแก่ผู้ที่มาพร้อมชุมนุมเจริญธรรมทุกท่าน จากนั้นครอบครัวที่ให้กำเนิดบุตรจะนำขนมหวานที่เตรียมมาร่วมงานแจกให้แก่ศาสนิกชนที่มาพร้อมเจริญธรรม เพื่อแสดงถึงความปิติยินดี

ปัจจุบันชาวซิกข์ในประเทศไทยส่วนมากนิยมตั้งชื่อบุตร ๒ นาม คือ นามแรกจะเป็นนามที่ได้รับพรจากพระมหาคัมภีร์คุรุครันต์ซาฮิบ และนามที่สองจะเป็นนามในภาษาไทยที่ไปจดทะเบียนที่อำเภอในโบเกิด โดยจะพยายามตั้งให้เหมาะสมและมีความหมายใกล้เคียงกับภาษาปัญจาบิ (ภาษาของชาวซิกข์ดั้งเดิมในรัฐปัญจาบ) ที่สุด

พิธีการรับอมฤต (เปรียบเสมือนการบรรพชาในศาสนาวิชัยซิกข์)

พิธีรับอมฤต เป็นพิธีที่สำคัญของชาวซิกข์ (เพื่อแสดงความจำนงจะเข้าเป็นศิษย์ของพระศาสดาโดยแท้จริง) ที่จะให้สัตย์ปฏิญาณว่าจะรักษาและปฏิบัติตามข้อบัญญัติของพระศาสดา

ภาพแสดงศาสนิกชนขณะรับอมฤตที่เตรียมตามศาสนาวิชัยซิกข์จาก “ปัญจาบิยะ”

สถานที่และพิธีการรับอมฤต

❖ ชาวซิกข์ไม่ว่าชายหรือหญิงโดยไม่จำกัดอายุ เมื่อคิดว่าตนเองพร้อมแล้วที่จะเข้าพิธีรับอมฤตและสามารถรักษาศาสนาวิชัยได้ จะมาแจ้งความจำนงต่อศาสนาจารย์ในคุรุตวารา เจ้าหน้าที่ในศาสนสถานก็จะกำหนดวันและเวลาให้ผู้ประสงค์จะรับอมฤตมาพร้อมกัน ณ วันและเวลาที่กำหนดพิธีกรรมนี้

❖ ณ สถานที่ประกอบพิธีกรรมจะมีการอัญเชิญพระมหาคัมภีร์คุรุครันต์ซาฮิบ และแต่งตั้ง “ปัญจาบิยะ” (ผู้เป็นที่รักยิ่ง) จากชาวซิกข์ที่รับอมฤตมาแล้ว และมีความประพฤติปฏิบัติตามศาสนาวิชัยครบถ้วนอย่างน้อยหกท่านเป็นผู้ดำเนินพิธีกรรม หนึ่งท่านนั่งหน้าแท่นบัลลังก์ประทับพระมหาคัมภีร์ ส่วนอีกห้าท่านที่เหลือเตรียมอมฤต

❖ ศาสนิกชนทุกคนที่มารับอมฤต จะต้องสระผมก่อนและต้องมีศาสนสัญลักษณ์ ทั้งห้าประการคือ ๕ก ได้แก่ เกศา กิรปาน (มิตสั้นของชาวซิกข์) - พร้อมสายสะพาย กาเขร่า (กางเกงในขาสั้น)

กัษะ (หวีไม้) การ่า (กำไลข้อมือเหล็ก) ให้ทุกคนชินพนมมือด้วยความเคารพต่อหน้าพระพักตร์ของพระศาสดาครุครันต์ซาอิบหนึ่งใน “ปัญจะปิยะ” ที่มอบมฤตจะอธิบายหลักการที่สำคัญของศาสนชิคข์แก่ผู้ที่จะรับมฤต

❖ ศาสนาชิคข์สอนให้ละเว้นการบูชาสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นหรือบุคคลที่อ้างตนเป็นนักบุญ แต่สอนให้ศรัทธา เชื่อมั่น อุทิศกายและใจแก่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า เพื่อบรรลุนวพรักษณีนีให้ศึกษาและปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนในพระมหาคัมภีร์ ทำเขาว่า (รับใช้โดยไม่หวังผลตอบแทน) และเมื่อรับมฤตแล้วจะต้องประพฤติและตั้งตนอยู่ในวินัย แล้ว “ปัญจะปิยะ” จะถามผู้รับมฤตว่า ท่านยินดีที่จะรับหลักการเหล่านี้ด้วยความสมัครใจหรือไม่

❖ หลังจากผู้ที่ประสงค์จะรับมฤตยอมรับแล้ว หนึ่งใน “ปัญจะปิยะ” จะทำการสวด “ฮัรดาล” และขอพระบัญชาเพื่อเตรียมมฤตตามศาสนวินัย

❖ จากนั้นให้ผู้ที่จะรับมฤต น้อมรำลึกถึงองค์พระบิดาพระศาสดาพระองค์ที่สิบ พร้อมทั้งนั่งท้งน้าหนักตัวบนเข่าขวาแล้วเข่าร่วมตีมฤตในอุ้งมือขวาในลักษณะวางบนมือซ้ายโดย “ปัญจะปิยะ” จะเอามือขวาก็กโสมมฤต และกล่าว “วาเอ่ ครุญิกากาลซ่า วาเอ่ครุญิกิฟาเต้” ให้ผู้รับ เมื่อตีมฤตแล้วกล่าวขานตามว่า “วาเอ่ครุญิกากาลซ่า วาเอ่ครุญิกิฟาเต้” ทุก ๆ ครั้งรวมห้าครั้ง จากนั้น “ปัญจะปิยะ” จะพรมมฤตใส่ดวงตาห้าครั้ง และใส่เกศาอีกห้าครั้ง หลังจากพรมมฤตทุกครั้ง “ปัญจะปิยะ” จะกล่าว “วาเอ่ครุญิกากาลซ่า วาเอ่ครุญิกิฟาเต้” ทุกครั้ง และให้ผู้รับมฤตกล่าวตามทุกครั้งเช่นกัน มฤตที่เหลืออยู่ในภาชนะหลังจากมอบให้ผู้ตั้งใจจะรับมฤตแล้วให้แจกจ่ายแก่ทุกคน (ไม่ว่าสตรีหรือบุรุษ) เพื่อตีมร่วมกันจากภาชนะชั้นใบนั้น หนึ่งในท่านใน “ปัญจะปิยะ” จะแจ้งแก่ผู้รับมฤตถึงศาสนวินัยของชิคข์ ให้สวดหรือฟังพระธรรมจากพระมหาคัมภีร์ครุครันต์ซาอิบและรักษาปฏิบัติ “ก” ท้งห้า ให้อยู่กับตัวตลอดเวลา จากนั้นร่วมกันสวดฮัรดาลเป็นอันเสร็จพิธี

❖ ผู้ตั้งใจจะรับมฤตและเข้าร่วมในพิธีตั้งแต่ต้นจนจบเท่านั้นจึงจะรับมฤตได้ ส่วนผู้ที่มาระหว่างดำเนินพิธีไม่มีสิทธิ์รับ

กำไลข้อมือ

หวีไม้

กางเกงใน

กริช (กัรปาน)

การประพฤติปฏิบัติที่ผิดศาสนวินัยของศาสนาชิคข์อย่างร้ายแรงมี ๔ ประการ คือ

- ๑) ห้ามการกระทำใดที่ล่วงเกินต่อเกศา (การตัด ถอน โคนเกศา หรือชนในร่างกาย)
- ๒) ห้ามรับประทานอาหารที่ทำจากเนื้อสัตว์ที่ถูกฆ่าโดยวิธีทรมาณ

- ๓) ห้ามมีเพศสัมพันธ์ ประพฤติผิดทางเพศกับบุคคลอื่น
ที่ไม่ใช่สามีหรือภรรยาของตนเอง
- ๔) ห้ามเสพยาสูบหรือใช้ยาเสพติดทุกชนิด

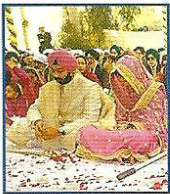
ภาพแสดง : คู่บ่าวสาว
ขณะประกอบพิธีมงคล
สมรสโดยเดินรอบ
พระมหาคัมภีร์คู่
ครันต์ชาอิบ สี่รอบ

พิธีมงคลสมรส

พิธีสมรสของชาวซิกข์ทั้งชายและหญิงกระทำโดยไม่คำนึงถึงวรรณะ ตระกูล และชาติกำเนิดของคู่สมรส ชาวซิกข์จะประกอบพิธีสมรสตามพิธี “อนันต์การิช” ซึ่งมีขั้นตอนและหลักการตามศาสนาวิญญ์ของซิกข์ ดังนี้

- การแต่งงานในวัยเด็กทั้งชายและหญิงเป็นสิ่งต้องห้าม
- เมื่อสตรีชาวซิกข์มีความพร้อมทั้งทางบุคลิก ร่างกายและจิตใจ ก็สมควรจะหาคู่สมรสที่เหมาะสม เพื่อทำการสมรสตามพิธีอนันต์การิช

- สตรีซิกข์ควรสมรสกับบุรุษซิกข์

- การสมรสตาม **พิธีอนันต์การิช** ไม่จำเป็นต้องมีพิธีหมั้นก่อน ถ้ามีความประสงค์ที่จะประกอบพิธีหมั้น ให้ฝ่ายหญิงกำหนดวันเพื่อขออนุมัติเจริญธรรมแล้วทำการสวด **ฮ์รตาส** ต่อหน้าพระพักตร์พระมหาคัมภีร์คู่ครันต์ชาอิบแล้วมอบ “กิริปาน” “การ่า” และ “ขนมหวาน” ให้แก่ชายผู้เป็นคู่หมั้น

● การกำหนดวันมงคลสมรส ให้กำหนดวันเวลาตามความเหมาะสมและสะดวกของทั้งสองฝ่าย ไม่มีการกำหนดฤกษ์ เนื่องจากเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนาซิกข์

- ห้ามการประกอบพิธีกรรมหรือการกระทำต่อไปนี้ การปกปิดใบหน้า สวมดอกไม้บนศีรษะ สวมเครื่องประดับบนศีรษะ ห้ามการเสพของมีนเมาในพิธีมงคลสมรส และการกระทำอื่น ๆ ที่งมงายไร้สาระ

● การจัดพิธีมงคลสมรสของชาวซิกข์ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมพอเพียง ไม่ให้เป็นภาระแก่ฝ่ายใด เริ่มจากจัดให้มีการขออนุมัติเจริญธรรมต่อหน้าพระมหาคัมภีร์คู่ครันต์ชาอิบ และมีการขับร้องบทสวดภาวนาโดยสังคีตจารย์ หรือศาสนิกชนทั้งหมดที่มาร่วมเจริญธรรม พร้อมจัดให้คู่บ่าวสาวมานั่งต่อหน้าพระมหาคัมภีร์คู่ครันต์ชาอิบ เจ้าสาวจะนั่งทางด้านซ้ายมือของเจ้าบ่าวแล้วขออนุญาตเริ่มประกอบพิธีจากศาสนิกชนที่มาร่วมขออนุมัติเจริญธรรมและสังคีตจารย์ขับร้องบทสวดเพื่อขอพรจากพระศาสดา แล้วกล่าวเชิญให้คู่สมรส และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของคู่สมรสลุกขึ้นยืน สวดฮ์รตาสขอพรจากพระมหาคัมภีร์คู่ครันต์ชาอิบเพื่อจะดำเนินพิธี “อนันต์การิช” หลังจากนั้นศาสนาจารย์จะอบรมสั่งสอนและแนะนำอธิบายหน้าที่ ข้อปฏิบัติในการดำรงชีวิต การครองเรือนตามแนวทางของศาสนาวิญญ์ และข้อบัญญัติของพระศาสดา

● ขั้นต้นจะอบรมทั้งคู่บ่าวสาวให้เข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา โดยเปรียบเทียบกับความรักความผูกพันอันบริสุทธิ์ของดวงจิตของมนุษย์แต่ละคนที่มีต่อพระผู้เป็นเจ้าของตน “ลา วาห์” (บทสวดที่ใช้ในการประกอบพิธีมงคลสมรส)

● ศาสนาจารย์จะอธิบายถึงความรักและความผูกพันของคู่สมรสที่มีต่อกันดุจดั่งมีจิตเดียวในสองร่างตลอดจนศรัทธาและเข้าถึง “อากาลปุรค” (พระผู้เป็นเจ้า) โดยใช้ชีวิตอย่างผู้ครองเรือนและสามารถนำพาชีวิตคู่ให้ดำเนินได้อย่างราบรื่นตามแนวทางอันบริสุทธิ์แห่งพระธรรมคำสอนของพระศาสดา พร้อมกับอธิบายถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการครองเรือนของแต่ละฝ่าย

● ศาสนาจารย์จะกล่าวให้เจ้าบ่าวทราบว่ายางครอบครัวของเจ้าสาวได้เลือกเขาเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นคู่ครองของเธอ ดังนั้นให้ทุกโอกาสเขาต้องให้ความรักและร่วมทุกข์ร่วมสุข ต้องมั่นคง ซื่อสัตย์ ปกป้อง และคุ้มครองในเกียรติเธอและร่างกายของเธอ ปฏิบัติต่อเธอประดุจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา ให้ความเคารพและให้เกียรติบิดามารดาตลอดจนญาติมิตรของเธอเสมือนหนึ่งของตนเอง

● ศาสนาจารย์จะกล่าวให้เจ้าสาวทราบว่าโดยพิธีสมรสที่กระทำต่อหน้าพระพักตร์ของพระศาสดาครุครันถ์ซาฮิบและสังคีต (ศาสนิกชนที่มาพร้อมขุมนุมเจริญธรรม) ได้มอบเธอให้อยู่ในความดูแลของเจ้าบ่าว ขอให้เธอจงมอบความรักและความไว้วางใจทั้งปวงแก่เขา ร่วมทุกข์ ร่วมสุขในทุกโอกาส ต้องมั่นคงและซื่อสัตย์ต่อเขา รับใช้เขาในทุกแห่งหน ทุกสถานะ ให้ความเคารพและให้เกียรติบิดามารดาตลอดจนญาติมิตรของเขาเสมือนหนึ่งของตนเอง

● คู่บ่าวสาวหลังจากรับคำสั่งสอนแล้ว ทำความเคารพโดยการกราบให้หน้าผากจรดพื้นต่อหน้าพระพักตร์พระศาสดาครุครันถ์ซาฮิบ จากนั้นบิดาหรือญาติผู้ใหญ่ของเจ้าสาวนำชายผ้า “บัลล้า” (ผ้าแพรสีชมพูยาวประมาณ ๒.๕ เมตร เป็นสัญลักษณ์ว่าบิดาฝ่ายหญิงได้มอบภาระการดูแลฝ่ายหญิงให้แก่ฝ่ายชายโดยสมบูรณ์) ข้างหนึ่งมาใส่ในมือของเจ้าบ่าว แล้วนำอีกปลายหนึ่งพาดเหนือไหล่ขวาของเจ้าบ่าวไปมอบใส่มือให้เจ้าสาวถือไว้ สังคีตจารย์จะขับร้องบทสวด หลังจากนั้นศาสนาจารย์ที่นั่งอยู่บนแท่นประจำจะเริ่มอ่านบทสวด “ลา วาห์ ฮู ฮี มัลล้า ๔” (บทสวดของพระศาสดาพระองค์ที่ ๔) คู่บ่าวสาวจะกราบกับพื้นแล้วลุกขึ้นยืนฟังบทสวดลาว่าห์นี้

● หลังจากสวดบทลาว่าห์เสร็จแต่ละบท เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะกราบลงกับพื้นแล้วเจ้าบ่าวจะเดินนำหน้าเจ้าสาว โดยเจ้าสาวจับชายผ้าบัลล้าข้างหนึ่งไว้เดินตามเจ้าบ่าวเวียนขวารอบแท่นประทับพระมหาคัมภีร์พระศาสดาครุครันถ์ซาฮิบ ในขณะที่เดินแต่ละรอบนั้น สังคีตจารย์หรือศาสนิกชนที่มาขุมนุมก็จะเริ่มขับร้องบทสวดลาว่าห์ เมื่อเดินครบแต่ละรอบ คู่บ่าวสาวกราบลงกับพื้นแล้วลุกขึ้นยืนเพื่อรับฟังบทสวดลาว่าห์บทต่อไป เมื่อเดินครบสี่รอบแล้ว คู่บ่าวสาวก็จะนั่งลง

กราบกับพื้น แล้วสังคีตจารย์จะขับร้องบทสวด “อนันต์ชาอือบ” ห้าบทแรกและบทสุดท้าย จากนั้นมีการสวด “ฮ์รดาส” แล้วอ่านขอประทานพระบัญญัติจากพระมหาคัมภีร์คุรุครันต์ชาอือบเป็นอันเสร็จพิธีสมรส “อนันต์การิช” สุดท้ายจะมีการแจกขนมหวาน “คาร่าปรัชาต” แก่ศาสนิกชนที่มาร่วมพิธีทุกท่าน โดยเสมอภาค

- ห้ามชาวซิกข์ใช้สินสอดเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาเลือกคู่สมรส

● ถ้าคู่สมรสของหญิงใดสิ้นชีพลง หากหญิงนั้นมีความประสงค์จะสมรสใหม่ ก็สามารถสมรสกับผู้ที่เหมาะสมได้ ในทำนองเดียวกันฝ่ายชายก็สามารถสมรสใหม่ได้ ในกรณีที่ภรรยาสิ้นชีพลงให้ใช้หลักการเดียวกัน

● โดยทั่วไปแล้ว ขณะที่ภรรยาหรือสามีคนแรกยังมีชีวิตอยู่ ชาวซิกข์ไม่ควรกระทำการสมรสใหม่

- ชาวซิกข์ที่รับอมฤตแล้ว ควรให้ภรรยาหรือสามีของตนรับอมฤตด้วย

การสวดฮ์รดาสขอพร

จากพระศาสดาคุรุครันต์ชาอือบ
ก่อนจะเริ่มอนันต์การิช

คู่บ่าวสาวลุกขึ้น

ยืนรับฟังบทสวดลาว่าห์

หลังจากเสร็จ

การเดินลาว่าห์ครบสี่รอบ

พิธีฌาปนากิจศพ

พิธีฌาปนากิจในศาสนาซิกข์มีพื้นฐานมาจากความเชื่อถือที่ปฏิบัติกันของประชาชนในประเทศอินเดียแต่ดั้งเดิม ที่จะเผาศพของผู้ตายโดยไม่ให้มีการเก็บรักษาศพไว้ไม่ว่าในกรณีใดๆ ทั้งสิ้น และไม่จำเป็นต้องกระทำพิธีเศร้าโศกหรือไว้ทุกข์ ให้ถือว่า การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นไปตามพระประสงค์และกฎของธรรมชาติ (พระเจ้าเป็นเจ้า) ต่อไปนี้เป็นข้อปฏิบัติตามศาสนานิกายของชาวซิกข์

❖ กรณีที่ผู้ตายเสียชีวิตบนเตียงนอนภายในบ้านพัก ไม่จำเป็นต้องนำร่างลงจากเตียงวางกับพื้น ให้สวดพระธรรมของพระศาสดาหรือสวดภาวนานาม วาเฮคุรุ วาเฮคุรุ (คำสรรเสริญคุณพระเจ้า) ตลอดเวลา โดยไม่ต้องจุดเทียนหรือบริจาสดัว์เลี้ยง เช่น วั วัว ควาย ไนนามของผู้ตายหรือกระทำพิธีใด ๆ ที่ขัดต่อพระบัญญัติของพระศาสดา

❖ เมื่อมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียชีวิต ไม่สมควรที่จะทุกข์โศกหรือให้หรือทูปหน้าอก แสดงความโศกเศร้า ควรยอมรับว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้า และให้ทำการสวดบทพระธรรมของพระศาสดาหรือสวดภาวนานาม “วาเฮคุรุ” จะเป็นสิ่งที่เหมาะสม

- ❖ ผู้เสียชีวิตแม้อายุน้อยเท่าใดก็ตามให้จัดการเผาศพตามประเพณี
- ❖ พิธีเผาศพสามารถกระทำในเวลากลางวันหรือกลางคืน ก็ได้
- ❖ ให้นำร่างของผู้ตายมาอาบน้ำ ทำความสะอาด สวมใส่ เสื้อผ้าที่สะอาด และห้าม

นำศาสนาสัญลักษณ์ออกจากร่าง นำศพไปวางยังแท่นไม้แล้วสวด
 อรรถาสา จากนั้นนำศพไปยังเมรุ ระหว่างเดินทางให้ทำการสวด
 ภาวนาบทพระธรรมที่สอนถึงความเป็นไปของชีวิต เมื่อถึงเมรุให้
 สวดอธิษฐาน “อรรถาสา” เพื่อขออนุญาตและขอพรจากพระศาสดา
 ก่อนการเผาศพ แล้วให้นำศพเข้าไปในเมรุ บุตรชายหรือญาติหรือ
 มิตรสหายของผู้ตายจะจุดไฟเผาศพ ผู้ที่มาในพิธีก็ให้นั่งอยู่ห่างพอ
 สมควร และฟังบทสวดจากสังฆคณาจารย์หรือร่วมกันสวดภาวนาบท
 พระธรรม และสวดบท “โซเฮลา” และสวดอธิษฐาน “อรรถาสา” ใน
 ชั้นสุดท้าย หลังจากนั้นให้ผู้ที่มาในพิธีเดินทางกลับ หลังพิธีเผาศพ
 ให้เริ่มพิธีสวดพระมหาคัมภีร์คฤศน์ถ์ซาฮิบที่บ้านของตน หรือใน
 คฤศตวาราที่ใกล้เคียง โดยสวดบทพระธรรม “อนันต์ซาฮิบ” หกบท
 แล้วสวด “อรรถาสา” พิธีสวดพระมหาคัมภีร์ควรจะเรียบร้อยภายใน
 สิบวัน กรณีที่ไม่สามารถสวดจบภายในสิบวันให้กำหนดวันเสร็จตาม
 ความเหมาะสมของญาติพี่น้อง ในการสวดภาวนาพระมหาคัมภีร์นี้
 ญาติพี่น้องควรเข้าร่วมในการสวดภาวนาครั้งนี้ด้วย ถ้าเป็นไปได้ให้
 มีการสวด “กัรตัน” (เป็นการขับร้องสวดโดยใช้เครื่องดนตรีประกอบ)

ญาติพี่น้องขณะนำศพ
 ขึ้นไปในห้องเผา

ญาติพี่น้องขณะ
 แสดงความเคารพศพ

สังฆคณาจารย์
 ขณะขับร้องบทสวด

ด้วยทุกคืนไม่ให้มีพิธีใด ๆ เกี่ยวกับงานศพอีกหลังจากวันเสร็จการสวดพระมหาคัมภีร์โดยสมบูรณ์

❖ หลังศพได้มอดไหม้จนเย็นลงเป็นเถ้าธุลีแล้ว ให้รวบรวมเถ้าธุลีและเศษอัฐิ นำไป
 ลอยอังคารในน้ำหรือฝังในบริเวณนั้น แล้วกลบดินให้เรียบร้อย ห้ามสร้างอนุสรณ์สถานหรือ
 สิ่งก่อสร้างใด ๆ ณ บริเวณที่ประกอบพิธีมาปนกิจ

❖ ห้ามกระทำการพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความเชื่อท้องถิ่นงมงาย
 ไร้เหตุผล เนื่องจากขัดต่อศาสนวินัยข้อบัญญัติของพระศาสดา

การร่วมงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนิกชนต่างศาสนา

ในศาสนาซิกข์ ไม่มีข้อห้ามคนนอกศาสนาไม่ให้ไปร่วมในพิธีต่าง ๆ โดยขอให้แต่งกาย
 สุภาพเรียบร้อย เมื่อเข้าร่วมพิธีต่าง ๆ และในทำนองเดียวกันชาวซิกข์ก็สามารถเข้าร่วมใน
 กิจกรรมหรือศาสนพิธีของศาสนาอื่น ๆ ได้

บรรณานุกรม

พระพุทธศาสนา

การศาสนา, กรม. ศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, ๒๕๒๓.

คณะราชครู. ประเพณีไทย : รวมประเพณีน่ารู้และพิธีสำคัญต่าง ๆ ของไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒,

กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาคาร, ๒๕๓๑.

จ. เปรียญ. ประเพณีและพิธีมงคลของไทย. กรุงเทพฯ : อำนวยสาส์น, ๒๕๓๐.

ธนาภิต. ประเพณี พิธีมงคลและวันสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ : ปิรามิต, ๒๕๓๙.

แปลก สนธิรักษ์. พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

พิน ดอกบัว. พระพุทธศาสนากับคนไทย. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๕๒.

แสง จันทร์งาม. คนไทยกับการนับถือพระพุทธศาสนา. วารสารปัญญา ปีที่ ๑๐, ฉบับที่ ๕๑

(ต.ค.-พ.ย. ๒๕๕๕), หน้า ๑๕ - ๑๘.

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงาน รวมเรื่องพุทธศาสนพิธีสำหรับนักรธรรมและธรรมศึกษา

ชั้นตรี-โท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๖.

ศาสนพิธี ในหนังสือพุทธศาสตร์. ปีที่ ๔๗ ฉบับที่ ๑/๒๕๕๓.

อนุমানราชธน, พระยา. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตเกิด-ตาย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๓๒.

แหล่งค้นคว้าข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ

www.baanjommyut.com/pratrididok

www.banfun.com

www.dhammathai.org

www.dmc.tv

www.dra.go.th

www.heritage.thaigov.net/religion/relceremony

www.khonthai.com/Vitithai

ศาสนาอิสลาม

“อิสลามวิถีชีวิตมุสลิม” จัดทำโดยนักวิชาการสำนักจุฬาราชมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๐.

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

พิธีการบวชพราหมณ์ เรียบเรียงโดย พราหมณ์อุระคินทร์ วิริยบุรณะ ใน หนังสือ **“พระราชกรณียกิจในการทรงอุปถัมภ์ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู”** หน้า ๓๑๘ - ๓๒๐ โรงพิมพ์การศาสนา : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๑.

พิธีทำขวัญเดือน โคนผมไฟ ใน หนังสือ **“พระราชกรณียกิจในการทรงอุปถัมภ์ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู”** หน้า ๓๑๓ - ๓๑๗ โรงพิมพ์การศาสนา : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๑.

พิธีแต่งงาน ใน หนังสือ **“พระราชกรณียกิจในการทรงอุปถัมภ์ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู”** หน้า ๔๑ - ๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๑.

หนังสือพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ในการทรงอุปถัมภ์ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, มปท.

หนังสือพระราชกรณียกิจในการทรงอุปถัมภ์ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา สัมภาษณ์ - อาจารย์บัณฑิต ลลิตโมฮัน วายาส (เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๑)

Pandey, Rajabali, 1987. Hindu Samskaras : Socio - Religious Study of the Hindu Sacraments. Delhi : Motilal Banarsidass.

ศาสนาซิกข์

“วิถีแห่งซิกข์” ฉบับพิมพ์เป็นบรรณาการโดย สมาคมศรีคุรุสิงห์สภา พ.ศ. ๒๕๔๙.

“ซิกข์ศาสนวินัย” ฉบับถอดความเป็นภาษาไทย พ.ศ.๒๕๕๐ จากต้นฉบับ “The Code of Conduct & Conventions” ฉบับปี 1932 ของคณะกรรมการบริหารสถาบันสูงสุดของศาสนาซิกข์ ณ นครอมฤตสระ ประเทศอินเดีย

คณะทำงานจัดทำคู่มือนานาชาติสนพธิ์

ที่ปรึกษาคณะทำงาน	นายทินกร	ภาวะบังฉิม	
ประธานคณะทำงาน	นางสาวมัทวรรณ	นครไทย	
คณะทำงาน			
นายเมธี	เพื่อนทอง	นายมานิช	คามณีย์
ร้อยตำรวจตรีหญิง	เมทินี ศรีรุ่งเรือง	นางสาวขวัญใจ	เมืองโคตร
นางสาวนฤมล	เกษสาคร	นายจักรกฤษณ์	มณีปิยะสุด
		นายเกียรติกมล	จังโล

ขอขอบคุณ

ผู้เรียบเรียง

ศาสนาพุทธ	นายวชิร	ชามพิทักษ์
ศาสนาอิสลาม	นายการิม	อับดุลเลาะห์
	นายศรราม	อับดุลลาฮาซิม
	นายสมชาย	เจ๊ะวังมา
ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก	บาทหลวงเสนาอ	ดำเนินสดวก
ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนท์ในประเทศไทย	ศาสนาจารย์ทวี	ชินวงษ์
ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู	บัณฑิตวิทยาธร	สุกฉพราหมณ์
	พราหมณ์อูร์คิน	วิริยะบูรณะ
	ผศ.ดร. จิรพัฒน์	ประพันธ์วิทยา
ศาสนาซิกซ์	นางสาวกมลเศศ	กุมารี
	นายอัศวิน	สิงห์สังเทพ
	นายสุเทพ	สุรียามฤทธิ

ผู้ประสานงาน

ศาสนาอิสลาม	นายสมชาย	เจ๊ะวังมา
ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู	นางนพรัตน์	บุญยจิตติ
	นางสาวขวัญเนตร	ยอดยง
ศาสนาซิกซ์	นางธิดารัตน์	กอหรั่งกุล

